

Izdevums
latviešu valodā

Tiesību akti

62. gadagājums

2019. gada 18. janvāris

Saturs

II Nelegislatīvi akti

LĒMUMI

- ★ Komisijas Lēmums (ES) 2019/61 (2018. gada 19. decembris) par atsauces dokumentu, kas vēlīts publiskās pārvaldes sektora vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozares vidiskā veikuma rādītājiem un izcilības kritērijiem, saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS) ⁽¹⁾ 1
- ★ Komisijas Lēmums (ES) 2019/62 (2018. gada 19. decembris) par atsauces dokumentu, kas vēlīts autoražošanas nozares vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozares vidiskā veikuma rādītājiem un izcilības kritērijiem, saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS) ⁽¹⁾ 58
- ★ Komisijas Lēmums (ES) 2019/63 (2018. gada 19. decembris) par atsauces dokumentu, kas vēlīts elektrisko un elektronisko ierīču ražošanas nozares vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozares vidiskā veikuma rādītājiem un izcilības kritērijiem, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS) ⁽¹⁾ 94

⁽¹⁾ Dokuments attiecas uz EEZ.

II

(Nelegislatīvi akti)

LĒMUMI

KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2019/61

(2018. gada 19. decembris)

par atsaucis dokumentu, kas veltīts publiskās pārvaldes sektora vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozares vidiskā veikuma rādītājiem un izcilības kritērijiem, saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS), kā arī par Regulas (EK) Nr. 761/2001 un Komisijas Lēmumu 2001/681/EK un 2006/193/EK atcelšanu⁽¹⁾ un jo īpaši tās 46. panta 1. punktu,

tā kā:

- (1) Regula (EK) Nr. 1221/2009 Komisijai nosaka pienākumu izstrādāt konkrētām ekonomikas nozarēm paredzētus nozares atsaucis dokumentus. Dokumentos jāapskata vidiskās pārvaldības paraugprakse ["vides vadības paraugprakse"], vidiskā veikuma rādītāji ["veikuma vides jomā rādītāji"] un – attiecīgā gadījumā – izcilības kritēriji un vērtēšanas sistēmas, ar kurām nosaka vidiskā veikuma līmeņus. Organizācijām, kas reģistrētas vai gatavojas reģistrēties ar minēto regulu izveidotajā vidiskās pārvaldības un audita sistēmā ["vides vadības un audita sistēma"], ir pienākums šos dokumentus ņemt vērā, izstrādājot savu vidiskās pārvaldības sistēmu un savu vidisko veikumu izvērtējot vidiskajā deklarācijā ["vides deklarācija"] vai atjauninātajā vidiskajā deklarācijā ["atjaunināta vides deklarācija"], kas sagatavota saskaņā ar minētās regulas IV pielikumu.
- (2) Regula (EK) Nr. 1221/2009 Komisijai noteica pienākumu izstrādāt darba plānu, kurā iekļautu indikatīvu to nozaru sarakstu, kurās nozaru un starpnozaru atsaucis dokumenti būtu jāpieņem prioritāri. Komisijas paziņojumā "Darba plāna izveide, kurā paredz indikatīvu nozaru sarakstu nozaru un starpnozaru atsaucis dokumentu pieņemšanai, saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS)"⁽²⁾ par prioritāru nozari tika atzīta publiskā pārvalde.
- (3) Ņemot vērā to, cik dažādas darbības visā Savienībā veic dažādas publiskās pārvaldes iestādes, publiskās pārvaldes sektora nozares atsaucis dokumentā būtu jāpievēršas nozares svarīgākajiem vidiskajiem jautājumiem. Dokumentā būtu jānorāda sektora vidiskās pārvaldības paraugprakses – konkrēti pasākumi, kā uzlabot biroju pārvaldību, energoefektivitāti un resursefektivitāti, mobilitāti, zemes izmantojumu, gaisa kvalitāti, ūdensapgādi un notekūdeņu apsaimniekošanu, lai veicinātu pilnīgāku aprites ekonomiku.
- (4) Lai organizācijām, vidiskuma verificētājiem ["vides verificētājs"] un citām personām dotu pietiekami daudz laika sagatavoties nozares atsaucis dokumenta ieviešanai publiskās pārvaldes sektorā, šā lēmuma piemērošanas diena būtu jāatliek par 120 dienām no dienas, kad tas publicēts Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

⁽¹⁾ OV L 342, 22.12.2009., 1. lpp.

⁽²⁾ OV C 358, 8.12.2011., 2. lpp.

- (5) Izstrādājot šim lēmumam pievienoto nozares atsaucis dokumentu, Komisija konsultējās ar dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām, kā paredz Regula (EK) Nr. 1221/2009.
- (6) Šajā lēmumā paredzētie pasākumi ir saskaņā ar atzinumu, ko sniegusi komiteja, kura izveidota ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 49. pantu,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Šā lēmuma pielikumā ir sniegts Regulā (EK) Nr. 1221/2009 paredzētais nozares atsaucis dokuments par publiskās pārvaldes sektora vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozares vidiskā veikuma rādītājiem un izcilības kritērijiem.

2. pants

Šis lēmums stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

To piemēro no 2019. gada 18. maija.

Briselē, 2018. gada 19. decembrī

*Komisijas vārdā –
priekšsēdētājs*
Jean-Claude JUNCKER

PIELIKUMS

1. IEVADS

Nozares atsaucis dokumenta (NAD) pamatā ir detalizēts zinātniskās un politiskās situācijas pārskats⁽¹⁾ ("Paraugprakses pārskats"), ko sagatavojis Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs (JRC).

Relevantais juridiskais konteksts

Kopienas vidiskās pārvaldības un audita sistēma (EMAS), kurā organizācijas iesaistās brīvprātīgi, tika ieviesta 1993. gadā ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 1836/93⁽²⁾. Pēc tam EMAS divreiz pamatīgi pārskatīta ar

— Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 761/2001⁽³⁾ un

— Regulu (EK) Nr. 1221/2009.

Jaunākā EMAS pārskatīšanas regula stājās spēkā 2010. gada 11. janvārī, un ar tās 46. pantu ir ieviests būtisks jauninājums – nozaru atsaucis dokumentu (NAD) izstrāde. Nozaru atsaucis dokumentos jāapskata vidiskās pārvaldības paraugprakses (VPPP), konkrēto nozaru vidiskā veikuma rādītāji un – attiecīgā gadījumā – izcilības kritēriji un vērtēšanas sistēmas, ar kurām nosaka vidiskā veikuma līmeņus.

Kā šo dokumentu lasīt un lietot

Vidiskās pārvaldības un audita sistēmā (EMAS) brīvprātīgi iesaistās organizācijas, kas apņēmušās aizvien uzlabot savu darbību vidiskā ziņā. Tāpēc šajā NAD sniegti tieši publiskās pārvaldes sektoram domāti norādījumi, izklāstītas vairākas iespējas, kā panākt uzlabojumus, un norādītas paraugprakses.

Šo dokumentu sagatavoja Eiropas Komisija, izmantojot ieinteresēto personu sniegto informāciju. Šajā dokumentā aprakstītas vidiskās pārvaldības paraugprakses, nozarspecifiskos vidiskā veikuma rādītājus un izcilības kritērijus apsprieda un par tiem beigu beigās vienojās tehniskā darba grupa, kurā ietilpa eksperti un nozarē ieinteresētās personas un kura darbojās JRC vadībā; tika nolemts, ka tieši šie rādītāji reprezentatīvi atspoguļo vidiskā veikuma ["veikums vides jomā"] līmeņus, ko jau sasniegušas nozares sekmīgākās organizācijas.

Ar šo NAD iecerēts sniegt palīdzību un atbalstu visām organizācijām, kas vēlas uzlabot savu vidisko veikumu, proti, tajā izklāstītas gan idejas un ierosinājumi, gan praktiski un tehniski norādījumi.

Šis NAD ir paredzēts, pirmkārt, organizācijām, kas EMAS jau reģistrējušās, otrkārt, organizācijām, kas apsver iespēju EMAS reģistrēties nākotnē, un, treškārt, visām organizācijām, kas vēlas uzzināt vairāk par vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, lai uzlabotu savu vidisko veikumu. Tātad šā dokumenta mērķis ir palīdzēt visām publiskās pārvaldes sektora organizācijām pievērsties relevantiem tiešiem un netiešiem vidiskajiem aspektiem ["vides aspekti"], kā arī tām sniegt informāciju par vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozarspecifiskajiem vidiskā veikuma rādītājiem, kas ir vidiskā veikuma mēraukla, un izcilības kritērijiem.

EMAS reģistrējušās organizācijas: NAD ievērošana

Saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 EMAS reģistrētām organizācijām NAD ir jāievēro divos līmeņos:

- 1) izstrādājot un īstenojot savu vidiskās pārvaldības sistēmu saskaņā ar vidiskajiem pārskatiem ["vides pārskats"] (4. panta 1. punkta b) apakšpunkts);

⁽¹⁾ Zinātniskās un politiskās situācijas pārskats ir publiski pieejams JRC vietnē: <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/PublicAdminBEMP.pdf>. Šajā nozares atsaucis dokumentā iekļautie secinājumi par vidiskās pārvaldības paraugpraksēm ["vides vadības paraugprakse"] un to izmantojamību, specifiskiem vidiskā veikuma rādītājiem ["veikuma vides jomā rādītāji"] un izcilības kritērijiem balstās uz zinātniskās un politiskās situācijas pārskatā dokumentētajiem konstatējumiem. Tajā atrodama plašāka informācija un tehniskas ziņas.

⁽²⁾ Padomes 1993. gada 29. jūnija Regula (EEK) Nr. 1836/93, ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides vadības un audita sistēmā (OV L 168, 10.7.1993., 1. lpp.).

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 19. marta Regula (EK) Nr. 761/2001, ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS) (OV L 114, 24.4.2001., 1. lpp.).

Organizācijām būtu jāizmanto attiecīgie NAD elementi, kad tās atbilstīgi attiecīgajiem vidiskajiem aspektiem, kas apzināti vidiskajā pārskatā un vidiskajā politikā, definē un pārskata savus vidiskos mērķrādītājus [“uzdevumi vides jomā”] un mērķus un kad tās lemj par vidiskā veikuma uzlabošanas pasākumiem.

2) sagatavojot vidisko deklarāciju [“vides deklarācija”] (4. panta 1. punkta d) apakšpunkts un 4. panta 4. punkts).

a) Organizācijām, izvēloties, kādus rādītājus izmantot ziņojumos par vidisko veikumu, būtu jāapsver attiecīgie nozarspecifiskie vidiskā veikuma rādītāji ⁽⁴⁾, kas norādīti NAD.

Izvēloties rādītāju kopu ziņošanas vajadzībām, organizācijām būtu jāņem vērā, kādus rādītājus ierosināts izmantot attiecīgajā NAD un cik tie ir relevanti attiecībā uz tiem vidiskajiem aspektiem, kurus organizācija savā vidiskajā pārskatā atzinusi par būtiskiem. Rādītāji jāņem vērā tikai tad, ja tie ir relevanti attiecībā uz tiem vidiskajiem aspektiem, kas vidiskajā pārskatā atziti par pašiem būtiskākajiem.

b) Ziņojot par vidisko veikumu un citiem ar vidisko veikumu saistītiem faktoriem, organizācijām vidiskajā deklarācijā būtu jānorāda, kā ir ņemtas vērā attiecīgās vidiskās pārvaldības paraugprakses un – ja tādi ir – izcilības kritēriji.

Būtu jāapraksta, kā attiecīgās vidiskās pārvaldības paraugprakses un izcilības kritēriji (kas norāda, kādu vidiskā veikuma līmeni ir sasniegušas sekmīgākās organizācijas) ir izmantoti, lai noskaidrotu, kādi pasākumi un darbības jāveic un kādas būtu iespējamās prioritātes vidiskā veikuma tālākā uzlabošanā. Tomēr vidiskās pārvaldības paraugpraksi ievērošana vai apzināto izcilības kritēriju izpilde nav obligāta: tā kā iesaistīšanās EMAS ir brīvprātīga, organizācijas pašas var izvērtēt, kādā mērā no izmaksu un ieguvumu viedokļa ir iespējams izpildīt šos kritērijus un ievērot paraugpraksi. Šāds izpildāmības izvērtējums ir vajadzīgs arī publiskās pārvaldes iestādēm, kam bieži vien jārāda priekšzīme.

Līdzīgi kā ar vidiskā veikuma rādītājiem, organizācijai ir jāizvērtē arī vidiskās pārvaldības paraugpraksi un izcilības kritēriju relevantums un piemērojamība atkarībā no vidiskajiem aspektiem, ko organizācija savā vidiskajā pārskatā atzinusi par būtiskiem, un no tehniskajiem un finansiālajiem aspektiem.

Par NAD elementiem (rādītāji, VPPP vai izcilības kritēriji), kas nav uzskatāmi par relevantiem no to vidisko aspektu viedokļa, kurus organizācija savā vidiskajā pārskatā atzinusi par būtiskiem, vidiskajā deklarācijā nav jāziņo, un tie nav jāapraksta.

Dalība EMAS ir pastāvīgs process. Ik reizi, kad organizācija plāno uzlabot savu vidisko veikumu (un to pārskata), tai jānoskaidro, kas par konkrētajiem aspektiem sacīts NAD, lai, izmantojot pakāpenisku pieeju, secinātu, kādas problēmas risināšanai pienākusi kārtā.

EMAS vidiskuma verificētāji [“vides verificētāji”] pārbauda, vai un kā organizācija, sagatavodama vidisko deklarāciju, ir ņēmusi vērā NAD (Regulas (EK) Nr. 1221/2009 18. panta 5. punkta d) apakšpunkts).

Kad akreditēti vidiskuma verificētāji veic auditu, tiem no organizācijas vajadzīgi pierādījumi, kā, ņemot vērā vidisko pārskatu, izraudzīti un ņemti vērā attiecīgie NAD elementi. Vidiskuma verificētāji nepārbauda, vai ir izpildīti aprakstītie izcilības kritēriji, bet verificē pierādījumus, kā ar NAD palīdzību noskaidroti rādītāji un izraudzīti pienācīgi brīvprātīgie pasākumi, ko organizācija varētu īstenot, lai uzlabotu savu vidisko veikumu.

⁽⁴⁾ Saskaņā ar EMAS regulas IV pielikuma B punkta e) apakšpunktu vidiskajā deklarācijā ietverams “to datu apkopojums, kuri pieejami par organizācijas veikumu saistībā ar tās mērķiem un uzdevumiem vides jomā, ņemot vērā organizācijas būtisko ietekmi uz vidi. Ziņojumi jāsniedz par pamatrādītājiem un citiem jau esošiem saistītiem rādītājiem attiecībā uz veikumu vides jomā, kā izklāstīts C sadaļā”. IV pielikuma C sadaļā norādīts: “Ikviena organizācija katru gadu sniedz arī ziņojumu par sniegumu attiecībā uz konkrētiem vides aspektiem, kas noteikti tās vides deklarācijā, un, ja iespējams, ņem vērā nozares atsaucē dokumentus, kā minēts 46. pantā.”

Tā kā daļība EMAS un NAD izmantošana ir brīvprātīga, šādu pierādījumu sniegšanai nevajadzētu organizācijas nesamērīgi apgrūtināt. Konkrētāk, verificētāji neprasa atsevišķu pamatojumu par katru paraugpraksi, nozarspecifisko vidiskā veikuma rādītāju un izcilības kritēriju, kas ir norādīts NAD, bet ko organizācija, ņemot vērā savu vidisko pārskatu, nav atzinusi par relevantu. Tomēr verificētāji var organizācijai ieteikt nākotnē ņemt vērā vēl citus relevantus elementus, kas apliecinātu organizācijas apņemšanos savu veikumu pastāvīgi uzlabot.

Nozares atsauces dokumenta struktūra

Šis dokuments sastāv no četrām nodaļām. 1. nodaļā aprakstīts EMAS juridiskais pamats un tas, kā izmantot šo dokumentu; 2. nodaļā noteikts šā NAD tvērums. 3. nodaļā īsi aprakstītas dažādas vidiskās pārvaldības paraugprakses (VPPP)⁽⁵⁾, kā arī sniegta informācija par to izmantojamību. Ja bijis iespējams konkrētā VPPP izklāstā dot arī konkrētus vidiskā veikuma rādītājus un izcilības kritērijus, tie ir norādīti. Tomēr nav bijis iespējams noteikt izcilības kritērijus visām VPPP, jo dažās jomās pieejami ierobežoti dati vai konkrētie apstākļi (vietējais klimats, vietējie ekonomiskie apstākļi, vietējā sabiedrība, publiskās pārvaldes iestāžu pienākumi utt.) atšķiras tādā mērā, ka no šādiem izcilības kritērijiem nebūtu jēgas. Daži rādītāji un kritēriji ir relevanti vairākām VPPP un tāpēc atkārtojas. 4. nodaļā dota visaptveroša tabula, kurā uzskaitīti visbūtiskākie vidiskā veikuma rādītāji, attiecīgi skaidrojumi un saistītie izcilības kritēriji.

2. TVĒRUMS

Šajā NAD apskatīts publiskās pārvaldes sektora darbību vidiskais veikums. Šā dokumenta izpratnē publiskās pārvaldes sektorā ietilpst uzņēmumi ar šādiem NACE kodiem (saskaņā ar saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1893/2006⁽⁶⁾):

— NACE kods 84: publiskā pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana.

Šis dokuments ir domāts ar šo NACE kodu reģistrētām organizācijām.

Šajā NAD izklāstītās vidiskās pārvaldības paraugprakses var noderēt arī citām organizācijām, piemēram, publiskajam sektoram piederošiem uzņēmumiem vai privātiem uzņēmumiem, kas sniedz pakalpojumus publiskās pārvaldes iestāžu vārdā. Tiem var atbilst, piemēram, šādas NACE kodu nodaļas:

— NACE kods 02: mežsaimniecība, mežizstrāde,

— NACE kods 36: ūdens ieguve, attīrīšana un ūdensapgāde,

— NACE kods 37: notekūdeņu savākšana un attīrīšana,

— NACE kods 38: atkritumu savākšana, apstrāde un likvidēšana; materiālu atgūšana,

— NACE kods 39: atveseļošana un citi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi,

— NACE kods 41.2: dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība,

— NACE kods 49.3.1: pilsētas un piepilsētas pasažieru sauszemes pārvadājumi.

⁽⁵⁾ Sīks visu paraugpraksu apraksts un praktiski norādījumi to īstenošanai ir atrodami JRC publicētajā Paraugprakses ziņojumā [Best Practice Report], kas tiešsaistē pieejams <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/PublicAdminBEMP.pdf>. Organizācijām, kas vēlas iegūt plašāku informāciju par šajā NAD aprakstītajām paraugpraksēm, vajadzētu iepazīties ar šo ziņojumu.

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regula (EK) Nr. 1893/2006, ar ko izveido NACE 2. red. saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju, kā arī groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3037/90 un dažas EK regulas par īpašām statistikas jomām (OV L 393, 30.12.2006., 1. lpp.).

NAD ir aplūkoti vairāki aspekti, kas ir relevanti visu veidu publiskās pārvaldes iestādēm, piem., vidiskais veikums birojos, publiskā sektora ēku energoefektivitāte un zaļais publiskais iepirkums (t. i., 3.1., 3.2.5., 3.2.7., 3.2.8., 3.2.10. un 3.11. iedaļa). Ar šīm dokumenta iedaļām aicinātas iepazīties visas vietējā, reģionālā, nacionālā un starptautiskā līmeņa publiskās pārvaldes iestādes.

Tomēr, lai publiskās pārvaldes iestādes vidiskā pārvaldība būtu efektīva, tā jāīsteno iestādes galvenajā darbības jomā, kur tā dotu vislielāko vidisko labumu. Šā dokumenta mērķis ir pašvaldībām (⁽⁷⁾) šo uzdevumu atvieglot, īpašu uzmanību pievēršot paraugpraksēm, kas atbilst to funkcijām un pakalpojumiem, kurus tās tieši vai netieši sniedz iedzīvotājiem (piem., notekūdeņu attīrīšana, vietējais sabiedriskais transports). Tieši pašvaldības fokusā ir tāpēc, ka tās veido lielāko ES publiskās pārvaldes iestāžu daļu un tieši vietējā līmenī ir vislielākās iespējas pārņemt efektīvus risinājumus un mācīties no paraugpraksēm.

Galvenie vidiskie aspekti, ar tiem saistītie vides noslogojumi un attiecīgās dokumenta iedaļas norādītas turpmāk tabulā. Šie vidiskie aspekti atzīti par sektoram visbūtiskākajiem. Tomēr tas, kuriem vidiskajiem aspektiem būtu jāpievēršas katrai atsevišķai publiskās pārvaldes iestādei, būtu jāizvērtē katrā gadījumā atsevišķi. Tabulā nav nošķirti tiešie un netiešie vidiskie aspekti, jo tas, kādas darbības veic pati iestāde un kādas tā uztic citiem, katrā gadījumā atšķiras. Turklāt daudzus vidiskos aspektus var uzskatīt gan par tiešiem, gan par netiešiem, jo tie tieši attiecas uz publiskās pārvaldes iestādes darbībām, bet netieši – arī uz publiskās pārvaldes iestādes pārvaldītās vai apkalpotās teritorijas iedzīvotāju, uzņēmumu un organizāciju darbībām.

Publiskās pārvaldes iestādēm visrelevantākie vidiskie aspekti un vides noslogojumi, kā arī šajā dokumentā piedāvātie risinājumi

Vidiskais aspekts	Galvenie saistītie vides noslogojumi	Relevantās NAD iedaļas
Biroju darbība	Cieto atkritumu rašanās Ūdens patēriņš Energijas patēriņš, SEG emisijas (CO ₂) Emisijas gaisā (CO, SO ₂ , NO _x , daļiņas utt.) Resursu noplicināšana	3.1. iedaļa
Energoapatēriņa virzīšana pārvaldītajā teritorijā un enerģijas pašpatēriņa pārvaldība	Energijas patēriņš, SEG emisijas (CO ₂)	3.2. iedaļa
Mobilitātes un/vai sabiedriskā transporta pārvaldība	Emisijas gaisā (CO, SO ₂ , NO _x , daļiņas utt.) Energijas patēriņš, SEG emisijas (CO ₂)	3.3. iedaļa

(⁷) Šajā EMAS NAD ar jēdzienu "pašvaldības" saprot publiskās pārvaldes iestādes, kas nodarbojas ar pārvaldi un sniedz pakalpojumus iedzīvotājiem vietējā līmenī.

Vidiskais aspekts	Galvenie saistītie vides noslojumi	Relevantās NAD iedaļas
Zemes izmantošanas plānošanas un zaļo urbāno zonu pārvaldība	Zemes izmantojums Bioloģiskās daudzveidības zudums	3.4. un 3.5. iedaļa
Gaisa kvalitātes un trokšņa pārvaldība	Emisijas gaisā (CO, SO ₂ , NO _x , daļiņas utt.) Troksnis	3.6. un 3.7. iedaļa
Atkritumu apsaimniekošana	Cieto atkritumu rašanās	3.8. iedaļa
Apgāde ar dzeramo ūdeni	Ūdens patēriņš	3.9. iedaļa
Notekūdeņu attīrīšanas pārvaldība	Emisijas ūdenī (BSP, ĶSP, mikropiesārņotāji utt.) Energijas patēriņš, SEG emisijas (CO ₂)	3.10. iedaļa
Preču un pakalpojumu iegāde	Cieto atkritumu rašanās Ūdens patēriņš Energijas patēriņš, SEG emisijas (CO ₂) Emisijas gaisā (CO, SO ₂ , NO _x , daļiņas utt.) Resursu noplicināšana	3.11. iedaļa
Vidiskas rīcības veicināšana iedzīvotāju un uzņēmumu vidū	Cieto atkritumu rašanās Ūdens patēriņš Energijas patēriņš, SEG emisijas (CO ₂) Emisijas gaisā (CO, SO ₂ , NO _x , daļiņas utt.) Emisijas ūdenī (ĶSP, BSP, mikropiesārņotāji utt.) Resursu noplicināšana	3.12. iedaļa

3. nodaļā aprakstītās vidiskās pārvaldības paraugprakses (VPPP) tika atzītas par visrelevantākajiem paņēmieniem, darbībām un pasākumiem, ko publiskās pārvaldes iestādes var īstenot sava vidiskā veikuma uzlabošanai katrā no iepriekšējā tabulā norādītajiem vidiskajiem aspektiem. Tos formulējot, tika ņemts vērā, kādas īpašas grūtības un iespējas ir publiskās pārvaldes iestādēm salīdzinājumā ar privātiem uzņēmumiem. Tās cita starpā ir šādas:

- stingrākas iepirkuma procedūras,
- stingri finansēšanas noteikumi,
- lēmumu īstenošana prasa vairāk laika,

— pastāvošā infrastruktūra,

— ierobežots budžets,

bet arī:

— iespēja akceptēt atmaksāšanos ilgākā laikā,

— iespēja prioritāri izvēlēties variantus, kas dod sabiedrisku labumu, nevis atmaksājas finansiāli,

— personāla stabilitāte,

— iespējas gūt apjomradītus ietaupījumus, publiskās pārvaldes iestādēm sadarbojoties vietējā, reģionālā vai nacionālā līmenī.

Apdomājot iespēju īstenot kādu no šajā dokumentā izklāstītajām VPPP, pašvaldībām jāņem vērā, ar kādām grūtībām tās varētu saskarties un kā tās varētu izmantot sev pieejamās iespējas ⁽⁸⁾.

3. PUBLISKĀS PĀRVALDES SEKTORA VIDISKĀS PĀRVALDĪBAS PARAUĞPRAKSES, VIDISKĀ VEIKUMA RĀDĪTĀJI UN IZCILĪBAS KRITĒRIJI

3.1. Vidiskās pārvaldības paraugprakses ilgtspējīgiem birojiem

Šī iedaļa ir paredzēta visām publiskās pārvaldes iestādēm, kuru darbinieki strādā birojos.

3.1.1. Energoatēriņa pārvaldība un minimalizēšana

VPPP ir publiskās pārvaldes iestādēm piederošos vai to pārvaldītos birojos īstenot energopārvaldību atbilstoši ciklam "plānot, izpildīt, pārbaudīt, rīkoties":

— bieži vākt vai pastāvīgi monitorēt energopatēriņa datus; datus var vākt par ēku vai sadalījumā pa ēkas daļām (piem., vestibils, biroji, ēdnīca/kafejnīca), pa energoresursiem (piem., gāze, elektroenerģija) un pa galapatēriņa kategorijām (piem., apgaismojums, telpas apsilde),

— analizēt datus, noteikt mērķrādītājus, apzināt etalonkritērijus un ar to palīdzību salīdzināt faktisko energopatēriņu,

— noteikt stratēģiju un rīcības plānu, kā uzlabot biroju ēkas energoefektivitāti (sk. 3.2.5., 3.2.7., 3.2.8. iedaļu).

Izmantojamība

Šī VPPP ir plaši izmantojama publiskās pārvaldes iestādēm piederošās vai to pārvaldītās biroju ēkās. Tomēr irētās ēkās šo VPPP var būt iespējams īstenot tikai ierobežotā apmērā.

⁽⁸⁾ Ar konkrētām VPPP saistītās grūtības un iespējas ir norādītas vai nu šajā dokumentā, vai praktiskajos norādījumos par VPPP īstenošanu, kas sniegti JRC publicētajā "Paraugprakses ziņojumā", kurš pieejams šeit: <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/PublicAdminBEMP.pdf>. Organizācijām ieteicams ar to iepazīties, lai gūtu pilnīgāku izpratni par šajā NAD izklāstītajām paraugpraksēm.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
<p>i1) Kopējais gada energopatēriņš uz grīdas platības ⁽¹⁾ vienību, izteikts kā galaenerģija (kWh/m² gadā)</p> <p>Ja ir pieejami attiecīgi dati, to var sīkāk iedalīt šādi:</p> <ul style="list-style-type: none"> — telpas apsilde (kWh/m² gadā), — telpas dzesēšana (kWh/m² gadā), — apgaismojums (kWh/m² gadā), — elektroenerģijas patēriņš citiem mērķiem (kWh/m² gadā). <p>i2) Kopējais gada energopatēriņš uz pilnslodzes ekvivalenta (PSE) vienību, izteikts kā galaenerģija (kWh/PSE gadā)</p> <p>Ja ir pieejami attiecīgi dati, to var sīkāk iedalīt šādi:</p> <ul style="list-style-type: none"> — telpas apsilde (kWh/PSE gadā), — telpas dzesēšana (kWh/PSE gadā), — apgaismojums (kWh/PSE gadā), — elektroenerģijas patēriņš citiem mērķiem (kWh/PSE gadā). <p>i3) Kopējais gada primārās enerģijas patēriņš uz grīdas platības vienību vai pilnslodzes ekvivalenta vienību (kWh/m² gadā, kWh/PSE gadā)</p> <p>i4) Kopējās gada siltumnīcefekta gāzu emisijas uz grīdas platības vienību vai pilnslodzes ekvivalenta vienību (kg CO₂ ekv./m² gadā, kg CO₂ ekv./PSE gadā)</p>	—

⁽¹⁾ Grīdas platību var aprēķināt pēc ēkas lietderīgās platības, piem., energoefektivitātes sertifikātos minētās platības.

3.1.2. Ūdens patēriņa pārvaldība un minimalizēšana

VPPP ir publiskās pārvaldes iestādēm piederošos vai to pārvaldītos birojos īstentot ūdens resursu apsaimniekošanu atbilstoši ciklam "plānot, izpildīt, pārbaudīt, rīkoties":

- bieži vākt vai pastāvīgi monitorēt ūdens patēriņa datus; datus var vākt par ēku vai sadalījumā pa ēkas daļām, kurās izmanto ūdeni (piem., vestibils, biroji, ēdnīca/kafejnīca), un pa galapatēriņa kategorijām (piem., labierīcības, virtuves telpas),
- analizēt datus, noteikt mērķrādītājus, apzināt etalonkritērijus un ar to palīdzību salīdzināt faktisko ūdens patēriņu,
- noteikt stratēģiju un rīcības plānu ūdens patēriņa samazināšanai (piem., ierīkot ūdenssēta krānus, dušas un redukcijas vārstus, tiem regulāri veikt tehnisko apkopi, ieviest lietusūdens uzkrāšanas sistēmas).

Izmantojamība

Šī VPPP ir plaši izmantojama publiskās pārvaldes iestādēm piederošās vai to pārvaldītās biroju ēkās, ja vien paredzamiem ūdens ietaupījumi kompensē izmaksas par ūdens patēriņa monitoringa un ūdens patēriņa datu vākšanas sistēmu ierīkošanu un uzturēšanu. Īrētās ēkās šajā VPPP ietvertos pasākumus var būt iespējams īstenot tikai ierobežotā apmērā.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
<p>i5) Kopējais gada ūdens patēriņš uz pilnslodzes ekvivalenta vienību (m^3/PSE gadā), šādā sadalījumā (attiecīgā gadījumā):</p> <ul style="list-style-type: none"> — ūdensvada ūdens patēriņš (m^3/PSE gadā), — uzkrātā lietusūdens patēriņš (m^3/PSE gadā), — reciklēto pelēko ūdeņu patēriņš (m^3/PSE gadā) <p>i6) Kopējais gada ūdens patēriņš uz iekštelpu grīdas platības vienību (m^3/m^2 gadā), šādā sadalījumā (attiecīgā gadījumā):</p> <ul style="list-style-type: none"> — ūdensvada ūdens patēriņš (m^3/m^2 gadā), — uzkrātā lietusūdens patēriņš (m^3/m^2 gadā), — reciklēto pelēko ūdeņu patēriņš (m^3/m^2 gadā) 	<p>b1) Kopējais ūdens patēriņš biroju ēkās ir mazāks nekā $6,4 m^3/PSE$ gadā.</p>

3.1.3. Atkritumu rašanās pārvaldība un minimalizēšana

VPPP ir publiskās pārvaldes iestādēm piederošos vai to pārvaldītos birojos īstenot uzlabotu atkritumu apsaimniekošanu, kuras pamatā ir šādi principi:

- atkritumu rašanās novēršana: izstrādāt bezpapīra procesus un arhīvus, nodrošināt aprīkojuma un patērējamo preču izturību (piem., ar zaļo publisko iepirkumu, sk. 3.11. iedaļu), radīt iespēju biroja mēbeles un aprīkojumu atkalizmantot (piem., izveidot pieejamā vairs nevajadzīgā aprīkojuma, mēbeļu un kancelejas preču tiešsaistes uzskaites sistēmu un panākt, ka visi dienesti un darbinieki pirms jaunu preču iegādes tajā ieskatās; to darbmūža paildzināšanai nodrošināt profesionālu tīrīšanu, labošanu un apkopi); darbiniekus mudināt izmantot atkalizmantojamas krūzes un glāzes, nevis vienreiz lietojamus plastmasas traukus; sanāksmju telpās vai publiskās vietās nevis piedāvāt ūdeni plastmasas pudelēs, bet gan ierīkot dzeramā ūdens automātus (bez plastmasas glāzēm),
- atkritumu šķirošana: visbiežāk sastopamo veidu atkritumu reciklēšanas tvertnes viegli pieejamās vietās un reciklēšanas punkti visu citu veidu atkritumiem, lai minimalizētu atkritumu atliku daudzumu; no reciklējamiem materiāliem izgatavota aprīkojuma un patērējamo preču iegāde,
- monitorings: regulāra radušos atkritumu uzskaitē pēc atkritumu veida (aptverot visus atkritumu veidus, piem., atsevišķi savāktās frakcijas, atkritumu atlikas, bīstamos atkritumus); lai tas izdotos, jāizvēlas piemērotas stratēģijas un jāiesaista dažādu dienestu darbinieki.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs un attiecas tieši uz birojiem. Tas, kādu pasākumu īstenot (piem., kādās frakcijās atkritumus šķirot), jāizvēlas atkarībā no konkrētajiem apstākļiem (piem., kādi atkritumi rodas, kādu veidu atkritumu reciklēšanas pakalpojumi attiecīgajā vietā ir pieejami, kāds ir vietējais regulējums un cik atkritumu apsaimniekošana izmaksā).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i7) Gada kopējais biroja atkritumu daudzums uz pilnslozdes ekvivalenta vienību (kg/PSE gadā) i8) Kopējais atkalizmantoto mēbeļu, aprīkojuma un kancelijas preču daudzums gadā (kg/PSE gadā, neiztērētie EUR/PSE gadā) i9) Kopējais uz reciklēšanu nosūtīto biroja atkritumu daudzums masas procentos no visiem atkritumiem (%) i10) Biroja atkritumu atlikas ⁽¹⁾ masas procentos no visiem atkritumiem (%)	b2) Nekādi biroja ēku atkritumi netiek nosūtīti uz atkritumu poligonu. b3) Kopējais biroja ēku atkritumu daudzums ir mazāks nekā 200 kg/PSE gadā.

⁽¹⁾ Atkritumu atlikas ir atkritumu frakcija, kas nav nosūtīta uz atkalizmantošanu, reciklēšanu, kompostēšanu vai anaerobo noārdīšanu.

3.1.4. Biroja papīra un patērējamo preču patēriņa minimalizēšana

VPPP ir:

- ieviest un popularizēt iekšējas procedūras (piem., bezpapīra procedūras, tādas kā elektroniskā darbplūsma, e-paraksts un elektroniskie arhīvi, princips nedrukāt dokumentus sanāksmēm, nedrukāt apkārtrakstus/ziņojumus, pēc noklusējuma apdrukāt abas papīra puses), kas darbiniekiem un apmeklētājiem dod iespēju lietot mazāk biroja papīra (t. i., kopētāja/printera papīra) un citu patērējamo preču (t. i., visu tādu biroja preču kā pildspalvas, zīmuli, teksta marķieri, piezīmju grāmatiņas), tā mazinot pieprasījumu pēc tiem,
- izmantot zaļo publisko iepirkumu (sk. 3.11. iedaļu), lai stimulētu izmantot preces ar mazāku negatīvo ietekmi, piem., mazgramāžas biroja papīru, ilgāk izmantojamas atkaluzpildāmas preces un alternatīvas preces, kas mazāk ietekmē vidi vai ir mazāk toksiskas.

Izmantojamība

Šī VPPP ir plaši izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i11) Dienā izmantoto biroja papīra lokšņu skaits ⁽¹⁾ uz pilnslodzes ekvivalenta vienību (papīra lokšņu skaits/PSE darbdienā) i12) Visa iegādātā biroja papīra daļa, kas ir sertificēti videi draudzīgs biroja papīrs (%) i13) Patērējamo biroja preču izmaksas gadā uz pilnslodzes ekvivalenta vienību (EUR/PSE gadā)	b4) Biroja papīra patēriņš ir mazāks par 15 A4 loksņiem uz pilnslodzes ekvivalenta vienību vienā darbdienā. b5) Izmantotais biroja papīrs ir 100 % reciklēts vai sertificēts ar ISO I tipa ekomarķējumu ⁽²⁾ (piem., ES ekomarķējumu).

⁽¹⁾ Ja papīra formāts atšķiras (piem., A4, A3), lokšņu skaitu var pārrēķināt attiecīgā A4 formāta lokšņu skaitā (piem., viena A3 formāta loksne ir līdzvērtīga divām A4 formāta loksņiem).

⁽²⁾ ISO 14000 vidisko standartu sērijas ietvaros Starptautiskā standartizācijas organizācija (ISO) ir sagatavojusi vidiskā marķējuma standartu apakšsēriju (ISO 14020), kas aptver trīs tipu marķējuma shēmas. Šādā kontekstā "I tipa" ekomarķējums ir marķējums, ko piešķir pēc vairākiem kritērijiem un ko ir izstrādājusi trešā puse. Kā piemēru var minēt ES līmeņa marķējumu "ES ekomarķējums" vai nacionāla vai daudzpusēja līmeņa ekomarķējumu *Blaue Engel*, *Austrian Ecolabel* un *Nordic Swan*.

3.1.5. Svārstsatiksmes un darba braucienu vidiskās ietekmes minimalizēšana

VPPP ir svārstsatiksmes un darba braucienu vidisko ietekmi minimalizēt šādi:

- šā jautājuma risināšanā iesaistīt darbiniekus un censties panākt ieradumu maiņu – virzību uz ilgtspējīgāku svārstsatiksmi (piem., rīkot digitālas kampaņas, ieviest ekonomiskus stimulus/antistimulus, izmantot sociālas spēles vai citus atlīdzinošus motivatorus),
- izstrādāt visas organizācijas mēroga pārvietošanās plānus, kas stimulē svārstsatiksmi un darba braucieniem izvēlēties ilgtspējīgu transportu (piem., ar vietējiem sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējiem vienoties par maršrutu pielāgošanu svārsta braucēju vajadzībām; darba braucieniem ieviest oglekļa budžetu),
- uz transporta pakalpojumu iegādi attiecināt stingrus ilgtspējas kritērijus (piem., īsiem braucieniem izmantot vilcienu, nevis avioreisus; priekšroku dot tiešajiem lidojumiem vai multimodāliem braucieniem, nevis savienotiem lidojumiem),
- mazināt svārsta braucienus ar automobili, ja ir pieejams sabiedriskais transports, un aicināt automobiļus izmantot efektīvi (piem., mazināt vienpasażiera braucienu īpatsvaru, aicinot darbiniekus izmantot kopbraukšanu),
- darbiniekiem nodrošināt elastīgākas darba iespējas, tā mazinot kopējo vajadzību pēc transporta (piem., ieviest tāl darbu un darbu mājās, ierīkot virtuālas sanāksmju telpas).

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visu veidu un lielumu publiskās pārvaldes iestādēs. Tomēr tas, kādus pasākumus īstenot, ir atkarīgs no vietējiem apstākļiem, piemēram, ģeogrāfiskajiem apstākļiem un sabiedriskā transporta pieejamības.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i14) Ilgtspējīgas svārstsatiksmes popularizēšanas instrumentu ieviešana (jā/nē)	
i15) To darbinieku īpatsvars, kas ikdienā uz darbu un mājās dodas ar automobili kā vienīgie pasažieri (%)	
i16) To darbinieku īpatsvars, kas uz darbu un mājās vismaz 3 reizes nedēļā dodas ar kājām, divriteni vai sabiedrisko transportu (%)	b6) Ir ieviesti un tiek popularizēti instrumenti, kas darbinieku vidū popularizē ilgtspējīgu svārstsatiksmi.
i17) Darba braucienų kopējās gada emisijas, izteiktas kā CO ₂ ekv. (tonnas CO ₂ ekv. gadā)	b7) Visiem darba braucieniem tiek piemērots oglekļa budžets.
i18) Darba braucienų kopējās gada emisijas uz pilnslodzes ekvivalenta vienību, izteiktas kā CO ₂ ekv. (kg CO ₂ ekv./PSE gadā)	b8) Visiem darbiniekiem ir pieejama videokonferenču iespēja, un tās izmantošana tiek uzraudzīta un veicināta.
i19) Oglekļa budžeta piemērošana visiem darba braucieniem (jā/nē)	
i20) Videokonferenču iespējas pieejamība visiem darbiniekiem un tās izmantošanas uzraudzība un veicināšana (jā/nē)	

3.1.6. Ēdņū un kafejnīcu vidiskās ietekmes minimalizēšana

VPPP ir:

- ēdņū un kafejnīcu pakalpojumu iepirkumos vai pašas iestādes pārvaldīto ēdņū un kafejnīcu pārtikas un dzērienu iepirkumos iekļaut ilgtspējas prasības, piem., prasīt, lai pārtika būtu sezonai atbilstoša un bioloģiska, prasīt piedāvāt arī veģetārus/vegāniskus ēdienus un (kad iespējams) izvairīties piedāvāt produktus vienreiz lietojamā plastmasas iepakojumā; izvēlēties pakalpojumu sniedzējus, kas pakalpojumus var sniegt, neizmantojot vienreiz lietojamus traukus, piem., glāzes vai krūzes, šķīvjus un galda piederumus (sk. arī 3.11. iedaļu),
- rīkot darbinieku iesaistes kampaņas, kurās tiek popularizēta ilgtspējīga pārtika,
- ēdņū un kafejnīcās ieradumu maiņu sekmēt ar izkārtojumu (t. i., ēdienus piedāvāt citādi – tā, ka konkrēts ēdiens šķiet dabiska izvēle vai standartvariants) un cenu politiku (t. i., ilgtspējīgākai pārtikai noteikt zemāku cenu),
- īstenot pārtikas izšķērdēšanas novēršanas politiku, ieviešot mazākas porcijas, dažādu lielumu porcijas, tālredzīgu ēdienkartes plānošanu utt.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visu veidu un lielumu publiskās pārvaldes iestāžu birojos, kuriem ir pašiem sava ēdņū vai kafejnīca.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i21) Procentuālā piedāvāto ēdienu daļa, kam ir maza ietekme (piem., sezonai atbilstošs, bioloģisks ēdiens) (mazietekmes pārtika attiecībā pret visu iepirkto pārtiku, %) i22) Pārtikas atkritumu daudzums uz vienu maltīti (g/maltīte) i23) Uz anaerobo noārdīšanu nosūtīto pārtikas atkritumu īpatsvars (uz anaerobo noārdīšanu nosūtītā pārtikas atkritumu daļa % no visiem pārtikas atkritumiem tonnās)	—

3.1.7. Sanāksmju un pasākumu organizēšanas atstātās vidiskās ietekmes minimalizēšana

VPPP ir:

- ieviest ilgtspējīgu pasākumu pārvaldības sistēmu; pārvaldības sistēmu var īstenot pati publiskās pārvaldes iestāde, un/vai var izvēlēties līgumslēdzējus/piegādātājus, kas šādu sistēmu īsteno; piegādātāji un viesnīcas var īstenot arī vidiskās pārvaldības sistēmu (piem., EMAS),
- visām ieinteresētajām personām (no piegādātājiem līdz pasākuma apmeklētājiem un plašākai sabiedrībai) paziņot un ar pasākumā iesaistītajām personām un/vai apmeklētājiem apspriest, kā tie varētu mazināt pasākuma apmeklēšanas atstāto ietekmi uz vidi (piem., izmantot pareizās atkritumu šķirošanas tvertnes, dzert krāna ūdeni un lietot atkalizmantojamas ūdens pudeles, izvēlēties ilgtspējīgu transportu),
- pasākuma vai sanāksmes norises vietas izvēlē ņemt vērā vidiskos kritērijus (piem., viegli nokļūt ar sabiedrisko transportu, ēka ar mazāku ietekmi uz vidi, norises vieta ar vidiskās pārvaldības sistēmu),
- sanāksmju un pasākumu organizēšanā izmantot produktus un pakalpojumus, kas iepirkti ar zaļo publisko iepirkumu (sk. 3.11. iedaļu), un samazināt tehnoloģisku nieciņu un konferences materiālu (piem., bukletu, zibatmiņu, piespraužu) daudzumu,
- ēdināšanas pakalpojumu iepirkumos vai pašas iestādes pārvaldīto ēdnīcu un kafejnīcu pārtikas un dzērienu iepirkumos iekļaut ilgtspējas prasības, piem., prasīt, lai pārtika būtu sezonai atbilstoša un bioloģiska, prasīt piedāvāt arī veģetārus/vegāniskus ēdienus un (kad iespējams) izvairīties piedāvāt produktus vienreiz lietojamā plastmasas iepakojumā; izvēlēties pakalpojumu sniedzējus, kas pakalpojumus var sniegt, neizmantojot vienreiz lietojamus šķīvjus, glāzes vai krūzes un galda piederumus, un nevis piedāvāt ūdeni pudelēs, bet gan ierīkot dzeramā ūdens automātus (sk. arī 3.1.6. un 3.11. iedaļu).

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visu veidu un lielumu publiskās pārvaldes iestādēs, kas organizē sanāksmes un pasākumus.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i24) Piegādātāju daļa, kam ir atzīta ilgtspējīgas pasākumu pārvaldības sistēma (piem., pēc ISO 20121) vai vidiskās pārvaldības sistēma (piem., EMAS) (%) i25) Ar pasākumiem saistītu konkursu daļa, kuru kritērijos ietverta atsauce uz atzītu ilgtspējīgas pasākumu pārvaldības sistēmu (piem., pēc ISO 20121) vai vidiskās pārvaldības sistēmu (piem., EMAS) (%)	—

3.2. Vidiskās pārvaldības paraugprakses ilgtspējīgai enerģijas ražošanai un klimata pārmaiņu mazināšanai

Šī iedaļa ir paredzēta pašvaldībām – gan kā pārvaldes iestādēm un pakalpojumu sniedzējām, kas tieši veic daudzas darbības, kurām vajadzīga enerģija, gan kā iestādēm, kas spēj ietekmēt praksi pārvaldītajā teritorijā. Šajā iedaļā ietvertās VPPP iedala četrās grupās:

- rīcībpolitikas VPPP, kas saistītas ar rīcībpolitiskajiem pasākumiem, kurus pašvaldība var īstenot, lai veicinātu ilgtspējīgi saražotas enerģijas izmantošanu gan pašā iestādē, gan tās pārvaldītajā teritorijā, kā arī pasākumiem, kuru mērķis ir klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām,
- VPPP, kas attiecas uz tiešām darbībām, ar kurām pašvaldības var mazināt energopatēriņu un savās ēkās un infrastruktūrās pāriet uz atjaunojamo energoresursu enerģiju,
- VPPP, kas attiecas uz pašvaldību regulatīvajām un plānošanas funkcijām,
- VPPP, kas attiecas uz pašvaldību ietekmi uz pārvaldīto teritoriju, priekšzīmi, ko var rādīt publiskais sektors, un pašvaldību spēju pamudināt rīkoties arī iedzīvotājus un organizācijas.

Rīcībpolitikas VPPP

3.2.1. Pārskats par energopatēriņu un emisijām pašvaldības teritorijā

VPPP ir:

- sistemātiski vākt datus par energopatēriņu un emisijām pašvaldības teritorijā; pārskatam vajadzētu aptvert energopatēriņu un emisijas visā teritorijā un visās nozarēs, tostarp rūpniecībā, tirdzniecībā un pakalpojumu nozarē, lauksaimniecībā, būvniecībā, mājokļu sektorā un transporta nozarē,
- savāktos datus publiskot un pēc tiem izspriest, kā teritorijā varētu mazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas (sk. 3.2.2. iedaļu).

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i26) Gada kopējās oglekļa emisijas pašvaldības teritorijā absolūtā izteiksmē (t CO ₂ ekv.) un uz iedzīvotāju (kg CO ₂ ekv. uz iedzīvotāju)	—
i27) Gada energopatēriņš uz iedzīvotāju pašvaldības teritorijā galaenerģijas izteiksmē (kWh uz iedzīvotāju)	

3.2.2. Pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plāna izstrādāšana un īstenošana

VPPP ir, balstoties uz energopatēriņa un emisiju pārskatu (sk. 3.2.1. iedaļu), izstrādāt pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plānu. Rīcības plānā jāietver zinātnē un pierādījumos balstīti īstermiņa un ilgtermiņa mērķrādītāji, ko var sasniegt, īstenojot konkrētus pasākumus (piem., mazināt privāto ēku un uzņēmumu energopatēriņu, mazināt pašvaldības ēku un vietējo publiskā sektora iestāžu energopatēriņu, uzlabot sabiedrisko transportu).

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i28) Tiek īstenots pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plāns, kurā ietverti arī mērķrādītāji un pasākumi (jā/nē)	b9) Tiek īstenots pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plāns, kurā ietverti arī mērķrādītāji un pasākumi un kurš balstīts uz energopatēriņa un emisiju pārskatu.
i26) Gada kopējās oglekļa emisijas pašvaldības teritorijā absolūtā izteiksmē (t CO ₂ ekv.) un uz iedzīvotāju (kg CO ₂ ekv. uz iedzīvotāju)	
i27) Gada energopatēriņš uz iedzīvotāju pašvaldības teritorijā galaenerģijas izteiksmē (kWh uz iedzīvotāju)	

3.2.3. Tādas stratēģijas izstrādāšana un īstenošana, kas vērsta uz pielāgošanos klimata pārmaiņām pašvaldības teritorijā

VPPP ir izstrādāt holistisku stratēģiju, kā pašvaldības teritorijā pielāgoties klimata pārmaiņām, lai apbūvēto un dabisko vidi varētu aizsargāt pret klimata pārmaiņu nelabvēlīgajām sekām un ietekmi (piem., plūdiem, karstuma viļņiem, sausuma periodiem). Pielāgošanās stratēģijā var izmantot citas vietējas un reģionālas pielāgošanās stratēģijas, un būtu jāpanāk, ka tās ir pienācīgi sasaistītas. Stratēģijai jābūt saderīgai ar citām relevantām rīcībpolitikām un stratēģijām (piem., ūdensteču pārvaldības plāniem), un tajās šī stratēģija jāņem vērā.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās. Pielāgošanās stratēģijas tvērums jāpielāgo katras publiskās pārvaldes iestādes situācijai. Stratēģijā ietvertajiem pasākumiem jābūt piemērotiem prognozētajai klimata pārmaiņu ietekmei pašvaldības teritorijā.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i29) Tiek īstenota holistiska stratēģija, kā pašvaldības teritorijā pielāgoties klimata pārmaiņām (jā/nē)	b10) Tiek īstenota holistiska stratēģija, kā pašvaldības teritorijā pielāgoties klimata pārmaiņām.
i30) Stratēģijas aizsargāto mājokļu un uzņēmumu īpatsvars (%)	

VPPP, kas attiecas uz tiešām darbībām

3.2.4. Energoefektīva ielu apgaismojuma ieviešana

VPPP ir:

- veikt ielu apgaismojuma sistēmas auditu,
- pielāgot gaismekļus tā, lai izvairītos no liekas gaismas uz augšu un traucējošas gaismas un maksimizētu lietderīgo gaismu,
- apgaismojuma līmeņus pielāgot faktiskajām vajadzībām (t. i., izvairīties no pārmērīga apgaismojuma),

- spuldzes nomainīt, izvēloties ļoti energoefektīvus risinājumus (piem., LED) un ņemot vērā dzīvildzi, krāsu atveides indeksu ⁽⁹⁾ un gaismas krāsas temperatūru ⁽¹⁰⁾,
- ieviest apgaismojuma vājināšanu naktīs (t. i., mazāku apgaismojumu vēlu naktī),
- ieviest intelektisko ielu apgaismojumu (piem., ar sensoriem detektēt cilvēku klātbūtni un apgaismojuma līmeni īslaicīgi paaugstināt).

Izmantojamība

Šo VPPP var izmantot visas publiskās pārvaldes iestādes, kas tieši vai netieši (ar publiska vai privāta uzņēmuma starpniecību) pārvalda ielu apgaismojumu. Dažos gadījumos iespējas īstenot nosauktos pasākumus var ierobežot tas, cik lielas investīcijas vajadzīgas, un šis apsvēruma var ietekmēt arī pasākumu izvēli, tomēr parasti enerģijas ietaupījums šos izdevumus kompensē un šīs investīcijas samērīgā laikā atmaksājas.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i31) Ielu apgaismojumam gada laikā patērētā enerģija uz iedzīvotāju (kWh uz iedzīvotāju gadā) i32) Ielu apgaismojumam gada laikā patērētā enerģija uz apgaismoto ielu kilometru (MWh uz km gadā)	b11) Ielu apgaismojumam uz kilometru patērē mazāk nekā 6 MWh/km gadā.

3.2.5. Publiskā sektora ēku energoefektivitātes uzlabošana

VPPP ir maksimizēt publiskā sektora ēku energoefektivitāti un minimalizēt to energopatēriņu. To var panākt, uzlabojot ēku norobežojošās konstrukcijas (sienu, jumta un stiklojuma) energoefektivitāti un integritāti, palielinot gaisnecaurclaidību, kā arī uzstādot energoefektīvu aprīkojumu un komisionējot energosistēmas.

Gan jaunās, gan esošās publiskā sektora ēkās var panākt tādu energoefektivitāti, kas pārsniedz valsts būvnormatīvos noteiktos minimālos standartus ⁽¹¹⁾, un ēkas var projektēt vai renovēt par gandrīz nulles enerģijas ēkām, vēl pirms stājas spēkā ES tiesību aktos noteiktais pienākums ⁽¹²⁾.

Lemjot, ar kādiem pasākumiem uzlabot ēku energoefektivitāti, jāņem vērā ne vien vēlamā energoefektivitāte, bet arī visa ēku dzīves cikla vispārējā ietekme uz vidi ⁽¹³⁾. Šo ietekmi var minimalizēt, piemēram, izvēloties ilgtspējīgus būvmateriālus, kuru ražošanā patērēts maz primārās enerģijas, ēku projektējot viegli pielāgojamu, lai to nākotnē būtu viegli izmantot citām vajadzībām un renovēt (piem., elastīgs plānojums), un paredzot iespēju ēkas materiālus un elementus demontēt atkalizmantošanai un reciklēšanai.

⁽⁹⁾ Spuldzes krāsu atveides indekss izsaka to, cik viegli cilvēka acs šādā gaismā spēj atšķirt krāsas. Augsts krāsu atveides indekss vajadzīgs vietās, kur ir svarīgi skaidri atšķirt krāsas.

⁽¹⁰⁾ Spuldzēm ar izteikti baltu/vēsu gaismu var būt negatīva ietekme uz vietējo faunu.

⁽¹¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 19. maija Direktīva 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti (OV L 153, 18.6.2010., 13. lpp.) (Ēku energoefektivitātes direktīva, ĒEED) paredz, ka dalībvalstīm ir jānosaka minimālie ēku energoefektivitātes standarti, kas jāiestrādā valsts būvnormatīvos. Ar direktīvu tika ieviesta salīdzinošās novērtēšanas sistēma nolūkā energoefektivitātes prasības pakāpeniski padarīt stingrākas un regulāri pārskatīt.

⁽¹²⁾ ĒEED nosaka, ka no 2020. gada visu jauno ēku energopatēriņam jābūt vai nu ļoti zēmam, vai tuvam nullei ("gandrīz nulles enerģijas ēkas"), un uz ēkām, kurās atrodas publiskās iestādes vai kuras pieder publiskām iestādēm, šī prasība attiecas jau no 2018. gada.

⁽¹³⁾ Eiropas Komisija pašlaik izmēģina brīvprātīgu ziņošanas satvaru – *Level(s)* –, ar kuru izmērit ēku vispārējo ilgtspēju visā to dzīves ciklā. Lai uzzinātu vairāk, sk. <http://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>.

Izmantojamība

Ši VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, ja vien tās publiskā sektora ēku energoefektivitātē var ieguldīt vajadzīgos līdzekļus. Šo VPPP var būt grūtāk īstenot nomātos īpašumos. Turklāt to, kādu energoefektivitāti iespējams panākt, katrā atsevišķā gadījumā ietekmē ēkas īpašības (piem., tās vecums).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i1) Kopējais gada energopatēriņš uz grīdas platības vienību, izteikts kā galaenerģija ($\text{kWh/m}^2 \text{ gadā}$) i33) Kopējais gada primārās enerģijas patēriņš uz grīdas platības vienību ($\text{kWh/m}^2 \text{ gadā}$)	b12) Jaunbūves tiek projektētas tā, ka kopējais primārās enerģijas patēriņš (visām vajadzībām) ir mazāks nekā $60 \text{ kWh/m}^2 \text{ gadā}$. b13) Esošas ēkas tiek renovētas tā, ka kopējais primārās enerģijas patēriņš (visām vajadzībām) ir mazāks nekā $100 \text{ kWh/m}^2 \text{ gadā}$.

3.2.6. Sociālo mājokļu energoefektivitātes uzlabošana

VPPP ir uzlabot gan renovējamu esošu ēku, gan jaunbūvju energoefektivitāti tāpat, kā iepriekš ieteikts uzlabot publiskā sektora ēku energoefektivitāti (sk. 3.2.5. iedaļu). Sociālo mājokļu gadījumā VPPP ir renovācijas plānošanas vai jaunbūves projektēšanas procesā iesaistīt vietējos iedzīvotājus, lai ņemtu vērā viņu vajadzības un viņiem rastos skaidrs priekšstats par gandrīz nulles enerģijas ēku priekšrocībām un to, kā tās izmantot.

Izmantojamība

Šo VPPP var izmantot visas publiskās pārvaldes iestādes, kas pārvalda sociālos mājokļus. To īstenot var traucēt investīciju trūkums. Tomēr investīcijas kompensē sociālie ieguvumi (lielāka labklājība, mazāka enerģētiskā nabadzība) un finansiālie ieguvumi (energoietaupījumi, ja par enerģiju tiek maksāts centralizēti, vai tas, ka lielāka īrnieku daļa spēj samaksāt īri, ja enerģijas izmaksas ir pašu īrnieku ziņā).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i1) Kopējais gada energopatēriņš uz grīdas platības vienību, izteikts kā galaenerģija ($\text{kWh/m}^2 \text{ gadā}$) i33) Kopējais gada primārās enerģijas patēriņš uz grīdas platības vienību ($\text{kWh/m}^2 \text{ gadā}$)	b12) Jaunbūves tiek projektētas tā, ka kopējais primārās enerģijas patēriņš (visām vajadzībām) ir mazāks nekā $60 \text{ kWh/m}^2 \text{ gadā}$. b13) Esošas ēkas tiek renovētas tā, ka kopējais primārās enerģijas patēriņš (visām vajadzībām) ir mazāks nekā $100 \text{ kWh/m}^2 \text{ gadā}$.

3.2.7. Labas publiskā sektora ēku energoefektivitātes panākšana ar energoefektivitātes līgumiem

VPPP ir par publiskā sektora ēkām noslēgt energoefektivitātes līgumus. Publiskās pārvaldes iestāde energopakalpojumu uzņēmumam (ESCo) uzdod noskaidrot, kā varētu uzlabot publiskā sektora ēku energoefektivitāti, šos uzlabojumus izstrādāt un ieviest, un uzņēmums garantē, ka tiks panākti konkrēti enerģijas ietaupījumi, uzņemas atbilstību par investīciju risku un daudzos gadījumos organizē projekta finansēšanu. Tas publiskās pārvaldes iestādēm dod iespēju uzlabot publiskā sektora ēku energoefektivitāti, nesedzot investīciju izmaksas jau iepriekš.

Ir divu veidu energoefektivitātes līgumi:

- dalītā ietaupījuma līgumi, pēc kuru noteikumiem ESCo un publiskās pārvaldes iestāde izmaksu ietaupījumus noteiktu gadu skaitu daļa iepriekšnoteiktās proporcijās,
- garantētā ietaupījuma līgumi, pēc kuru noteikumiem ESCo publiskās pārvaldes iestādei garantē konkrētu enerģijas ietaupījuma līmeni, kas iestādei nozīmē energoizmaksu samazinājumu. Tomēr faktiskais ietaupījums pārsniedz šo garantēto ietaupījumu, un starpību saņem ESCo.

Izmantojamība

Energoefektivitātes līgumus savu ēku energoefektivitātes uzlabošanai var izmantot visas publiskās pārvaldes iestādes. Tas it sevišķi attiecas uz publiskās pārvaldes iestādēm un/vai projektiem, kam citādi būtu grūti rast vajadzīgās investīcijas ierobežotas finansēšanas spējas dēļ vai tāpēc, ka energoefektivitātes jomā trūkst tehnisko un pārvaldības spēju.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i34) Publiskās pārvaldes iestādes kopējā energopatēriņa daļa, uz kuru attiecas energoefektivitātes līgumi (%)	—

3.2.8. Esošu publiskā sektora ēku energoefektivitātes uzlabošana ar monitoringu, energopārvaldību un ieradumu maiņas sekmēšanu

VPPP ir:

- galvenos darbiniekus, kas tieši atbild par ēkām un energopārvaldību, apmācīt par energoefektivitātes jautājumiem; apmācībai jābūt gan teorētiskai, gan praktiskai, un tā jāpapildina ar piemērotām rokasgrāmatām un vadlīnijām,
- pasākumos, kas ietelmē energopatēriņu (piem., izdzēst gaismu, iestatīt pareizu telpas temperatūru), iesaistīt visus darbiniekus, īpaši pievēršoties kolēģu cienītiem darbiniekiem, kas spēj ietekmēt citu viedokli (piem., cilvēkiem, kas citus varētu pamudināt mainīt ieradumus),
- plānot un rīkot ieradumu maiņas kampaņas ar mērķi palielināt energoefektivitāti visā publiskajā pārvaldē; vispirms jānoskaidro katras kampaņas mērķauditorija, un pēc tam šo darbinieku vidū var popularizēt konkrētus energoefektivitātes pasākumus,
- sākt izmantot energoefektivitātes sertifikātus un energopatēriņa sertifikātus, kas norāda ēkas energoefektivitāti, un tos izvietot pamanāmā ēkas vietā vai izmantot par iesaistes instrumentu konkrētās izpratnes veidošanas kampaņās.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i1) Kopējais gada energopatēriņš uz grīdas platības vienību, izteikts kā galaenerģija (kWh/m^2 gadā)	—
i35) Darbinieku daļa, ko pārliecinājusi izpratnes veidošanas kampaņa un kas joprojām atbilstoši rīkojas vienu gadu pēc tās beigām (%)	
i36) Tieši vides jautājumiem veltītas apmācības stundas uz pilnslodzes ekvivalenta vienību gadā (h/PSE gadā)	

3.2.9. Centralizētās siltumapgādes un/vai centralizētās aukstumapgādes tīklu ieviešana

VPPP ir ieviest centralizētās siltumapgādes un/vai centralizētās aukstumapgādes tīklus, kas publiskā sektora ēkām un/vai māsasaimniecībām nodrošinātu attiecīgi ar telpas apsildi un karsto ūdeni vai telpas dzesēšanu. Siltumu un/vai aukstumu centrālajos blokos var saražot koģenerācijas sistēmās vai triģenerācijas stacijās. Ja tas iespējams, vidiskos ieguvumus var palielināt, šīs sistēmas darbinot ar atjaunojamas izcelsmes biomasu vai izmantojot ģeotermālo enerģiju vai rūpniecisko staciju atlikumsiltumu.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās. Tā it sevišķi attiecas uz jaunapbūvi un lielu publiskā sektora ēku kompleksu vai citādas publiskā sektora infrastruktūras (piem., baseinu) renovāciju. Izmantojamība var būt ierobežota teritorijās ar mazu iedzīvotāju blīvumu un vietās, kur pieprasījums pēc siltumapgādes un aukstumapgādes ievērojami svārstās.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i37) Siltumapgādes vai aukstumapgādes sistēmas gada CO_2 emisijas pirms un pēc centralizētās siltumapgādes/aukstumapgādes ieviešanas absolūtos skaitļos vai uz apgādāto ēku grīdas platības vienību (t CO_2 ekv., kg CO_2 ekv./ m^2)	—

3.2.10. Lokālo atjaunojamo energoresursu un koģenerācijas minisistēmu ieviešana publiskā sektora ēkās un sociālajos mājokļos

VPPP ir publiskā sektora ēku un sociālo mājokļu pieprasījumu pēc enerģijas apmierināt ar mazoglekļa tehnoloģijām. Tās var būt, piemēram, saules siltumenerģijas sistēmas, lokāli fotoelementu paneļi elektroenerģijas ražošanai vai, ja pieprasījums pēc siltumenerģijas ir pietiekams, mazas koģenerācijas sistēmas, kas ar augstāku kopējo efektivitāti ražo gan siltumenerģiju, gan elektroenerģiju. Koģenerācijas minisistēmas var darbināt ar gāzi, bet, ja ir pieejams vietējs ilgtspējīgs biomasas avots, vidiskie ieguvumi ir lielāki.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs. Tomēr iespējas ieviest konkrētus risinājumus ir atkarīgas no atjaunojamo energoresursu pieejamības attiecīgajā vietā un tā, cik lieli līdzekļi vajadzīgi.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i38) Lokālā atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošana uz grīdas platības vienību ($\text{kWh/m}^2 \text{ gadā}$)	
i39) Lokāli saražotās atjaunojamo energoresursu enerģijas daļa kopējā energopatēriņā (%)	b14) 100 % publiskā sektora ēkā izmantotās elektroenerģijas ir lokāli saražota no atjaunojamajiem energoresursiem.
i40) Lokāli saražotās mazoglekļa enerģijas daļa kopējā energopatēriņā (%)	b15) 100 % publiskā sektora ēkas vai sociālo mājokļu ēkas pieprasījuma pēc karstā ūdens apmierina ar siltumenerģiju, kas lokāli saražota no atjaunojamajiem energoresursiem.
i41) Lokāli saražotās atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas daļa kopējā elektroenerģijas patēriņā (%)	
i42) Pieprasījums pēc karstā ūdens, kas apmierināts ar enerģiju, kas lokāli saražota no atjaunojamajiem energoresursiem, procentos (%)	

VPPP, kas attiecas uz pašvaldību regulatīvajām un plānošanas funkcijām

3.2.11. *Augstāku energoefektivitātes standartu un atjaunojamo energoresursu enerģijas prasību noteikšana attiecībā uz jaunbūvēm un būtiski renovējamām ēkām vietējos būvnoteikumos, pilsētplānojumā un būvatļaujās, plānojot zemes izmantošanu*

VPPP ir vietējā plānošanas sistēmā ieviest noteikumu, ka attiecīgajā teritorijā jaunbūvētajām un renovētajām ēkām jāatbilst priekšzīmīgiem energostandartiem (t. i., augsta energoefektivitāte un integrētas atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošana). Vietējā autonomija vairumam pašvaldību dod iespēju noteikt stingrākus energostandartus un atjaunojamo energoresursu enerģijas prasības, nekā noteikti valsts tiesību aktos, un panākt pozitīvas izmaiņas vietējā līmenī. Vietējā plānošanas sistēmā ieviestās prasības var regulāri atjaunināt atbilstoši būvniecības nozares attīstībai un jauniem nacionālajiem mērķrādītājiem.

VPPP ir energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu integrāciju ņemt vērā arī pilsētplānošanā un būvatļauju izsniegšanā, organizācijām un iedzīvotājiem nosakot pienākumu un/vai tos mudinot izvēlēties ilgtspējīgas enerģijas risinājumus.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas piedalās vietējo būvnormatīvu izstrādē un/vai būvatļauju izsniegšanā. Tomēr iespējas noteikt prasības var ierobežot valsts tiesību akti.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i43) Augstāku energoefektivitātes standartu un atjaunojamo energoresursu prasību iestrādāšana regulējumā (jā/nē)	—
i44) Vietējos būvnormatīvos prasītais energoefektivitātes līmenis (kWh/m ² gadā)	
i45) Sistemātiska energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu integrācijas ņemšana vērā, izskatot pieteikumus uz būvatļaujām (jā/nē)	

VPPP, kas attiecas uz pašvaldību ietekmi uz pārvaldīto teritoriju

3.2.12. Publiskā sektora priekšzīme

VPPP ir:

- demonstrēt vērienu, pašvaldības pašas energopatēriņā un energopatēriņā tās teritorijā pārsniedzot esošos nacionālos vai starptautiskos mērkrādītājus; šajā ziņā apņēmīgi jārikojas augstākajos pašvaldības līmeņos un jāiesaista arī citas ieinteresētās personas,
- rādīt priekšzīmi: pašvaldība var īstenot paraugpasākumus un panākt priekšzīmīgus energoefektivitātes līmeņus – gan tāpēc, lai pierādītu, ka tas ir iespējams, gan tāpēc, lai atbalstītu vietējo ilgtspējīgas enerģijas risinājumu tirgu; pašvaldība var īstenot arī paraugprojektus, lai demonstrētu publiskās pārvaldes centienus ilgtspējas jomā,
- efektīvi komunicēt ar sabiedrību: lai pamudinātu citas ieinteresētās personas rīkoties tāpat, jābūt redzamai publiskās pārvaldes iestāžu efektīvai darbībai,
- atbalstīt stimulu shēmu izveidi: izveidot vietējas shēmas, kas iedzīvotājiem finansiāli palīdzētu īstenot vidiskās ietekmes mazināšanas pasākumus,
- palīdzēt pārvarēt institucionālos šķēršļus ilgtspējīgas enerģijas risinājumu ieviešanai.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās vietējās publiskās pārvaldes iestādēs.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i46) Paraugprojektu un demonstrējumprojektu īstenošana (jā/nē)	—
i47) Augsta energoefektivitātes līmeņa panākšana visās publiskās pārvaldes iestāžu ēkās un darbībās (jā/nē)	

3.2.13. Iedzīvotāju un uzņēmumu informēšana un konsultēšana par energoefektivitāti un atjaunojamajiem energoresursiem un publiskā un privātā sektora partnerību izveide

VPPP ir:

- izveidot stratēģiskas partnerības, lai oglekļa emisiju mazināšanas shēmu izstrādē un īstenošanā iesaistītu plašu sabiedrību,
- iedzīvotājiem un uzņēmumiem sniegt informāciju un konsultācijas, lai tiem palīdzētu mazināt energopatēriņu,

- veidot publiskā un privātā sektora energoprojektus un tajos iesaistīties: publiskās pārvaldes iestādes var veidot partnerības ar privātām organizācijām, kam ir specializētas zināšanas energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu projektu īstenošanā,
- atbalstīt mazoglekļa pilotprojektus: pilotprojekti var palīdzēt tirgū ienākt energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu risinājumiem, ko organizācijas un iedzīvotāji pēc tam šajā teritorijā var sākt izmantot plašāk.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas iesaistās energoefektivitātes un/vai atjaunojamo energoresursu enerģijas popularizēšanā iedzīvotāju un uzņēmumu vidū.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i48) Publiskās pārvaldes iestāde sniedz informāciju un konsultē par energoefektivitāti un atjaunojamajiem energoresursiem (jā/nē)	—
i49) Publiskās pārvaldes iestāde atbalsta mazoglekļa pilotprojektus, piem., publiskā un privātā sektora partnerībās (jā/nē)	

3.2.14. Apbūvētās vides termogrāfiska apsekošana pašvaldības teritorijā

VPPP ir dažādos mērogos termogrāfiski ievākt datus un iegūt vizuālu siltumstarojuma attēlojumu, lai saprastu, kur energoefektivitātes risinājumi jāievieš prioritāri un iedzīvotājus un vietējās organizācijas iesaistītu ēku energoefektivitātes jautājumu risināšanā. Lielas teritorijas var termogrāfiski apsekot ar aerotermogrāfiju.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama pašvaldībās. Termogrāfiskā apsekošana jāveic piemērotos laikapstākļos (t. i., temperatūra, vējš), gadalaikā (t. i., ziema) un dienas laikā (t. i., agri no rīta).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i50) Pašvaldības apbūvētās teritorijas daļa, kas termogrāfiski apsekota (%)	b16) Par 100 % pašvaldības apbūvētās teritorijas ir pieejami neseni (< 5 gadus veci) augstas izšķirtspējas (< 50 cm) termogrāfiskie dati.
i51) Potenciālais enerģijas ietaupījums, kas noskaidrots termogrāfiskās apsekošanas datu analīzē (kWh gadā, EUR gadā)	

3.3. Mobilitātes vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par mobilitāti un/vai sabiedrisko transportu savā teritorijā.

3.3.1. Ilgtspējīgas urbānās mobilitātes plāna īstenošana

VPPP ir pieņemt ilgtspējīgas urbānās mobilitātes plānu (IPMP), lai panāktu, ka uz visiem transporta veidiem tiek attiecināta integrēta pieeja, ņemot vērā arī plānus, kas skar apkārtējo vidi. IPMP mērķis uzlabot drošumu un drošību, mazināt gaisa piesārņojumu un trokšņa piesārņojumu, mazināt emisijas un energopatēriņu, palielināt transporta energoefektivitāti un izmaksefektivitāti un vairojot urbānās vides un pilsētplānojuma pievilcību un kvalitāti. Nākamajās iedaļās (3.3.2.–3.3.9.) aprakstīts, kādus pasākumus var ietvert IPMP.

Izmantojamība

Šī VPPP attiecas uz visām publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par mobilitāti un/vai sabiedrisko transportu. To, kādus pasākumus var ietvert IPMP un kādā mērā tie izmantojami, var ietekmēt vietēji un situatīvi faktori.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i52) Katrā veidā veikto gājietņu/braucietņu īpatsvars (ar automobili, motocikli, sabiedrisko transportu, divriteni un kājām veikto gājietņu/braucietņu procentuālā daļa)	—
i53) Sabiedriskā transporta pieejamība (procentuālā iedzīvotāju daļa, kas dzīvo ne vairāk kā 300 m attālumā no tādas urbānā sabiedriskā transporta pieturas, kurā transportlīdzekļi pietur vismaz reizi 15–20 minūtēs) (%)	—

3.3.2. Riteņbraukšanas atbalstīšana ar riteņbraukšanas infrastruktūru un divriteņu koplietošanas shēmām un kājāmiešanas popularizēšana

VPPP ir:

- pieņemt rīcībpolitiskos pasākumus un stratēģijas riteņbraukšanas un kājāmiešanas veicināšanai; riteņbraukšana un kājāmiešana rīcībpolitikā un pilsētas plānošanas dokumentos un stratēģiskajos plānos pienācīgi jānosauk kā atsevišķi pārvietošanās veidi, un gan viena, gan otra veicināšanai jānosaka konkrēti pasākumi,
- izveidot efektīvu infrastruktūru; lai kājāmiešana un riteņbraukšana būtu droša, ātra un pievilcīga, tām vajadzīga atbilstoša infrastruktūra,
- ar metodoloģiskiem rīkiem sistemātiski vākt datus par kājāmiešanu un riteņbraukšanu; sekojot kājāmiešanas un riteņbraukšanas tendencēm un izvērtējot īstenoto pasākumu ietekmi, var vieglāk izprast, ar kādiem turpmākiem lēmumiem un izvēlēm varētu popularizēt ilgtspējīgu pārvietošanos,
- izstrādāt efektīvus un mērķorientētus saziņas rīkus kājāmiešanas un riteņbraukšanas popularizēšanai iedzīvotāju un svārstbraucēju vidū.

Izmantojamība

Šī VPPP attiecas uz visām publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par mobilitāti. Tomēr dažkārt konkrētus kājāmiešanas un riteņbraukšanas veicināšanas un popularizēšanas pasākumus var būt grūti īstenot kādu vietēju vai situatīvu faktoru (piem., topogrāfijas) dēļ.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
<p>i52) Katrā veidā veikto gājienu/braucienų īpatsvars (ar automobili, motociklu, sabiedrisko transportu, divriteni un kājām veikto gājienu/braucienų procentuālā daļa)</p> <p>i54) Riteņbraukšanas infrastruktūras (velojoslu, veloceļu) garums (km) kopā un attiecībā pret visu autoceļu tīklu (velojoslas km/autoceļi km)</p> <p>i55) Pilsētai ir īpaša rīcībpolitika vai plāns investīcijām kājāmiešanas/riteņbraukšanas infrastruktūrā, un ir politiski pieņemti izmērāmi kājāmiešanas/riteņbraukšanas īpatsvara pieauguma mērķrādītāji (jā/nē)</p>	<p>b17) Pilsētas pārvietošanās modālajā sadalījumā riteņbraukšanas daļa ir vismaz 20 % VAI riteņbraukšanas daļa šajā sadalījumā pēdējo piecu gadu laikā palielinājusies vismaz par 50 %.</p> <p>b18) Vismaz 10 % pilsētas transporta infrastruktūrā un tās uzturēšanā ieguldīto līdzekļu tiek ieguldīti riteņbraukšanas infrastruktūrā.</p>

3.3.3. Liela mēroga automobiļu koplietošanas shēmas īstenošana

VPPP ir atbalstīt un veicināt lielas automobiļu koplietošanas shēmas izveidi pašvaldības teritorijā. Automobiļu koplietošanas pakalpojumus parasti neorganizē pilsēta, kurā tie darbojas; tomēr pašvaldība var izveidot atbalsta infrastruktūru, noteikt attiecīgu rīcībpolitiku un pieņemt tiesību aktus tā, lai automobiļu koplietošanu integrētu pilsētas plānojumā un salāgotu ar sabiedrisko transportu. Publiskās pārvaldes iestādes turklāt var sākt izmantot vietējos automobiļu koplietošanas pakalpojumus profesionālām vajadzībām, veicināt sabiedrības informētību, pakalpojumu popularizēt un noteikt standartus, kas jāievēro, lai varētu izmantot pilsētas atbalsta infrastruktūru (piem., prioritārās joslas, mazsatiksmes zonas). Pilsētas var arī nolemt automobiļu koplietošanas pakalpojuma operatoru subsidēt, lai paplašinātu vai paātrinātu pakalpojuma izaugsmi.

Izmantojamība

Šī VPPP ir īpaši aktuāla pašvaldībām ar urbānajām teritorijām, kurās dzīvo vairāk nekā 200 000 iedzīvotāju. Pašvaldībām, kuru teritorijā iedzīvotāju ir mazāk, šo VPPP izmantot varētu būt grūti, jo automobiļu koplietošanas shēmai varētu būt par maz lietotāju, izmaksas būtu augstākas, sabiedriskā transporta tīkls mēdz būt mazāk attīstīts utt.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
<p>i56) Automobiļu koplietotāji uz 10 000 iedzīvotāju (skaits uz 10 000 iedzīvotāju)</p> <p>i57) Reģistrēto lietotāju skaits uz vienu koplietojamo transportlīdzekli (lietotāju skaits uz transportlīdzekļu skaitu)</p> <p>i58) Iedzīvotāju skaits uz katru pieejamo koplietojamo automobili (iedzīvotāju skaits uz transportlīdzekļu skaitu)</p> <p>i59) Attālums, ko automobiļu koplietotāji nobrauc gadā (km uz lietotāju gadā)</p> <p>i60) Privāto automobiļu skaits, ko aizstāj katrs transportlīdzeklis automobiļu koplietošanas operatora transportlīdzekļu parkā (aizstāto privāto automobiļu skaits uz koplietojamo transportlīdzekļu skaitu)</p>	<p>b19) Katrs automobiļu koplietošanas operatora transportlīdzekļu parka transportlīdzeklis aizstāj vismaz 8 privātos automobiļus.</p> <p>b20) Uz 2 500 iedzīvotājiem pieejams vismaz viens koplietojams automobilis.</p>

3.3.4. Integrēta sabiedriskā transporta biļešu sistēma

VPPP ir ieviest integrētu biļešu sistēmu – viedsistēmu, kas spēj identificēt braucienus, kuros pasažieris izmanto vairākus transporta veidus, un par tiem iekasēt maksu. Ja publiskās pārvaldes iestāde ir sabiedriskā transporta operators (piem., ar pilsētai piederoša meitasuzņēmuma starpniecību), tā var ieviest integrēto biļešu sistēmu pati. Ja pašvaldība sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu uztic privātu uzņēmumiem, integrēto biļešu sistēmu var prasīt konkursa specifikācijā.

Izmantojamība

Šī VPPP attiecas uz visām publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par sabiedrisko transportu. Tomēr, ja lietotāju un gada transakciju skaits nesasniedz kritisko masu, var būt grūti atpelnīt viedās integrētās biļešu sistēmas izveidē sākotnēji ieguldīto laiku un līdzekļus.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i61) Ar integrēto biļeti apmaksāto braucienu īpatsvars (%)	
i62) To sabiedriskā transporta lietotāju skaits, kas, ja nebūtu integrētās biļešu sistēmas, būtu izmantojuši privātos mehāniskos transportlīdzekļus (normalizēts pēc kopējā iedzīvotāju skaita attiecīgajā teritorijā)	b21) Ar integrēto biļeti tiek apmaksāti vismaz 75 % braucieni.

3.3.5. Elektrotransportlīdzekļu ieviešanās sekmēšana urbānās teritorijās

VPPP ir pašas publiskās pārvaldes iestādes transportlīdzekļu parkam iepirkt elektrotransportlīdzekļus (t. i., elektromobiļus, elektromopēdus un elektrodivriteņus). Papildus var ieviest arī shēmas, kas palīdz elektrotransportlīdzekļus iegādāties arī iedzīvotājiem: tam var novirzīt budžeta līdzekļus vai ar vietējām bankām vienoties par mazākām procentu likmēm. Publiskās pārvaldes iestāde var elektrotransportlīdzekļu ieviešanos veicināt, tiem ļaujot braukt ierobežotas satiksmes zonās vai pa prioritārām joslām, izveidojot vai palielinot publiski pieejamo uzlādes punktu skaitu, elektrotransportlīdzekļiem piemērojot mazākus nodokļus, ieviešot vai atbalstot elektrotransportlīdzekļu koplietošanas shēmas un elektrotransportlīdzekļu atbalsta pasākumus reklamējot iedzīvotājiem.

Izmantojamība

Šo VPPP var izmantot visas pašvaldības, it sevišķi pilsētās (kur ir daudz īsu braukšanas distanču) un zonās, kurās problēmas rada sastrēgumi un gaisa piesārņojums.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i63) Uz autoceļiem sastopamo elektrotransportlīdzekļu skaits (pa tiem, piem., elektromobiļi, elektrodivriteņi) attiecībā pret visiem transportlīdzekļiem (%)	—
i64) Sabiedrisko elektrotransportlīdzekļu skaits (pa tiem, piem., elektromobiļi, elektrodivriteņi) attiecībā pret visu sabiedrisko transportlīdzekļu parku (%)	
i65) Publiski pieejamo uzlādes punktu skaits uz iedzīvotājiem (skaits uz iedzīvotājiem)	

3.3.6. Pasažieru intermodalitātes veicināšana

VPPP ir veicināt ērtus, drošus, ātrus un raitus savienojumus starp ilgtspējīgiem transporta veidiem. Intermodālajās transporta sistēmās tiek sasaistīta sabiedriskā transporta (autobusu, tramvaju/vieglā dzelzceļa un svārstsatiksmes dzelzceļa), kājāmiešanas, riteņbraukšanas, divriteņu koplietošanas un automobiļu koplietošanas infrastruktūra un pakalpojumi. Publiskās pārvaldes iestādes var veicināt pasažieru intermodalitāti, sadarbojoties ar dažādiem sabiedriskā transporta operatoriem un divriteņu un automobiļu koplietošanas uzņēmumiem.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, bet tā ir īpaši piemērota pilsētām ar sarežģītiem transporta tīkliem un lielu teritoriju.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i52) Katrā veidā veikto gājienu/braucienu īpatsvars (ar automobili, motociklu, sabiedrisko transportu, divriteņi un kājām veikto gājienu/braucienu procentuālā daļa)	b22) Vismaz 60 % pārvietošanās pilsētā ir ilgtspējīga (piem., kājāmiešana, riteņbraukšana, autobusi, tramvaji, vilcieni).
i66) Vidējais velostāvvietu (velosipēdu vietu) skaits sabiedriskā transporta pieturās uz vidējo dienas pasažieru daudzumu (velostāvvietu skaits uz pasažieru skaitu)	
i67) Tā sabiedriskā transporta pasažieru daļa, kas šo transportu kombinē ar kājāmiešanu/riteņbraukšanu, no sabiedriskā transporta pasažieriem, kas dzīvo pietiekami tuvu (800 m gājiens vai 3 km riteņbrauciens) bieži apkalpotām sabiedriskā transporta pieturām (pieturām, kurās transportlīdzekļi rīta un vakara sastrēgumstundās pietur vismaz divreiz stundā) (%)	
i68) Iedzīvotājiem ir pieejama intermodāla braucienų plānošanas programmatūra, kurā ietverti arī ejami un riteņbraucami posmi (jā/nē)	

3.3.7. Sastrēgummaksas noteikšana

VPPP ir pilsētas zonās ar lielu satiksmes pārslodzi noteikt sastrēgummaksu. Sastrēgummaksa ir ekonomisks antistimuls (maksā) sastrēgumstundās izmantot pārslogotos ceļus. Lai sastrēgummaksa būtu iedarbīga, tā jāievieš kopā ar citiem transporta pasākumiem (sk. 3.3. iedaļas VPPP), kas piedāvā praktiskas alternatīvas automobiļa izmantošanai.

Izmantojamība

Šī VPPP ir piemērota pašvaldībām urbānās teritorijās ar lielu satiksmes pārslodzi un gaisa piesārņojumu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i52) Katrā veidā veikto gājienu/braucienu īpatsvars (ar automobili, motociklu, sabiedrisko transportu, divriteni un kājām veikto gājienu/braucienu procentuālā daļa)	b23) Salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas gaisa piesārņotāju (PM ₁₀ , amonjaka un slāpekļa oksīdu) koncentrācija sastrēgummaksas zonā (vidēji) sarukusi par 10 %.
i69) Gaisa piesārņotāju (PM ₁₀ , amonjaka un slāpekļa oksīdu) procentuālais samazinājums sastrēgummaksas zonā salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas (%)	b24) Salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas no maksas neatbrīvoto transportlīdzekļu piekļuve sastrēgummaksas zonai sarukusi par 20 %.
i70) Procentuālā daļa, par kādu samazinājusies no maksas neatbrīvoto transportlīdzekļu piekļuve sastrēgummaksas zonai, salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas (%)	b25) Salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas sabiedrisko transportlīdzekļu ātrums un punktualitāte sastrēgummaksas zonā palielinājušies par 5 %.
i71) Sabiedrisko transportlīdzekļu vidējā ātruma un punktualitātes procentuālais pieaugums sastrēgummaksas zonā salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas (%)	

3.3.8. Bezmaksas autostāvvietu ierobežošana pilsētās

VPPP ir urbānās teritorijās samazināt to vietu skaitu, kur ielās bez maksas var atstāt automobiļus, un atcelt jaunbūvēm piemērojamo autostāvvietu prasību minimumu (attiecībā uz autostāvvietām ielās un pazemes garāžām). Papildus var pieņemt oficiālu rīcībpolitiku, kas paredz pakāpeniski atcelt visas iepriekšējās autostāvvietu prasības (attiecībā uz autostāvvietām ielās un pazemes garāžām), kas piemērojamas esošām būvēm. Ierobežotas iespējas bez maksas atstāt automobili uz ielas ir antistimuls izmantot privātos automobiļus. Šie pasākumi ir visefektīvākie, ja līdztekus tiek uzlabota praktisku alternatīvu, piem., sabiedriskā transporta, riteņbraukšanas un kājāmiešanas, pieejamība un uzticamība.

Izmantojamība

Šo VPPP var izmantot visas pašvaldības, it sevišķi pilsētās ar lielu satiksmes pārslodzi un gaisa piesārņojumu vai nepietiekamu sabiedriskā transporta izmantojumu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i52) Katrā veidā veikto gājienu/braucienų īpatsvars (ar automobili, motociklu, sabiedrisko transportu, divriteni un kājām veikto gājienu/braucienų procentuālā daļa)	b26) 90 % darbalaika autostāvvietas ielās ir par 80–90 % aizņemtas.
i72) Darbalaikā pieejamo autostāvvietu īpatsvars (%)	b27) Pilsēta jaunbūvēm nenosaka nekādu autostāvvietu prasību minimumu (attiecībā uz autostāvvietām ielās un pazemes garāžām), un tai ir oficiāla rīcībpolitika, kas paredz pakāpeniski atcelt visas iepriekšējās autostāvvietu prasības, kas piemērojamas esošām būvēm.
i73) Esošs jaunbūvēm piemērojamo autostāvvietu prasību minimums (attiecībā uz autostāvvietām ielās un pazemes garāžām) (jā/nē)	

3.3.9. Loģistikas pakalpojumu centru ieviešana

VPPP ir ar attiecīgo ieinteresēto personu iesaisti atbalstīt loģistikas pakalpojumu centra izveidi pašvaldības teritorijā. Loģistikas pakalpojumu centru var novietot salīdzinoši tuvu tā apkalpotajam ģeogrāfiskajam apgabalam, lai šajā apgabalā varētu konsolidēt piegādes.

Izmantojamība

Šo VPPP var izmantot visas pašvaldības, kas ir atbildīgas par mobilitāti, un tā ir īpaši aktuāla pilsētām, kurās tiek piegādāts daudz preču un/vai kurās ir ievērojama satiksmes pārslodze un gaisa piesārņojums.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i74) Piegādes transportlīdzekļu CO ₂ emisijas loģistikas pakalpojumu centra apkalpotajā apgabalā konkrētā laikposmā (piem., gadā, mēnesī) (kg CO ₂ ekv. gadā vai kg CO ₂ ekv. mēnesī)	b28) Salīdzinājumā ar situāciju pirms loģistikas pakalpojumu centra izveides piegādes transportlīdzekļu CO ₂ emisijas apkalpotajā apgabalā sarukušas par 40 %.
i75) Piegādes braucienų skaits apkalpotajā apgabalā (skaits dienā)	b29) Salīdzinājumā ar situāciju pirms loģistikas pakalpojumu centra izveides piegādes braucienų skaits apkalpotajā apgabalā (dienā) ir sarucis par 75 %.

3.4. Zemes izmantošanas vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta pašvaldībām, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu.

3.4.1. Cīņa pret urbāno teritoriju ieplešanos zaļajās zonās un lauksaimniecības zemē

VPPP ir urbāno izplešanos apvaldīt un kontrolēt ar regulatīviem pasākumiem (piem., zemes izmantošanas teritoriālā plānošana, konkrētu zemes izmantojuma veidu ierobežojumi), ekonomiskiem pasākumiem (piem., būvatļauju tirdzniecība) un institucionālām pārmaiņām un pārvaldību (piem., speciālas urbānās revitalizācijas aģentūras). Urbāno izplešanos var apvaldīt, veicinot degradētu teritoriju apbūvi, minimalizējot pārklātās augsnes platības starp ēkām, renovējot neizmantotas ēkas un veicinot vertikālo apbūvi.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i76) Necaurlaidīgo mākslīgi segto platību (t. i., jebkādu necaurlaidīgo apbūves platību – ēku, ceļu, visu platību, ko neklāj veģetācija vai ūdens) procentuālā daļa pašvaldības teritorijā (necaurlaidīgās mākslīgi segtās platības km ² uz kopējo platību km ²)	—
i77) Konkrētā laikposmā (piem., 1, 5, 10 gadu laikā) apbūvētās platības procentuālā daļa attiecībā pret visu pašvaldības apbūvēto teritoriju laikposma sākumā (%)	—

3.4.2. Urbānās siltumsalas efekta mazināšana

VPPP ir urbānās siltumsalas efektu mazināt ar vairāku pasākumu kombināciju – zaļajām zonām, zaļajiem jumtiem, atstarojošiem materiāliem, karsto cauruļvadu pilnīgāku siltumizolēšanu un atlikumsiltuma atkalizmantošanu, lai tas neizkliedētos apkārtņē.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu lielās urbānajās teritorijās. Urbānās siltumsalas efekts mazāk skar mazas pašvaldības.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i78) Urbānās siltumsalas efekta mazināšanas pasākumu – zaļo zonu, zaļo jumtu vai atstarojošu materiālu – izmantošana (jā/nē)	—

3.4.3. Pienākums nodrošināt mazietekmējošu ūdens drenāžu pārklātas augsnes platībās

VPPP ir noteikt, ka jaunbūvēs (un arī esošu apbūves platību ievērojamās pārbūvēs) jāierīko mazietekmējoša drenāža, lai nepieļautu un ierobežotu plūdus, augsnes eroziju un piesārņojumu un pazemes ūdeņu piesārņojumu. Paraugprakse ir īstenot mazietekmējošus drenāžas pasākumus, kas atbilst ilgtspējīgu drenāžas sistēmu (IDS) pieejai, jo šīs pieejas pamatā ir vērtīgi principi:

- censties uzlabot noteces ūdeņu kvalitāti, mazināt virszemes noteces, atbalstīt bioloģisko daudzveidību un radīt estētisko vērtību,
- censties pēc iespējas tuvāk atdarināt dabisko drenāžu pirms būvniecības,
- īstenot integrētu pārvaldības hierarhiju: novēršana, kontrole avotā, kontrole objektā.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu. Tas, ar kādiem pasākumiem uzlabot ūdens drenāžu, ir atkarīgs no vietas.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i79) Ir noteiktas mazietekmējošas drenāžas prasības jaunbūvēm un ievērojamai pārbūvei (jā/nē)	—

3.5. Zaļo urbāno zonu vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par zaļajām urbānajām zonām.

3.5.1. Vietējās biodaudzveidības stratēģijas un rīcības plāna izstrādāšana un īstenošana

VPPP ir ieviest vietējo biodaudzveidības stratēģiju un rīcības plānu, kuru uzdevumus un mērķus var noteikt dialogā ar ekspertiem, ieinteresētajām personām un iedzīvotājiem. Šajā rīcības plānā jāietver īstenojamie pasākumi, to grafiks, pieejamais budžets, atskaites punkti un partneri, kas palīdz īstenošanā un uzņemas daļu pienākumu. Rīcības plāna īstenošanas rezultātus var popularizēt un izziņot iedzīvotājiem un ieinteresētajām personām, lai vairotu izpratni.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par zaļo urbāno zonu apsaimniekošanu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i80) Vietējo sugu procentuālā daļa un skaits (pa dažādām sugu kategorijām, piem., putniem, tauriņiem) urbānajā teritorijā (%)	—
i81) Dabisko un daļēji dabisko teritoriju īpatsvars visā urbānajā teritorijā (%)	
i82) Zaļo zonu platība uz iedzīvotāju (m^2 uz iedzīvotāju), nošķirot urbānās, daļēji urbānās un rurālās teritorijas.	

3.5.2. Zilzaļo tīklu izveide

VPPP ir izveidot zilzaļos tīklus⁽¹⁴⁾, atjaunojot uz dabu orientētu ūdens ciklu un vairojot pilsētas ainaviskumu, ko var panākt, ūdens resursu apsaimniekošanu savienojot ar zaļo infrastruktūru. Zilzaļie tīkli dod iespēju apvienot un aizsargāt urbānās ainavas hidroloģiskās un ekoloģiskās vērtības, turklāt reizē arī noturīgi un elastīgi palīdz cīnīties pret plūdiem.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās.

⁽¹⁴⁾ Zilzaļie tīkli ir dabiskas un daļēji dabiskas teritorijas, kas aptver zaļās zonas (un/vai zilās zonas, ja runa ir par ūdens ekosistēmām), kā arī citus sauszemes (arī piekrastes) un jūras teritoriju fiziskos elementus.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i83) Zaļo un zilo urbāno zonu īpatsvars visā urbānajā teritorijā (%)	—

3.5.3. Zaļo jumtu ierīkošanas veicināšana

VPPP ir izstrādāt piemērotas rīcībpolitiskās shēmas, kas atbalsta zaļo jumtu ierīkošanu gan jaunās, gan esošās publiskā un privātā sektora ēkās. Uz zaļajiem jumtiem turklāt var uzstādīt atjaunojamo energoresursu sistēmas, piem., fotoelementu paneļus (vairāk par atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošanu publiskā sektora ēkās un sociālajos mājokļos sk. 3.2.10. iedaļā). Rīcībpolitiskajās shēmās zaļo jumtu ierīkošanas atbalstam var iestrādāt ekonomiskus stimulus, mazāku birokrātiju un konkrētu tehnisko palīdzību, kā zaļos jumtus izveidot jaunbūvēs vai renovējamās ēkās.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i84) Ar zaļajiem jumtiem klātā platība attiecībā pret urbānās teritorijas kopējo platību ($m^2_{\text{zaļie jumti}}/m^2_{\text{urbānā teritorija}}$)	—
i85) Ar zaļajiem jumtiem aprīkoto ēku daļa konkrētā urbānajā teritorijā (%)	

3.5.4. Jaunas vidiskās vērtības piešķiršana novārtā atstātām zaļajām zonām un perifērijām

VPPP ir pieņemt plānu, kā atjaunot pašvaldības teritorijā esošās novārtā atstātās zaļās zonas un perifērijas, lai augsni un ūdeni atbrīvotu no piesārņotājiem, uzlabotu dzīvotnes dzīvībai dabai, mazinātu urbānās siltumsalas efektu un palielinātu aizsardzību pret augsnes eroziju un plūdiem, vienlaikus radot zaļās zonas vietējo iedzīvotāju atpūtai.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i86) Urbānajā teritorijā esošo novārtā atstāto zaļo zonu un perifēriju atjaunošanas un vidiskās pārvaldības plāna pieņemšana (jā/nē)	—

3.6. Vietējās gaisa kvalitātes vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par gaisa kvalitātes pārvaldību.

3.6.1. Vietējās gaisa kvalitātes uzlabošana

VPPP ir īstenot strukturētu gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu ar iepriekšnoteiktiem un regulāri atjauninātiem īstermiņa un ilgtermiņa mērķiem, kas pārsniedz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2008/50/EK⁽¹⁵⁾ (Gaisa kvalitātes direktīvā) noteiktos mērķlielumus un robežlielumus. Plānā jāietver visi aspekti – transports (automobiļu izmantojums, ātruma ierobežojumi, sabiedriskais transports utt.), rūpnieciskās iekārtas, enerģijas ražošana, ēku siltumapgādes sistēmas, ēku energoefektivitāte, zemes izmantošanas plānošana utt. –, un tas jāizstrādā sadarbībā ar attiecīgajām nozares iestādēm un ieinteresētajām personām. Turklāt plāns būs efektīvāks, ja to būs iespēja izstrādāt sadarbībā ar augstāka līmeņa publiskās pārvaldes iestādēm un blakus esošajām pašvaldībām. Gaisa kvalitātes uzlabošanas plānā var ietvert arī iedzīvotāju informēšanu par gaisa kvalitātes ietekmi un nozīmi, piem., aicinot izmantot ilgtspējīgu transportu.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par gaisa kvalitātes pārvaldību savā teritorijā, risinot konkrētas vietējas problēmas.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i87) Gada vidējā PM ₁₀ koncentrācija (µg/m ³)	b30) Attiecībā ne uz vienu šajā VPPP norādīto rādītāju nav pārsniegti Pasaules Veselības organizācijas izdotajās gaisa kvalitātes vadlīnijās noteiktie līmeņi.
i88) Gada vidējais to dienu skaits, kad dienas vidējā M ₁₀ koncentrācija pārsniedz 50 µg/m ³ (dienas gadā)	
i89) Gada vidējā PM _{2,5} koncentrācija (µg/m ³)	
i90) Gada vidējais to dienu skaits, kad dienas vidējā PM _{2,5} koncentrācija pārsniedz 25 µg/m ³ (dienas gadā)	
i91) Gada vidējais to dienu skaits, kad ozona (O ₃) koncentrācija pārsniedz maksimālo 8 stundu vidējo koncentrāciju – 120 µg/m ³ (dienas gadā)	
i92) Gada vidējā slāpekļa dioksīda (NO ₂) koncentrācija (µg/m ³)	
i93) Gada vidējais to dienu skaits, kad stundas vidējā NO ₂ koncentrācija pārsniedz 200 µg/m ³ (dienas gadā)	

3.7. Trokšņa piesārņojuma vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par trokšņa piesārņojuma apkarošanu.

3.7.1. Trokšņa piesārņojuma monitorēšana, kartēšana un mazināšana

VPPP ir kartēt troksni pašvaldības teritorijā un par trokšņu piesārņojuma ietekmi un kartēšanas rezultātiem informēt sabiedrību efektīvā informācijas kampaņā. Par pamatu ņemot trokšņa kartēšanas rezultātus, pašvaldībām jāizstrādā trokšņa rīcības plāni vietējā trokšņa līmeņa pazemināšanai un laba apkārtējā trokšņa līmeņa uzturēšanai vietās, kur tas ir zems.

⁽¹⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 21. maija Direktīva 2008/50/EK par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai (OV L 152, 11.6.2008., 1. lpp.).

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par trokšņa piesārņojuma apkarošanu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i94) Trokšņa līmeņa mērījumu daļa, kas pārsniedz vietējās robežvērtības, attiecībā pret visu mērījumu skaitu (%)	—
i95) Iedzīvotāji, kas eksponēti troksnim, kurš pārsniedz vietējās robežvērtības, attiecībā pret iedzīvotāju kopskaitu (%)	
i96) Iedzīvotāji, kas naktī eksponēti troksnim, kurš saskaņā ar Pasaules Veselības organizācijas noteiktajām robežvērtībām kaitē veselībai, attiecībā pret iedzīvotāju kopskaitu (%)	

3.8. Atkritumu apsaimniekošanas vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par atkritumu apsaimniekošanu.

3.8.1. Atkritumu apsaimniekošanas nozares EMAS atsaucē dokumenta ievērošana

VPPP ir apsvērt iespēju izmantot atkritumu apsaimniekošanas nozares EMAS atsaucē dokumentā⁽¹⁶⁾ norādītās un izklāstītās vidiskās pārvaldības paraugprakses un ziņot par minētajā dokumentā norādītajiem rādītājiem.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par atkritumu apsaimniekošanu.

3.9. Ūdensapgādes vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par teritorijas apgādi ar dzeramo ūdeni.

3.9.1. Pilnīgas ūdens uzskaites ieviešana māsaimniecības/galalietotāju līmenī

VPPP ir uzstādīt ūdens skaitītājus katrā dzīvojamajā vienībā un ikvienam citam atsevišķam galalietotājam (rūpnieciskai iekārtai, komerciālai ēkai, publiskā sektora ēkai utt.), lai maksa par ūdeni būtu atkarīga no faktiskā patēriņa. Sevišķi lietderīgi ir ūdens viedskaitītāji, kas dod iespēju ūdens patēriņu monitorēt attālināti un laicīgi un, piemēram, analizēt dažādu lietotāju patēriņa modeļus vai identificēt ūdens sadales tīklu vājās vietas. Iekasējot maksu par faktisko ūdens patēriņu un laicīgi konstatējot anormālu ūdens patēriņu (piem., noplūdes), ūdens patēriņu var ievērojami samazināt.

⁽¹⁶⁾ Atkritumu apsaimniekošanas nozares EMAS atsaucē dokumenta pašaļķ ir izstrādes stadijā. Starpdokumenti un arī galīgais dokuments, kad tas būs pieņemts, būs pieejami šeit: http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/waste_mgmt.html.

Izmantojamība

Šo paņēmieni var izmantot jebkurā esošā ūdensapgādes tīklā.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i97) Ūdens skaitītāju izplatība (% patērētāju, % uzskaitītā ūdens patēriņa)	b31) Ūdens skaitītāji ir vismaz 99 % mājāsaimniecību vai galalietotāju.
i98) Visu ekspluatācijā esošo ūdens skaitītāju daļa, ko veido viedskaitītāji (%)	b32) Ūdensnabadzīgos apvidos (kur vismaz dažos gada laikos trūkst ūdens) ⁽¹⁾ mājāsaimniecību/galalietotāju ūdens skaitītāji ir viedskaitītāji.
i99) Galalietotāju ūdens patēriņa samazinājums pēc ūdens skaitītāju un/vai viedskaitītāju uzstādīšanas (l uz lietotāju)	b33) Visas jaunbūves ir aprīkotas ar ūdens skaitītājiem (un ūdensnabadzīgos apvidos ar viedskaitītājiem).

⁽¹⁾ Ūdensnabadzīgi apvidi ir apvidi, ar kuru ūdens resursiem nepietiek vidējā pieprasījuma apmierināšanai ilgtermiņā. Lai uzzinātu vairāk, sk. <http://ec.europa.eu/environment/water/quantity/about.htm>.

3.9.2. Ūdens noplūžu minimalizēšana ūdens sadales sistēmā

VPPP ir:

- sagatavot detalizētu ūdens sadales sistēmas ūdens bilanci un kontrolēt ūdens spiedienu, izvairoties no pārmērīga spiediena,
- analizēt ūdens sadales sistēmu un to sadalīt tādos centralizētās uzskaites apgabalos, lai ar manuāliem vai automātiskiem akustiskajiem ūdens noplūžu detektoriem varētu konstatēt ūdens noplūdes,
- ātri un pienācīgi reaģēt uz konstatētajām tīkla problēmām un noplūdēm,
- izveidot datubāzi, kurā būtu uzskaitītas un ģeoreferencētas visas tehniskās iekārtas, cauruļvadu vecums, cauruļvadu veids, hidrauliskie dati, iepriekš veiktie pasākumi utt.

Izmantojamība

Šo VPPP var izmantot gan jaunus, gan esošos ūdensapgādes tīklos.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i100) Ūdens zudumi procentos no visa sistēmā ievadītā ūdens tilpuma (%)	b34) Infrastruktūras noplūžu indekss ir mazāks par 1,5.
i101) Infrastruktūras noplūžu indekss (INI), kas ir pašreizējie faktiskie gada zudumi, dalīti ar neizbēgamajiem faktiskajiem gada zudumiem ⁽¹⁾	

⁽¹⁾ Pašreizējie faktiskie gada zudumi ir ūdens daudzums, kas faktiski zudis sadales tīklā (t. i., nav piegādāts galalietotājiem). Neizbēgamajos faktiskajos gada zudumos ņem vērā, ka pilnīgi izvairīties no noplūdēm ūdens sadales tīklā nav iespējams. Neizbēgamos faktiskos gada zudumus aprēķina pēc tādiem faktoriem kā tīkla cauruļvadu garums, pieslēgumu skaits un tīkla ekspluatācijas spiediens.

3.10. Notekūdeņu apsaimniekošanas vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu un urbāno drenāžu.

3.10.1. Energoefektīva notekūdeņu attīrīšana pilnīgi nitrificējošos apstākļos

VPPP ir:

- nodrošināt notekūdeņu sistēmu, kas spēj uzņemt vismaz divtik daudz notekūdeņu kā sausā laikā (lietus vai atkušņa gadījumam),
- notekūdeņus attīrīt nitrificējošos apstākļos (barības vielu un mikroorganismu attiecība: < 0,15 kg BSP₅/kg MSS⁽¹⁷⁾ dienā) un veikt denitrifikāciju un fosfora atdalīšanu,
- ja saņēmējs ūdensobjekts ir sensitīvs, atdalīt suspendētās cietvielas ar filtrāciju caur smiltīm (vai iegremdētām membrānām),
- lai mazinātu mikropiesārņotāju daudzumu, veikt vēl terciāro attīrīšanu (sk. 3.10.2. iedaļu),
- ja stacijas jauda pārsniedz 100 000 cilvēka ekvivalenta vienību⁽¹⁸⁾ vai dienas ienākošā BSP₅ slodze pārsniedz 6 000 kg, pastāvīgi monitorēt organiskos savienojumus (kopējo organisko oglekli), amonjaku, nitrātus un fosforu,
- anaerobās noārdīšanas iekārtās stabilizēt primārās un liekās dūņas (sk. 3.10.3. iedaļu),
- anaerobi stabilizētās dūņas izžāvēt un nosūtīt uz incinerāciju (sk. 3.10.4. iedaļu),
- ieviest energoefektīvas tehnoloģijas, piem., energoefektīvas burbuļierācības sistēmas bioloģiskās attīrīšanas posmā un energoefektīvus sūkņus un skrūves tipa transportierus.

Izmantojamība

Šis paņēmieni ir izmantojams publiskās pārvaldes iestādēs, kuras atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu gan jaunās, gan esošās notekūdeņu attīrīšanas stacijās.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i102) ĶSP, BSP ₅ , amonjaka, kopējā slāpekļa un kopējā fosfora koncentrācijas novadītajā galīgajā efluentā vai to atdalīšanas efektivitāte (mg/l, %)	b35) Panākta šāda atdalīšanas efektivitāte: vismaz 98 % BSP ₅ , vismaz 90 % ĶSP, vismaz 90 % amonjaka, vismaz 80 % kopējo organisko slāpekļa savienojumu un vismaz 90 % kopējā fosfora.
i103) Elektroenerģijas patēriņš uz notekūdeņu attīrīšanas stacijā atdalīto BSP ₅ masu (kWh/kg atdalītā BSP ₅)	b36) Notekūdeņu attīrīšanas stacijas elektroenerģijas patēriņš ir: — lielām komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (kuru jauda pārsniedz 10 000 c. e.): mazāks par 18 kWh/c. e. gadā, — mazām komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (kuru jauda nesasniedz 10 000 c. e.): mazāks par 25 kWh/c. e. gadā.
i104) Elektroenerģijas patēriņš uz notekūdeņu attīrīšanas stacijā attīrīto tilpuma vienību (kWh/m ³ attīrīto notekūdeņu)	
i105) Notekūdeņu attīrīšanas stacijas gada elektroenerģijas patēriņš uz cilvēka ekvivalenta vienībām (kWh/c. e. gadā)	

⁽¹⁷⁾ Tekstā lietoti šādi saīsinājumi: BSP₅ – bioķīmiskais skābekļa patēriņš 5 dienās; MSS – maisījumā suspendētās cietvielas (biomasa aktīvo dūņu sistēmā); ĶSP – ķīmiskais skābekļa patēriņš.

⁽¹⁸⁾ "Cilvēka ekvivalents" ("c. e.") ir Padomes 1991. gada 21. maija Direktīvā 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu attīrīšanu (OV L 135, 30.5.1991., 40. lpp.) lietots termins, ar ko apzīmē organisko piesārņojumu, kuru rada pilsētas vai ciemata iedzīvotāji un citi avoti, piem., nerezidenti un lauksaimniecības pārtikas ražotāji.

3.10.2. Notekūdeņu emisiju minimalizēšana, īpašu uzmanību pievēršot mikropiesārņotājiem

VPPP ir atdalīt būtisku daļu mikropiesārņotāju, izmantojot terciāro attīrīšanu, piem., adsorbciju uz pulverizētas aktivētās ogles (PAO) vai oksidāciju ar bezhlora oksidētājiem (it sevišķi ozonu).

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu gan jaunās, gan esošās notekūdeņu attīrīšanas stacijās; esošās stacijās tam var trūkt vietas, tomēr šīs grūtības var pārvarēt, attiecīgi pielāgojot aprīkojuma konstrukciju.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i106) Mikropiesārņotāju atdalīšanas efektivitāte adsorbcijas vai ozonācijas posmā KSP vai IOO ⁽¹⁾ izteiksmē (%)	b37) Vidējā mikropiesārņotāju atdalīšanas efektivitāte pārsniedz 80 %.
i107) Gada notekūdeņu procentuālā daļa, kam tiek veikta terciārā mikropiesārņotāju atdalīšana (%)	b38) Mikropiesārņotāji tiek atdalīti no vismaz 90 % gada notekūdeņu.

⁽¹⁾ IOO – izšķīdušais organiskais ogleklis.

3.10.3. Dūņu anaerobā noārdīšana un optimāla enerģijas atgūšana

VPPP ir primārās un liekās dūņas stabilizēt anaerobās noārdīšanas iekārtās un saražoto biogāzi, izmantojot efektīvus sūkņus un skrūves tipa transportierus, izmantot efektīvai lokālai elektroenerģijas ražošanai un dūņu žāvēšanai.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu lielās jaunās un esošās notekūdeņu attīrīšanas stacijās, kuru jauda pārsniedz 100 000 c. e. vai dienas ienākošā BSP₅ slodze pārsniedz 6 000 kg.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i108) Notekūdeņu attīrīšanas stacijai vajadzīgās elektroenerģijas un siltumenerģijas daļa, kas gadā tiek pašsaražota no biogāzes (%)	b39) No biogāzes pašsaražotā elektroenerģija un siltumenerģija nodrošina 100 % no enerģijas, kas vajadzīga komunālo notekūdeņu attīrīšanas stacijām, kuru jauda pārsniedz 100 000 c. e. un kurās dūņas netiek lokāli termiski žāvētas, un 50 %, ja dūņas tiek lokāli termiski žāvētas.
i109) Ar biogāzi darbinātā ģenerators elektriskais lietderības koeficients (%)	
i110) Īpatnējais biogāzes iznākums (Nl ⁽¹⁾)/kg organiskās sausnas ielaides)	

⁽¹⁾ Nl – normāllitrs, t. i., gāzes tilpums standartapstākļos (spiediens: 1,01325 bāri, temperatūra: 0 °C).

3.10.4. Dūņu žāvēšana un incinerēšana

VPPP ir anaerobi stabilizētās dūņas efektīvi mehāniski atūdeņot, piem., ar kameru filtrpresēm, un pēc tam tās pilnīgi oksidēt monoincinerācijas stacijā (kā izklāstīts saskaņā ar Rūpniecisko emisiju direktīvu ⁽¹⁹⁾) publicētajos labāko pieejamo tehnisko paņēmieni atsauces dokumentos ⁽²⁰⁾). No incinerācijas pelniem var atgūt fosforu.

Izmantojamība

Šis paņēmieni ir izmantojams publiskās pārvaldes iestādēs, kuras atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu gan jaunās, gan esošās notekūdeņu attīrīšanas stacijās. Mazu staciju gadījumā mehāniski atūdeņotās dūņas var nosūtīt uz atsevišķu centrālu dūņu monoincinerācijas staciju, nevis incinerēt uz vietas.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i111) Notekūdeņu attīrīšanas stacijā attīrīto notekūdeņu dūņu daļa, ko monoincinerē (%)	—
i112) No notekūdeņu attīrīšanas stacijas incinerācijas pelniem atgūtā fosfora īpatsvars (%)	

3.10.5. No notekūdeņu attīrīšanas efluentiem pārgūtā ūdens izmantošanas popularizēšana

VPPP ir popularizēt no notekūdeņu attīrīšanas efluentiem pārgūtā ūdens izmantošanu. Šo ūdeni var izmantot, piem.,

- apūdeņošanai, arī nelauksaimnieciskajai apūdeņošanai, piem., parkos,
- urbānām vajadzībām, kas nav dzeramais ūdens, piem., ielu tīrīšanai, sniega ražošanai tuvējiem slēpošanas kūrortiem, klozetpožu skalošanai publiskā sektora ēkās, publiskām strūklakām,
- rūpnieciskām vajadzībām, piem., dzesēšanai,
- pazemes ūdeņu atjaunošanai.

Vietējās publiskās pārvaldes iestādes var nodrošināt iespēju pārgūto ūdeni izmantot konkrētām vajadzībām, notekūdeņu attīrīšanas stacijās uzstādot vajadzīgās terciārās attīrīšanas un dezinfekcijas sistēmas. Šajā procesā vietējām publiskās pārvaldes iestādēm jāiesaista ieinteresētās personas (piem., vietējie lauksaimnieki, lauksaimniecības kooperatīvi), kuras varētu vēlēties pārgūto ūdeni izmantot.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par notekūdeņu attīrīšanu. Tomēr ūdens atkalizmantošana ir it sevišķi aktuāla ūdensnabadzīgos apvidos, kuros tā var mazināt ūdens resursu noslogojumu un kuros papildu investīcijām un ekspluatācijas izmaksām ir vislielākās izredzes atmaksāties.

⁽¹⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Direktīva 2010/75/ES par rūpnieciskajām emisijām (piesārņojuma integrēta novēršana un kontrole) (OV L 334, 17.12.2010., 17. lpp.).

⁽²⁰⁾ Saskaņā ar Rūpniecisko emisiju direktīvu publicētie labāko pieejamo tehnisko paņēmieni (LPTP) atsauces dokumenti ir pieejami <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i113) Notekūdeņu attīrīšanā pārgūtā ūdens daudzums konkrētā periodā (m^3 gadā, m^3 stundā)	—
i114) Pārgūtā ūdens daļa attiecībā pret apstrādāto notekūdeņu kopējo daudzumu (%)	—

3.10.6. Kombinēto kanalizācijas sistēmu pārplūdumu un atsevišķo kanalizācijas sistēmu nokrišņu ūdens aizturēšana un attīrīšana

Kombinēto kanalizācijas sistēmu gadījumā ⁽²¹⁾ VPPP ir aiztures tvertņu pārplūdumu attīrīšana ar smalkiem sietiem (4–6 mm) un nostādināšanas tvertnēm, kā arī – atkarībā no uzņemto ūdeņu kvalitātes – ar augsnes aiztures filtriem vai citiem paņēmieniem ar līdzīgu suspendēto cietvielu, ĶSP, smago metālu un organisko piesārņotāju atdalīšanas efektivitāti.

Atsevišķo kanalizācijas sistēmu gadījumā VPPP ir notekūdeņus attīrīt atkarībā no to piesārņojuma līmeņa, un tieši novadīt tikai nokrišņu ūdeņus, kas nav vai gandrīz nav piesārņoti.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu un urbāno drenāžu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i115) Piesārņotāji (kopējās suspendētās cietvielas, ĶSP un smagie metāli) notekūdeņos, kas ūdensobjektos novadīti pēc attīrīšanas kombinētajās notekūdeņu sistēmās, attiecībā pret kopējām emisijām (no attīrītajiem notekūdeņiem un nokrišņu ūdeņu pārplūdumiem kopā) (%)	—
i116) Atsevišķo kanalizācijas sistēmu gadījumā: kontaminēto necaurlaidīgo platību daļa, no kuras nākušais nokrišņu ūdens ir pienācīgi attīrīts (%)	—

3.10.7. Ilgtspējīga urbānās drenāžas sistēma

VPPP ir mazināt nokrišņu ūdens daudzumu, kas nonāk kombinētajās un atsevišķajās notekūdeņu sistēmās, uzlabojot ūdens uzsūkšanos augsnē (piem., mazinot pārklāto augsnes daļu). Tā var panākt, ka pārplūšana notiek tikai ļoti spēcīgu lietusgāžu gadījumā, un nodrošināt visu urbāno noteču novadīšanas labu apsaimniekošanu, lai nepieļautu attiecīgas piesārņotāju emisijas saņēmējā ūdensobjektā. Pašvaldības var veicināt ilgtspējīgu urbāno drenāžu, vietējās zemes izmantošanas rīcīpolitikās iekļaujot attiecīgus noteikumus, kuru pamatā ir upju baseinu līmenī holistiska pieeja (sk. arī 3.4.3. iedaļu).

⁽²¹⁾ Kombinētajās kanalizācijas sistēmās notekūdeņi un nokrišņu ūdens (vētru un lietusgāžu ūdeņi) tiek savākti vienā un tajā pašā kanalizācijas tīklā. Atsevišķajās kanalizācijas sistēmās notekūdeņi un nokrišņu ūdens tiek savākti un uz attīrīšanu vai novadīšanu nosūtīti, izmantojot atsevišķus kanalizācijas tīklus.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par urbāno drenāžu un zemes izmantošanas plānošanu. Ilgtspējīgas urbānās drenāžas pasākumus var ieviest gan jaunās, gan esošās apbūves zonās. Tomēr esošās apbūves zonās var būt zināmi ierobežojumi (piem., pārāk maz vietas lokālai infiltrācijai).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i76) Pašvaldības teritorijas daļa, kas ir mākslīgi segta platība (t. i., visas necaurļaidīgās apbūves platības – ēkas, ceļi, visa platība, ko neklāj veģetācija vai ūdens) (km ² mākslīgi segtās platības/km ² kopējās platības)	—
i117) Lietusūdens daļa, kas pēc aplēsēm gada laikā tiek aizturēta un uzsūcas zemē lokāli, attiecībā pret kopējo lietusūdens daudzumu, kas pēc aplēsēm nolīst pašvaldības urbānajā teritorijā (%)	

3.11. Zaļā publiskā iepirkuma vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta visām publiskās pārvaldes iestādēm.

3.11.1. Vidisko kritēriju sistemātiska iekļaušana visās publiskā iepirkuma procedūrās

VPPP ir produktu (preču, pakalpojumu un būvdarbu) iepirkumos iekļaut vidiskos kritērijus un par visekonomiskāko atzīt produktu vai pakalpojumu ar viszemākajām aprites cikla izmaksām, nevis tikai iegādes izmaksām.

Vidiskos kritērijus var iekļaut jebkura tāda konkursa tehniskajās specifikācijās, atlases kritērijos, līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijos un līguma izpildes noteikumos, kurā paredzama ietekme uz vidi.

Publiskās pārvaldes iestādes, kam vajadzīga palīdzība vidisko kritēriju formulēšanā, var:

- tehniskajā specifikācijā, atlases kritērijos, līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijos iekļaut ES zaļā publiskā iepirkuma ⁽²²⁾ (ES ZPI) visaptverošos kritērijus, ja tādi par konkrēto produktu pieejami,
- ja ES ZPI ieteikumu nav, atsaucei izmantot ES ekomarķējumu, publiskajā iepirkumā izmantojot ES ekomarķējuma kritērijus ⁽²³⁾, ja tādi par konkrēto produktu pieejami,
- par piešķiršanas kritēriju preču, pakalpojumu un būvdarbu publiskajos iepirkumos noteikt piegādātāju EMAS reģistrāciju, piedāvājumu izvērtēšanas procesā par to piešķirot papildu punktus, ja vien vidiskās pārvaldības sistēma ir relevanta attiecīgā līguma jomā. Sektoros vai jomās, kurās tirgus dalībnieku vidū ir maz EMAS reģistrētu organizāciju un šāds kritērijs varētu mazināt piedāvājumu skaitu, var atsaukties uz jebkādam vidiskās pārvaldības sistēmām, kuru pamatā ir starptautiski standarti (piem., ISO 14001). Tomēr publiskās pārvaldes iestādes var novērtēt EMAS īpašo uzticamību un drošumu, vairāk punktus piešķirot EMAS reģistrētām organizācijām, nevis organizācijām ar citām vidiskās pārvaldības sistēmām, kas nedod tādas pašas garantijas.

⁽²²⁾ Informāciju par ES zaļā publiskā iepirkuma kritērijiem un pilnīgu produktu sarakstu sk. http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm.

⁽²³⁾ Lai neierobežotu piedāvājumu skaitu, tehniskajās specifikācijās var atsaukties uz konkrētās produktu vai pakalpojumu grupas ES ekomarķējuma kritērijiem; verifikācijai var prasīt derīgu ES ekomarķējuma licenci. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvas 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV L 94, 28.3.2014., 65. lpp.) 44. panta 2. punktu līgumslēdzējām iestādēm jāpieņem arī citi atbilstīgi pierādījumi.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i118) Konkursi, kuros iekļauti vidiskie kritēriji, attiecībā pret konkursu kopskaitu, sadalījumā pa produktu kategorijām (%)	b40) Attiecībā uz produktiem, par kuriem pieejami ES ZPI kritēriji (piem., biroju papīrs, tīrīšanas līdzekļi, mēbeles), 100 % konkursu ir iekļauti vidiskie kritēriji, kas prasa nodrošināt vismaz tādu līmeni, kādu nosaka ES ZPI kritēriji.

3.12. Vidiskās pārvaldības paraugprakses, kas attiecas uz vidisko izglītību un informācijas izplatīšanu

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par iedzīvotāju izglītošanu par vidiskuma jautājumiem un vidiskās informācijas sniegšanu uzņēmumiem.

3.12.1. Iedzīvotāju un uzņēmumu vidiskā izglītošana un informēšana

VPPP ir iedzīvotājiem un uzņēmumiem nodrošināt vidisko izglītību un informāciju nolūkā:

- veicināt sabiedrības izpratni par vides problēmām,
- sniedzot praktiskus padomus, iedzīvotājus un uzņēmumus informēt, kādus vides aizsardzības un resursu efektīvas izmantošanas pasākumus tie var veikt ikdienā,
- mainīt dažādu sabiedrības grupu uzvedības modeļus,
- iedzīvotājus iedvesmot iepazīt un novērtēt vietējo vidi un pietuvināties dabai,
- veicināt izpratni par urbāno teritoriju un apkārtējo rurālo un dabas teritoriju savstarpējo vidisko atkarību.

Šos mērķus var sasniegt, sabiedrībai vai konkrētām iedzīvotāju, uzņēmumu vai speciālistu grupām organizējot izglītojošus seminārus, konferences vai darbseminārus par konkrētiem jautājumiem (piem., energoefektīvām ēkām). Turklāt vietējās publiskās pārvaldes iestādes var sniegt konkrētu informāciju par juridiskiem (un citiem) ar vidi saistītiem aspektiem un pieejamajiem stimuliem (piem., energoefektivitātes stimuliem). Visus pasākumus var organizēt, iesaistot iedzīvotājus, vietējās organizācijas un uzņēmumus, kas atbalsta iedzīvotāju vidisko izglītošanu un informēšanu, un sadarbojoties ar tiem.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas nodarbojas ar sabiedrības informēšanu par vides jautājumiem.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i119) Iedzīvotāju daļa, ko tieši vai netieši sasniedz vidiskās izglītības pasākumi	—
i120) Tas, vai kāds pašvaldības dienests vai aģentūra atbild par vidiskās informācijas sniegšanu uzņēmumiem (jā/nē)	

4. GALVENIE VIDISKĀ VEIKUMA RĀDĪTĀJI, KO IETEICAMS IZMANTOT KONKRĒTĀJĀ NOZARĒ

Šajā tabulā ir uzskaitīti **daži galvenie vidiskā veikuma rādītāji** publiskās pārvaldes sektoram. Tie ir visu 3. nodaļā minēto rādītāju apakškopa. Tabula ir iedalīta atbilstoši šā dokumenta struktūrai.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļa)	Izcēlības kritērijs	Attiecīgā vīdskās pārvaldības pārvaldības pa-raugprakse
----------	------------	-------------------	--------------	--	---	---------------------	---

VPPP ILGTSPĒJĪGIEM BIROJIEM

1. Kopējais gada energopatēriņš	kWh/m ² gadā kWh/PSE gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Kopējais gada energopatēriņš uz kopējo iekšēju grīdas platību vai pilnslodzes ekvivalenta darbinieku skaitu. Rādītāju var sīkāk iedalīt šādi: — telpas apsilde, — telpas dzesēšana, — apgaismojums, — citi mērķi.	Ēkas līmenis	Energoefektivitāte	—	VPPP Nr. 3.1.1.
2. Kopējās gada siltumniecēkta gāzu emisijas	kg CO ₂ ekv./m ² gadā kg CO ₂ ekv./PSE gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Kopējās gada siltumniecēkta gāzu emisijas no biroja ēku izmantošanas, dalītas ar kopējo iekšēju grīdas platību vai pilnslodzes ekvivalenta darbinieku skaitu.	Ēkas līmenis	Energoefektivitāte	—	VPPP Nr. 3.1.1.
3. Kopējais gada ūdens patēriņš	m ³ /PSE gadā m ³ /m ² gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Kopējais gada ūdens patēriņš biroju ēkās, dalīts ar kopējo iekšēju grīdas platību vai pilnslodzes ekvivalenta darbinieku skaitu, šādā sadalījumā (attiecīgā gadījumā): — ūdensvada ūdens patēriņš, — uzkrātā lietstūdens patēriņš, — reciklēto pelēko ūdeņu patēriņš.	Ēkas līmenis	Ūdens	Ūdens patēriņš biroju ēkās ir mazāks nekā 6,4 m ³ /PSE gadā.	VPPP Nr. 3.1.2.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcēlības kritērijs	Attiecīgā vi- diskās pār- valdības pār- raugprakse
4. Gada kopējais biroja atkritumu daudzums	kg/PSE gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Gada kopējais biroja ēku atkritumu daudzums, dalīts ar pilnslodzes ekvivalenta darbinieku skaitu.	Ēkas līmenis	Atkritumi	Kopējais biroja ēku atkritumu daudzums ir mazāks nekā 200 kg/PSE gadā.	VPPP Nr. 3.1.3.
5. Gada kopējais reciklēto biroja atkritumu daudzums	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Visu biroja atkritumu daļa, ko savāc šķīroti reciklēšanai, masas procentos	Ēkas līmenis	Atkritumi	Nekādi biroju ēku atkritumi netiek nosūtīti uz atkritumu poligonu.	VPPP Nr. 3.1.3.
6. Dienā izmantotais biroja papīra daudzums uz pilnslodzes ekvivalenta vienību	Papīra lokšņu skaits uz pilnslodzes ekvivalenta vienību darb- dienā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Kopējais gadā izmantoto biroja papīra lokšņu skaits, dalīts ar pilnslodzes ekvivalenta darbinieku skaitu un darbdienu skaitu	Organizācijas līmenis	Materiālefektivitāte (materiālu izmanto- šanas efektivitāte)	Biroja papīra patēriņš ir mazāks par 15 A4 loksnēm uz pilnslodzes ekvivalenta vienību vienā darbdienu.	VPPP Nr. 3.1.4.
7. Sertificēti videi draudzīgā biroja papīra īpatsvars	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Sertificēti videi draudzīgā biroja papīra daļa (paku skaits) attiecībā pret visu iegādāto biroja papīru (paku skaits)	Organizācijas līmenis	Energoefektivitāte Materiālefektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	Izmantotais biroja papīrs ir 100 % reciklēts vai sertificēts ar ISO I tipa ekomarķējumu (piem., ES ekomarķējumu).	VPPP Nr. 3.1.4.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatārdhājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vi- diskās pār- valdības pār- raugprakse
8. Ilgtspējīgas svārstsatisksmes popularizēšanas instrumentu ieviešana	Jā/nē	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Tā kā ir ieviesti un tiek popularizēti instrumenti, kas rosina mainīt ieradumus, darbinieki aktīvi iesaistās ilgtspējīgā svārstsatisksmē.	Organizācijas līmenis	Emisijas	Ir ieviesti un tiek popularizēti instrumenti, kas darbinieku vidū popularizē ilgtspējīgu svārstsatisksmi.	VPPP Nr. 3.1.5.
9. Oglekļa budžeta ieviešana darba braucieniem	Jā/nē	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Ir noteikts kopējais darba braucienu oglekļa budžets konkrētam periodam. Par katru braucienu no atlikušā oglekļa budžeta tiek atskaitītas ekvivalentas oglekļa emisijas.	Organizācijas līmenis	Emisijas	Visiem darba braucieniem tiek piemērots oglekļa budžets.	VPPP Nr. 3.1.5.
10. Videokonferenču iespējas pieejamība un tās izmantošanas uzraudzība	Jā/nē	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Organizācijā tiek popularizēta video-konferenču iespēja, un tiek uzraudzīts tās izmantošanas stundu skaits. Video-konferenču iespēju var izmantot visi darbinieki.	Organizācijas līmenis	Emisijas	Visiem darbiniekiem ir pieejama videokonferenču iespēja, un tās izmantošana tiek uzraudzīta un veicināta.	VPPP Nr. 3.1.5.
11. Pārītkas atkritumi	g/malfīte	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder ēdnīcas un kafējītkas vai kas tās pārvalda	Pārītkas atkritumu daudzums uz vienu malīti ēdnīcās un kafējītkās	Organizācijas līmenis	Atkritumi	—	VPPP Nr. 3.1.6.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vi- diskās pār- valdības pār- raugprakse
----------	------------	-------------------	--------------	--	---	---------------------	---

VPPP ILGTSPĒJĪGAI ENERĢIJAS RAŽOŠANAI UN KLIMATA PĀRMAIŅU MAZINĀŠANAI

12. Oglekļa emisijas pašvaldības teritorijā	kg CO ₂ ekv./iedz.	Visas pašvaldības	Pašvaldības gada kopējās oglekļa emisijas (tonnas CO ₂ ekv.) (no mājokļiem, rūpniecības, lauksaimniecības, tirdzniecības/pakalpojumiem, piem., būvniecības, utt.), dalītas ar teritorijas iedzīvotāju skaitu	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	—	VPPP Nr. 3.2.1., 3.2.2.
13. Pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plāna esība	Jā/nē	Visas pašvaldības	Pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plāns, kurā ietverti ilgtermiņa un īstermiņa mērķrādītāji un pasākumi, balstīts uz teritorijas energopatēriņa un emisiju pārskatu.	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	Tiek īstenots pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plāns, kurā ietverti arī mērķrādītāji un pasākumi un kurš balstīts uz energopatēriņa un emisiju pārskatu.	VPPP Nr. 3.2.2.
14. Stratēģijas, kā pielāgoties klimata pārmaiņām, pieņemšana	Jā/nē	Visas pašvaldības	Holistiska stratēģija, kā pielāgoties klimata pārmaiņām pašvaldības teritorijā; tās izstrādē var izmantot citas vietējas un reģionālas pielāgošanās stratēģijas.	Pārvaldītā teritorija	—	Tiek īstenota holistiska stratēģija, kā pašvaldības teritorijā pielāgoties klimata pārmaiņām.	VPPP Nr. 3.2.3.
15. Ielu apgaismojumam patērētā enerģija	kWh/iedz. gadā MWh/km gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kas tieši vai netieši pārvalda ielu apgaismojumu	Ielu apgaismojumam gada laikā patērētā enerģija uz iedzīvotāju vai apgaismojamo ielu kilometru	Pārvaldītā teritorija	Energoefektivitāte	Ielu apgaismojumam uz kilometru patērē mazāk nekā 6 MWh/km gadā.	VPPP Nr. 3.2.4.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā valdības pārvaldības pasākumu prakse
16. Publiskā sektora ēku kopējais enerģijas patēriņš	kWh/m ² gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder ēkas vai kas tās pārvalda	Attiecīgās publiskā sektora ēkas kopējais gada enerģijas patēriņš (kurā ieskaita telpas apsildi, telpas dzesēšanu un elektroenerģijas patēriņu), izteikts kā enerģijas galapatēriņš, dalīts ar ēkas grīdas platību	Ēkas līmenis	Energoefektivitāte	Jaunbūves tiek projektētas tā, ka kopējais primārais enerģijas patēriņš (visām vajadzībām) ir mazāks nekā 60 kWh/m ² gadā. Esošas ēkas tiek renovētas tā, ka kopējais primārais enerģijas patēriņš (visām vajadzībām) ir mazāks nekā 100 kWh/m ² gadā.	VPPP Nr. 3.2.5., 3.2.6., 3.2.7., 3.2.8.
17. Darbinieku apmācība enerģoefektivitātes jautājumos	h/PSE gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder ēkas vai kas tās pārvalda	Tas, cik stundas gadā darbinieki tiek apmācīti, kā uzlabot ēku enerģoefektivitāti. Gada kopējo apmācības stundu skaitu daļa ar pilnslodzes ekvivalenta darbinieku skaitu.	Ēkas līmenis	Energoefektivitāte	—	VPPP Nr. 3.2.8.
18. Centralizētās siltumapgādes/aukstumapgādes CO ₂ emisijas	t CO ₂ ekv. kg CO ₂ ekv./m ²	Visas pašvaldības	Siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmas emisijas, izteiktas kā CO ₂ ekv., pirms un pēc centralizētās siltumapgādes/aukstumapgādes tīkla ieviešanas, kopā vai uz apgādāto ēku grīdas platības vienību.	Centralizētās siltumapgādes/aukstumapgādes tīkls	Emisijas	—	VPPP Nr. 3.2.9.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcēlības kritērijs	Attiecīgā valdības pārvaldības pārpraske
19. Patērētās enerģijas procentuālā daļa, kas iegūta no atjaunojamiem enerģoresursiem	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder ēkas vai kas tās pārvalda	Lokālī/tuvumā saražotā atjaunojamo enerģoresursu enerģija (elektroenerģija un siltumenerģija atsevišķi), dalīta ar publiskā sektora ēku vai sociālo mājokļu energopatēriņu (elektroenerģijas un siltumenerģijas patēriņu atsevišķi)	Ēkas līmenis	Energoefektivitāte Emisijas	100 % publiskā sektora ēkās izmantotās elektroenerģijas ir lokāli saražota no atjaunojamiem enerģoresursiem. 100 % publiskā sektora ēkas vai sociālo mājokļu ēkas pieprasījuma pēc karstā ūdens apmierina ar siltumenerģiju, kas lokāli saražota no atjaunojamiem enerģoresursiem.	VPPP Nr. 3.2.10.
20. Ieviesta vietējā plānošanas sistēmā, kas noteikta, kas no augstākus energostandartus un atjaunojamo enerģoresursu enerģijas ražošanas prasības	Jā/nē	Pārvaldības, kas nosaka vietējos būvnormatīvus un/vai izsniedz būvatļaujas	Vietējā plānošanas sistēmā ietver noteikumu, ka attiecīgajā teritorijā jaunbūvētajām un renovētajām ēkām jāatbilst priekšzīmīgiem energostandartiem un obligātajam atjaunojamo enerģoresursu enerģijas ražošanas minimumam	Pārvaldītā teritorija	Energoefektivitāte Emisijas	—	VPPP Nr. 3.2.11.
21. Informācijas sniegšana un konsultēšana	Jā/nē	Publiskās pārvaldes iestādes, kas iedzīvotāju un uzņēmumu vidū popularizē energoefektivitāti un atjaunojamos enerģoresursus	Publiskās pārvaldes iestāde iedzīvotājus un uzņēmumus informē un konsultē par energoefektivitāti un atjaunojamiem enerģoresursiem un par tiem konsultē, lai palīdzētu samazināt energopatēriņu.	Pārvaldītā teritorija	Energoefektivitāte Emisijas	—	VPPP Nr. 3.2.13.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā virsdziņas pārvaldības pārvaldības raugprakse
22. Termogrāfiski apsekojā teritorijas daļa	%	Visas pašvaldības	Pašvaldības urbānās teritorijas platība, kas termogrāfiski apsekota, dalīta ar pašvaldības urbānās teritorijas kopējo platību	Pārvaldītā teritorija	Energoefektivitāte Emisijas	Par 100 % pašvaldības apbūvētās teritorijas ir pieejami neseni (< 5 gadus veci) augstas izšķirtspējas (< 50 cm) termogrāfiskie dati.	VPPP Nr. 3.2.14.

MOBILITĀTES VPPP

23. Kaurā veidā veikto gājēju/braucēju īpatņsvars	%	Par mobilitāti atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	Ar katra veida transportu (piem., automobili, autobusu, divriteni) veikto braucēju skaitu konkrētajā teritorijā, dalīts ar braucēju kopskaitu	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	Pilsētas pārvietošanās modālajā sadalījumā riteņbraukšanas daļa ir vismaz 20 % VAI riteņbraukšanas daļa šajā sadalījumā pēdējo piecu gadu laikā palielinājusies vismaz par 50 %.	VPPP Nr. 3.3.1., 3.3.2., 3.3.6., 3.3.7., 3.3.8.
24. Pilsētai ir īpaša kājāmiešanas/riteņbraukšanas rīcībpolitika	Jā/nē	Par mobilitāti atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	Pilsētai ir īpaša rīcībpolitika, kas pieņemta politiskā līmenī un veicina kājāmiešanu/riteņbraukšanu, turklāt ir noteikti kājāmiešanas/riteņbraukšanas infrastruktūras uzlabošanas un investīciju mērķi	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	Vismaz 60 % pārvietošanās pilsētā ir ilgtspējīga (piem., kājāmiešana, riteņbraukšana, autobusi, tramvaji, vilcieni).	VPPP Nr. 3.3.2.
25. Riteņbraukšanas infrastruktūras kopējais garums	km velojoslas km/autoceļi km	Par mobilitāti atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	Riteņbraukšanas infrastruktūras (velojoslu) garumu var izteikt absolūtos skaitļos (km) vai dalīt ar visu autoceļu tīklu garumu.	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	Vismaz 10 % pilsētas transporta infrastruktūrā un tās uzturēšanā ieguldīto līdzekļu tiek ieguldīti riteņbraukšanas infrastruktūrā.	VPPP Nr. 3.3.2.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā virsdiskvalifikācijas pārvaldības pārpraske
26. Automobiļu koplietoāju skaits	Lietotāju skaits uz 10 000 iedzīvotāju Lietotāju skaits uz koplietojamo transportlīdzekļu skaitu	Par mobilitāti atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	Automobiļu koplietoāju daudzumu var aprēķināt, — automobiļu koplietoāju kopskaitu dalot ar iedzīvotāju skaitu un iznākumu reizinot ar 10 000, — automobiļu koplietoāju kopskaitu dalot ar koplietojamo transportlīdzekļu skaitu.	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	—	VPPP Nr. 3.3.3.
27. Pieejamie koplietojamie automobiļi	Iedzīvotāju skaits/koplietojamu automobiļu skaits	Par mobilitāti atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	Pašvaldības teritorijas iedzīvotāju skaitu daļa ar koplietojamo automobiļu parkā pieejamo automobiļu skaitu.	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	Uz 2 500 iedzīvotājiem pieejams vismaz viens koplietojams automobiļis.	VPPP Nr. 3.3.3.
28. Aizstāto privāto automobiļu skaits	Aizstāto privāto automobiļu skaits/koplietojamu automobiļu skaits	Par mobilitāti atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	To privāto automobiļu skaits, ko aizstājusi automobiļu koplietošanas shēma (jo īpašniekiem tie vairs nav vajadzīgi), dalīts ar koplietojamo automobiļu parka automobiļu kopskaitu	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	Katrs automobiļu koplietošanas operatora transportlīdzekļu parka transportlīdzeklis aizstāj vismaz 8 privātos automobiļus.	VPPP Nr. 3.3.3.
29. Ar integrēto biļeti apmaksāto braucienu īpatsvars (%)	%	Par sabiedrisko transportu atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	To sabiedriskā transporta braucienu skaits, kuros izmantoti vairāki transporta veidi un par kuriem samaksāts ar integrēto biļeti, dalīts ar to sabiedriskā transporta braucienu kopskaitu, kuros izmantoti vairāki transporta veidi	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	Ar integrēto biļeti tiek apmaksāti vismaz 75 % braucienu.	VPPP Nr. 3.3.4.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā valdības pārvaldības pasākuma prakse
30. Elektrotransportlīdzekļu daļa	%	Visas pašvaldības	Uz autocelšiem sastopamo elektrotransportlīdzekļu skaits (pa tiptiem, piem., elektromobilji, elektrodivriteņi), dalīts ar visu attiecīgā tipa transportlīdzekļu skaitu	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	—	VPPP Nr. 3.3.5.
31. Uzlādes punktu skaits	Uzlādes punktu skaits uz iedzīvotāju	Visas pašvaldības	Publiski pieejamo elektrotransportlīdzekļu uzlādes punktu kopskaits, dalīts ar attiecīgās teritorijas iedzīvotāju skaitu	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	—	VPPP Nr. 3.3.5.
32. Gaisa piesārotāju koncentrācijas samazinājums	%	Visas pašvaldības	Konkrētās pilsētas vietās (piem., skolu tuvumā, parkos, dzīvojamos rajonos) regulāri tiek mērīta gaisa piesārotāju (PM ₁₀ , amonjaka un slāpekļa oksīdu) koncentrācija. Gaisa piesārotāju koncentrācijas samazinājumu aprēķina, no katra gaisa piesārotāja sākotnējās koncentrācijas (pirms sastrēgummaksas ieviešanas) atņemot šā gaisa piesārotāja galīgo koncentrāciju (pēc sastrēgummaksas ieviešanas) un iznākumu dalot ar gaisa piesārotāja sākotnējo koncentrāciju.	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	Saldzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas gaisa piesārotāju (PM ₁₀ , amonjaka un slāpekļa oksīdu) koncentrācija sastrēgummaksas zonā (viūtēji) sarūkusi par 10 %.	VPPP Nr. 3.3.7.
33. Apmērs, par kādu samazinājusies transportlīdzekļu piekļuve sastrēgummaksas zonai	%	Visas pašvaldības	To privāto transportlīdzekļu skaits, kas iebrauc sastrēgummaksas zonā, dalīts ar to privāto transportlīdzekļu skaitu, kas tajā pašā zonā iebrauca pirms sastrēgummaksas ieviešanas	Sastrēgummaksas zona	Emisijas	Saldzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas no maksas neatbrīvoto transportlīdzekļu piekļuve sastrēgummaksas zonai sarūkusi par 20 %.	VPPP Nr. 3.3.7.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā valdības pārvaldības pārpraske
34. Sabiedrisko transportlīdzekļu ātruma un punktualitātes pieaugums	%	Visas pašvaldības	Sabiedrisko transportlīdzekļu vidējais ātrums pēc sastrēgummaksas ieviešanas, dalīts ar sabiedrisko transportlīdzekļu vidējo ātrumu pirms sastrēgummaksas ieviešanas. Tāpat var salīdzināt sabiedrisko transportlīdzekļu punktualitāti pirms sastrēgummaksas ieviešanas un pēc tās.	Sastrēgummaksas zona	Emisijas	Salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas sabiedrisko transportlīdzekļu ātrums un punktualitāte sastrēgummaksas zonā palielinājusies par 5 %.	VPPP Nr. 3.3.7.
35. Darbalaikā pieejamo autostāvvietu īpatnsvars	%	Visas pašvaldības	Vidējais darbalaikā pieejamo autostāvvietu skaits, dalīts ar autostāvvietu kopskaitu	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	90 % darbalaikā autostāvvietas ielās ir par 80–90 % aizņemtas.	VPPP Nr. 3.3.8.
36. Autostāvvietu prasību minimums	Jā/nē	Visas pašvaldības	Publiskās pārvaldes iestāde var ierobežot bezmaksas autostāvvietas (autostāvvietas ielās un pazemes garāžās) jaumbūvēs, un tai var būt oficiāla rīcīpolitika, kas paredz pakāpeniski atcelt visas iepriekšējās autostāvvietu prasības, kas piemērojamas esošām būvēm.	Pārvaldītā teritorija	Emisijas Bioloģiskā daudzveidība	Pilsēta jaumbūvēm nenosaka nekādu autostāvvietu prasību minimumu (attiecībā uz autostāvvietām ielās un pazemes garāžām), un tai ir oficiāla rīcīpolitika, kas paredz pakāpeniski atcelt visas iepriekšējās autostāvvietu prasības, kas piemērojamas esošām būvēm.	VPPP Nr. 3.3.8.
37. Piegādes transportlīdzekļu CO ₂ emisijas	kg CO ₂ ekv. gadā kg CO ₂ ekv. mēnesī	Par mobilitāti atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	Kopējās piegādes transportlīdzekļu CO ₂ emisijas loģistikas pakalpojumu centra apkalpotajā apgabalā konkrētā laikposmā (piem., gadā, mēnesī)	Loģistikas pakalpojumu centra apkalpotais apgabals	Emisijas	Salīdzinājumā ar situāciju pirms loģistikas pakalpojumu centra izveides piegādes transportlīdzekļu CO ₂ emisijas apkalpotajā apgabalā sarukušas par 40 %.	VPPP Nr. 3.3.9.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā valdības pārvaldības pārprasce
38. Piegādes braucieni skaits apkalpotajā apgabalā (dienā)	Piegāžu skaits dienā	Par mobilitāti atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	Piegādes transportlīdzekļu piegādes braucieni skaits loģistikas pakalpojumu centra apkalpotajā apgabalā dienā	Loģistikas pakalpojumu centra apkalpotais apgabals	Emisijas	Salīdzinājumā ar situāciju pirms loģistikas pakalpojumu centra izveides piegādes braucieni skaits apkalpotajā apgabalā (dienā) ir sarucis par 75 %.	VPPP Nr. 3.3.9.

ZEMES IZMANTOŠANAS VPPP

39. Jaunapbūvēto zonu procentuālā daļa	%	Visas pašvaldības, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu	Jaunapbūvēto zonu platība (m ²), kurā ieskaita visu necaurlaidīgo apbūves platību (ēkas, ceļi, visa platība, ko neklāj veģetācija vai ūdens), dalīta ar apbūves platību aplūkojamā perioda (piem., 1, 5, 10 gadu) sākumā	Pārvaldītā teritorija	Bioloģiskā daudzveidība	—	VPPP Nr. 3.4.1.
40. Tiek popularizēti urbānās siltumšādas efekta mazināšanas pasākumi	Jā/nē	Visas pašvaldības, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu	Pārvaldītājā teritorijā gan attiecībā uz privātā, gan publiskā sektora ēkām un teritorijām tiek popularizēti urbānās siltumšādas efekta mazināšanas pasākumi (piem., zaļās zonas, zaļie jumti vai atstarojoši materiāli)	Pārvaldītā teritorija	Emisijas Eneģoefektivitāte Bioloģiskā daudzveidība	—	VPPP Nr. 3.4.2.
41. Prasība ierīkot mazietekmējošu drenāžu	Jā/nē	Visas pašvaldības, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu	Ir prasība jaunbūvēs un esošu apbūves platību ieviejamās pārībūvēs ierīkot mazietekmējošu drenāžu.	Pārvaldītā teritorija	Bioloģiskā daudzveidība	—	VPPP Nr. 3.4.3.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vi- diskās pār- valdības pār- raugprakse
ZAĻO URBĀNO ZONU VPPP							
42. Dabisku un daļēji dabisku teritoriju daļa	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par zaļajām urbānajām zonām	Dabisko un daļēji dabisko teritoriju platība (km ²), dalīta ar urbānās teritorijas kopējo platību	Pārvaldītā teritorija	Bioloģiskā daudzveidība	—	VPPP Nr. 3.5.1.
43. Zaļo un zilo urbāno zonu īpatsvars	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par zaļajām urbānajām zonām	(Urbānās teritorijas) zaļo un zilo urbāno zonu platība (km ²), dalīta ar urbānās teritorijas kopējo platību	Pārvaldītā teritorija	Bioloģiskā daudzveidība	—	VPPP Nr. 3.5.2.
44. Zaļo jumtu īpatsvars	%	Visas pašvaldības, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu	Ar zaļajiem jumtiem aprīkoto ēku skaits, dalīts ar ēku kopskaitu pašvaldības teritorijā	Pārvaldītā teritorija	Bioloģiskā daudzveidība	—	VPPP Nr. 3.5.3.
45. Plāns, kā atjaunot novārtā atstātās zaļās zonas un perifērijas	Jā/nē	Visas pašvaldības, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu	Publiskās pārvaldes iestādei ir plāns, kā atjaunot un vidi pārvaldīt urbānajā teritorijā esošās novārtā atstātās zaļās zonas un perifērijas.	Pārvaldītā teritorija	Bioloģiskā daudzveidība	—	VPPP Nr. 3.5.4.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcēlības kritērijs	Attiecīgā vides pārvaldības pasākuma raugprakse
VIETĒJĀS GAISA KVALITĀTES VPPP							
46. Gaisa piesāņotāju koncentrācija	µg/m ³	Visas publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par gaisa kvalitātes pārvaldību	Konkrētās urbānās teritorijas vietās (piem., skolu tuvumā, parkos, dzīvojamajos rajonos) ņemto paraugu gaisa piesāņotāju (PM ₁₀ , PM _{2,5} , NO ₂) līmenis (gada vidējā vērtība)	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	Attiecībā ne uz vienu šajā VPPP norādīto rādītāju nav pārsniegti Pasaules Veselības organizācijas izdotajās gaisa kvalitātes vadlīnijas noteiktie līmeņi.	3.6.1.
TROKŠŅA PIESĀRŅOJUMA VPPP							
47. Trokšņa līmeņa mērījumu daļa, kas pārsniedz vietējās robežvērtības	%	Par trokšņa piesārņojuma apkarošanu atbildības publiskās pārvaldes iestādes	To trokšņa līmeņa mērījumu skaits, kas pārsniedz vietējās robežvērtības, dalīts ar trokšņa līmeņa mērījumu kopskaitu	Pārvaldītā teritorija	—	—	VPPP Nr. 3.7.1.
ŪDENSAPGĀDES VPPP							
48. Ūdens skaitītāju izplatība	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par apgādi ar dzertamo ūdeni	To patērētāju skaits, kam ir atsevišķs skaitītājs (atsevišķam lietojājam), dalīts ar patērētāju kopskaitu	Pārvaldītā teritorija	Ūdens	Ūdens skaitītāji ir vismaz 99 % mājāsniecību vai galatētojtāju.	VPPP Nr. 3.9.1.
49. Ūdens viedskaitītāju īpatnsvars	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par apgādi ar dzertamo ūdeni	To patērētāju skaits, kam ir ūdens viedskaitītājs, dalīts ar to patērētāju kopskaitu, kam ir ūdens skaitītājs	Pārvaldītā teritorija	Ūdens	Ūdensnabadzīgos apvidos (kur vismaz dažos gada laikos trūkst ūdens) mājāsniecību/ galatētojtāju ūdens skaitītāji ir viedskaitītāji. Visas jaunbūves ir aprīkotas ar ūdens skaitītājiem (un ūdensnabadzīgos apvidos ar viedskaitītājiem).	VPPP Nr. 3.9.1.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā valdības pārvaldības pasākuma prasība
50. Ūdens infrastruktūras nopliūžu indekss (INI)	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par apgādi ar dzertamo ūdeni	INI ir pašreizējie faktiskie gada zudumi, daļēji ar neizbēgamajiem faktiskajiem gada zudumiem.	Pārvaldītā teritorija	Ūdens	Infrastruktūras nopliūžu indekss ir mazāks par 1,5.	VPPP Nr. 3.9.2.

NOTEKŪDEŅU APSAIMNIEKOŠANAS VPPP

51. Ūdens piesārņotāju atdalīšanas efektivitāte	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu	Katra ūdens piesārņotāja (ĶSP, BSP, amonjaks, kopējais slāpeklis un kopējais fosfors) atdalīšanas efektivitāti aprēķina, no piesārņotāja sākotnējās koncentrācijas atņemot tā galīgo koncentrāciju un iznākumu daļot ar piesārņotāja sākotnējo koncentrāciju.	Notekūdeņu attīrīšanas stacija	Ūdens	Panākta šāda atdalīšanas efektivitāte: vismaz 98 % BSP, vismaz 90 % ĶSP, vismaz 90 % amonjaka, vismaz 80 % kopējo organisko slāpekļa savienojumu un vismaz 90 % kopējā fosfora.	VPPP Nr. 3.10.1.
52. Notekūdeņu attīrīšanai patērētā elektroenerģija	kWh/c. e. gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu	Gada kopējais notekūdeņu attīrīšanai patērētais elektroenerģijas daudzums, dalīts ar cilvēka ekvivalentu skaitu, kam paredzēta/ko apkalpo notekūdeņu attīrīšanas stacija	Notekūdeņu attīrīšanas stacija	Ūdens	Notekūdeņu attīrīšanas stacijas elektroenerģijas patēriņš ir: — lielām komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (kuru jauda pārsniedz 10 000 c. e.); mazāks par 18 kWh/c. e. gadā, — mazām komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (kuru jauda nesasniedz 10 000 c. e.); mazāks par 25 kWh/c. e. gadā.	VPPP Nr. 3.10.1.
53. Mikropiesārņotāju atdalīšanas efektivitāte	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu	Atdalīšanas efektivitāti aprēķina, no mikropiesārņotāju sākotnējās koncentrācijas atņemot galīgo koncentrāciju un iznākumu daļot ar sākotnējo koncentrāciju.	Notekūdeņu attīrīšanas stacija	Ūdens	Vidējā mikropiesārņotāju atdalīšanas efektivitāte pārsniedz 80 %.	VPPP Nr. 3.10.2.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatārdhājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vi- diskās pār- valdības pār- raugprakse
54. Atkritumu daļa, kam tiek veikta terciārā mikropiesāmo-tāju atdalīšana	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu ap-saimniekošanu	Gada notekūdeņu daudzums, kam tiek veikta terciārā apstrāde mikropiesāmo-tāju atdalīšanai, dalīts ar gada kopējo notekūdeņu daudzumu	Notekūdeņu attīrīša-nas stacija	Ūdens	Mikropiesāmo-tāji tiek atdalīti no vismaz 90 % gada notekūdeņu.	VPPP Nr. 3.10.2.
55. Pasāražotā elektroenerģijas un siltumenerģijas daļa note-kūdeņu attīrīša-nas stacijā	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu ap-saimniekošanu	Enerģija (no biogāzes sarāžotā elektro-enerģija un siltumenerģija), kas lokāli sarāžota dūņu anaerobajā noārdīšanā un izmantota notekūdeņu attīrīšanas stacijā, dalīta ar notekūdeņu attīrīšanas stacijā izmantotās enerģijas kopējo daudzumu	Notekūdeņu attīrīša-nas stacija	Ūdens	No biogāzes pasāražotā elektroenerģija un siltumenerģija nodrošina 100 % no enerģijas, kas vajadzīga komunālo notekūdeņu attīrīšanas stacijām, kuru jauda pārsniedz 10 000 c. e. un kurās dūņas netiek lokāli termiski žāvētas, un 50 %, ja dūņas tiek lokāli termiski žāvētas.	VPPP Nr. 3.10.3.
56. Notekūdeņu dūņu daļa, ko monoīncinērē	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu ap-saimniekošanu	Notekūdeņu attīrīšanas stacijā attīrīto notekūdeņu dūņu daudzums, ko mo-noīncinērē, dalīts ar tur attīrīto notekū-deņu dūņu kopējo daudzumu	Notekūdeņu attīrīša-nas stacija	Ūdens	—	VPPP Nr. 3.10.4.
57. Pārgūtā ūdens īpatsvars	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu ap-saimniekošanu	Notekūdeņu attīrīšanā pārgūtā ūdens daudzums, dalīts ar kopējo attīrīto notekūdeņu daudzumu	Pārvaldītā teritorija	Ūdens	—	VPPP Nr. 3.10.5.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā valdības pārvaldības pasākuma prasība
58. Lietusūdens daļa, kas aizturēta un uzsūcas urbānajās teritorijās	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par urbāno drenāžu un zemes izmantošanas plānošanu	Lietusūdens daļa, kas pēc aplēsēm gada laikā tiek aizturēta un uzsūcas zemē lokāli, attiecībā pret kopējo lietusūdens daudzumu, kas pēc aplēsēm pielīst pašvaldības urbānajā teritorijā	Pārvaldītā teritorija	Ūdens	—	VPPP Nr. 3.10.7.

ZALĀ PUBLISKĀ IEPIRKUMA VPPP

59. Konkursi ar vidējais kritēriju, īpatnsvais	%	Visas publiskās pārvaldes iestādes	Konkursi, kuros iekļauti vidiskie kritēriji, attiecībā pret konkursu kopskaitu, sadalījumā pa produktu kategorijām (%)	Organizācijas līmenis	Energoefektivitāte Materiāleffektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	Attiecībā uz produktiem, par kuriem piemēri ES ZPI kritēriji (piem., biroju papīrs, tīrīšanas līdzekļi, mēbeles), 100 % konkursu ir iekļauti vidiskie kritēriji, kas prasā nodrošināt vismaz tādu līmeni, kādu nosaka ES ZPI kritēriji.	VPPP Nr. 3.11.1.
--	---	------------------------------------	--	-----------------------	--	---	------------------

VIDISKĀS PĀRVALDĪBAS PĀRGAUGPRAKSES, KAS ATTIECAS UZ VIDISKO IZGLĪTĪBU UN INFORMĀCIJAS IZPLATĪŠANU

60. Iedzīvotāju daļa, ko tieši vai netieši sasniedz vidiskās izglītības pasākumi	%	Publiskās pārvaldes iestādes	Iedzīvotāju daļa, ko tieši vai netieši sasniedz vidiskās izglītības pasākumi	Pārvaldītā teritorija	Energoefektivitāte Materiāleffektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	—	VPPP Nr. 3.12.1.
--	---	------------------------------	--	-----------------------	--	---	------------------

KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2019/62

(2018. gada 19. decembris)

par atsaucē dokumentu, kas veltīts autoražošanas nozares vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozares vidiskā veikuma rādītājiem un izcilības kritērijiem, saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS), kā arī par Regulas (EK) Nr. 761/2001 un Komisijas Lēmumu 2001/681/EK un 2006/193/EK atcelšanu ⁽¹⁾ un jo īpaši tās 46. panta 1. punktu,

tā kā:

- (1) Regula (EK) Nr. 1221/2009 Komisijai nosaka pienākumu izstrādāt konkrētām ekonomikas nozarēm paredzētus nozares atsaucē dokumentus. Dokumentos jāapskata vidiskās pārvaldības paraugprakses ["vides vadības paraugprakses"], vidiskā veikuma rādītāji ["veikuma vides jomā rādītāji"] un – attiecīgā gadījumā – izcilības kritēriji un vērtēšanas sistēmas, ar kurām nosaka vidiskā veikuma līmeņus. Organizācijām, kas reģistrētas vai gatavojas reģistrēties ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 izveidotajā vidiskās pārvaldības un audita sistēmā ["vides vadības un audita sistēma"], ir pienākums šos dokumentus ņemt vērā, izstrādājot savu vidiskās pārvaldības sistēmu un savu vidisko veikumu izvērtējot vidiskajā deklarācijā ["vides deklarācija"] vai atjauninātajā vidiskajā deklarācijā ["atjaunināta vides deklarācija"], ko sagatavo saskaņā ar minētās regulas IV pielikumu.
- (2) Regula (EK) Nr. 1221/2009 Komisijai noteica pienākumu izstrādāt darba plānu, kurā iekļautu indikatīvu to nozaru sarakstu, kurās nozaru un starpnozaru atsaucē dokumenti būtu jāpieņem prioritāri. Komisijas paziņojumā "Darba plāna izveide, kurā paredz indikatīvu nozaru sarakstu nozaru un starpnozaru atsaucē dokumentu pieņemšanai, saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS)" ⁽²⁾ par prioritāru nozari tika atzīta autoražošana.
- (3) Autoražošanas nozarei veltītajam atsaucē dokumentam būtu pirmām kārtām jāapskata paraugprakses, rādītāji un kritēriji, kas domāti autoražotājiem (tostarp detaļu un komponentu ražotājiem) un nolietotu transportlīdzekļu apstrādes punktiem. Tajā vajadzētu atsaukties uz esošajām norādēm attiecībā uz aspektiem, ko aptver citi Savienības politikas instrumenti, piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/53/EK ⁽³⁾ vai LPTP atsaucē dokumenti, kuri izstrādāti saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2010/75/ES ⁽⁴⁾. Dokumentā būtu jānorāda nozares vidiskās pārvaldības paraugprakses – konkrēti pasākumi, kā uzlabot nozares uzņēmumu vispārējo vidisko pārvaldību (gan tiešos, ar ražošanas procesu saistītos aspektus, gan netiešos, piemēram, piegādes ķēdes pārvaldību) un virzīties uz pilnīgāku aprites ekonomiku.
- (4) Lai organizācijām, vidiskuma verificētājiem ["vides verificētāji"] un citām personām dotu pietiekami daudz laika sagatavoties autoražošanas nozares atsaucē dokumenta ieviešanai, šā lēmuma piemērošanas diena būtu jāatliek par 120 dienām no dienas, kad tas publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.
- (5) Izstrādājot šim lēmumam pievienoto nozares atsaucē dokumentu, Komisija konsultējās ar dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām, kā paredz Regula (EK) Nr. 1221/2009.

⁽¹⁾ OV L 342, 22.12.2009., 1. lpp.⁽²⁾ OV C 358, 8.12.2011., 2. lpp.⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18. septembra Direktīva 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (OV L 269, 21.10.2000., 34. lpp.).⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Direktīva 2010/75/ES par rūpnieciskajām emisijām (piesārņojuma integrēta novēršana un kontrole) (OV L 334, 17.12.2010., 17. lpp.).

- (6) Šajā lēmumā paredzētie pasākumi ir saskaņā ar atzinumu, ko sniegusi komiteja, kura izveidota ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 49. pantu,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Šā lēmuma pielikumā ir sniegts Regulā (EK) Nr. 1221/2009 paredzētais nozares atsaucis dokuments par autoražošanas nozares vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozares vidiskā veikuma rādītājiem un izcilības kritērijiem.

2. pants

Šis lēmums stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

To piemēro no 2019. gada 18. maija.

Briselē, 2018. gada 19. decembrī

Komisijas vārdā –
priekšsēdētājs
Jean-Claude JUNCKER

PIELIKUMS

1. IEVADS

Autoražošanas nozares atsaucis dokumenta (NAD) pamatā ir detalizēts zinātniskās un politiskās situācijas pārskats⁽¹⁾ ("Paraugprakses pārskats"), ko sagatavojis Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs (JRC).

Relevantais juridiskais konteksts

Kopienas vidiskās pārvaldības un audita sistēma (EMAS), kurā organizācijas iesaistās brīvprātīgi, tika ieviesta 1993. gadā ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 1836/93⁽²⁾. Pēc tam EMAS divreiz pamatīgi pārskatīta ar:

— Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 761/2001⁽³⁾ un

— Regulu (EK) Nr. 1221/2009.

Jaunākā EMAS pārskatīšanas regula stājās spēkā 2010. gada 11. janvārī, un ar tās 46. pantu ir ieviests būtisks jauninājums – nozaru atsaucis dokumentu (NAD) izstrāde. Nozaru atsaucis dokumentos jāapskata vidiskās pārvaldības paraugprakses (VPPP), konkrēto nozaru vidiskā veikuma rādītāji un – attiecīgā gadījumā – izcilības kritēriji un vērtēšanas sistēmas, ar kurām nosaka vidiskā veikuma līmeņus.

Kā šo dokumentu lasīt un lietot

Vidiskās pārvaldības un audita sistēmā (EMAS) brīvprātīgi iesaistās organizācijas, kas apņēmušās aizvien uzlabot savu darbību vidiskā ziņā. Tāpēc šajā NAD sniegti tieši autoražošanas sektoram domāti norādījumi, izklāstītas vairākas iespējas, kā panākt uzlabojumus, un norādītas paraugprakses.

Šo dokumentu sagatavojsi Eiropas Komisija, izmantojot ieinteresēto personu sniegto informāciju. Tehniskā darba grupa, kurā ietilpst eksperti un nozares pārstāvji un kura darbojās JRC vadībā, apsprieda un beigu beigās vienojās par šajā dokumentā aprakstīto vidiskās pārvaldības paraugpraksi, vidiskā veikuma rādītājiem konkrētajā nozarē un izcilības kritērijiem; uzskata, ka tieši šie rādītāji atspoguļo vidisko veikumu, ko jau sasniedz nozares sekmīgākās organizācijas.

Ar šo NAD iecerēts sniegt palīdzību un atbalstu visām organizācijām, kas vēlas uzlabot savu vidisko veikumu, proti, tajā izklāstītas gan idejas un ierosinājumi, gan praktiski un tehniski norādījumi.

Šis NAD ir paredzēts, pirmkārt, organizācijām, kas EMAS jau reģistrējušās, otrkārt, organizācijām, kas apsver iespēju EMAS reģistrēties nākotnē, un, treškārt, visām organizācijām, kas vēlas uzzināt vairāk par vidiskās pārvaldības paraugpraksi, lai uzlabotu savu vidisko veikumu. Tātad šā dokumenta mērķis ir palīdzēt visām autoražošanas nozarē iesaistītajām organizācijām pievērsties nozīmīgiem tiešiem un netiešiem vidiskajiem aspektiem ["vides aspekti"], kā arī sniegt informāciju par vidiskās pārvaldības paraugpraksi, nozarspecifiskajiem vidiskā veikuma rādītājiem, ar kuriem mēra vidisko veikumu, un izcilības kritērijiem.

EMAS reģistrējušās organizācijas: NAD ievērošana

Saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 EMAS reģistrētām organizācijām NAD ir jāievēro divos līmeņos:

1) izstrādājot un īstenojot savu vidiskās pārvaldības sistēmu saskaņā ar vidiskajiem pārskatiem ["vides pārskats"] (4. panta 1. punkta b) apakšpunkts).

⁽¹⁾ Zinātniskās un politiskās situācijas pārskats ir publiski pieejams JRC vietnē: http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/BEMP_CarManufacturing.pdf. Šajā atsaucis dokumentā iekļautie secinājumi par vidiskās pārvaldības paraugpraksēm ["vides vadības paraugprakse"] un to izmantojamību, specifiskiem vidiskā veikuma rādītājiem ["veikuma vides jomā rādītāji"] un izcilības kritērijiem balstās uz zinātniskās un politiskās situācijas pārskatā dokumentētajiem konstatējumiem. Tajā atrodama plašāka informācija un tehniskas ziņas.

⁽²⁾ Padomes 1993. gada 29. jūnija Regula (EEK) Nr. 1836/93, ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides vadības un audita sistēmā (OV L 168, 10.7.1993., 1. lpp.).

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 19. marta Regula (EK) Nr. 761/2001, ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS) (OV L 114, 24.4.2001., 1. lpp.).

Organizācijām būtu jāizmanto attiecīgie NAD elementi, kad tās atbilstīgi attiecīgajiem vidiskajiem aspektiem, kas apzināti vidiskajā pārskatā un politikā, definē un pārskata savus vidiskos mērķrādītājus ("uzdevumi vides jomā") un mērķus un kad tās lemj par vidiskā veikuma uzlabošanas pasākumu īstenošanu;

2) sagatavojot vidisko deklarāciju ["vides deklarācija"] (4. panta 1. punkta d) apakšpunkts un 4. panta 4. punkts).

a) Organizācijām, izvēloties, kādus rādītājus izmantot ziņojumos par vidisko veikumu, būtu jāapsver attiecīgie nozarspecifiskie vidiskā veikuma rādītāji⁽⁴⁾, kas norādīti NAD.

Izvēloties rādītāju kopu ziņošanas vajadzībām, organizācijām būtu jāņem vērā, kādus rādītājus ierosināts izmantot attiecīgajā NAD un cik tie ir relevanti attiecībā uz tiem vidiskajiem aspektiem, kurus organizācija savā vidiskajā pārskatā atzinusi par būtiskiem. Rādītāji jāņem vērā tikai tad, ja tie ir relevanti attiecībā uz tiem vidiskajiem aspektiem, kas vidiskajā pārskatā atzīti par pašiem būtiskākajiem.

b) Ziņojot par vidisko veikumu un citiem ar vidisko veikumu saistītiem faktoriem, organizācijām vidiskajā deklarācijā būtu jānorāda, kā ir ņemtas vērā attiecīgās vidiskās pārvaldības paraugprakses un – ja tādi ir – izcilības kritēriji.

Būtu jāapraksta, kā attiecīgās vidiskās pārvaldības paraugprakses un izcilības kritēriji (kas norāda, kādu vidiskā veikuma līmeni ir sasniegušas sekmīgākās organizācijas) ir izmantoti, lai noskaidrotu, kādi pasākumi un darbības jāveic un kādas būtu iespējamās prioritātes vidiskā veikuma tālākā uzlabošanā. Tomēr vidiskās pārvaldības paraugpraksi ievērošana vai apzināto izcilības kritēriju izpilde nav obligāta: tā kā iesaistīšanās EMAS ir brīvprātīga, organizācijas pašas var izvērtēt, kādā mērā no izmaksu un ieguvumu viedokļa ir iespējams izpildīt šos kritērijus un ievērot paraugpraksi.

Līdzīgi kā ar vidiskā veikuma rādītājiem, organizācijai ir jāizvērtē arī vidiskās pārvaldības paraugpraksi un izcilības kritēriju relevantums un piemērojamība atkarībā no vidiskajiem aspektiem, ko organizācija savā vidiskajā pārskatā atzinusi par būtiskiem, un no tehniskajiem un finansiālajiem aspektiem.

Par NAD elementiem (rādītāji, VPPP vai izcilības kritēriji), kas nav uzskatāmi par relevantiem no to vidisko aspektu viedokļa, kurus organizācija savā vidiskajā pārskatā atzinusi par būtiskiem, vidiskajā deklarācijā nav jāziņo, un tie nav jāapraksta.

Dalība EMAS ir pastāvīgs process. Ik reizi, kad organizācija plāno uzlabot savu vidisko veikumu (un to pārskata), tai jānoskaidro, kas par konkrētajiem aspektiem sacīts NAD, lai, izmantojot pakāpenisku pieeju, secinātu, kādas problēmas risināšanai pienākusi kārtā.

EMAS vidiskuma verificētāji ["vides verificētāji"] pārbauda, vai un kā organizācija, sagatavodama vidisko deklarāciju, ir ņēmusi vērā NAD (Regulas (EK) Nr. 1221/2009 18. panta 5. punkta d) apakšpunkts).

⁽⁴⁾ Saskaņā ar EMAS regulas IV pielikuma B punkta e) apakšpunktu vidiskajā deklarācijā ietver "to datu apkopojumu, kuri pieejami par organizācijas veikumu saistībā ar tās vidiskajiem mērķiem un mērķrādītājiem, ņemot vērā organizācijas būtisko ietekmi uz vidi. Ziņojumi jāsniedz par pamatrādītājiem un citiem jau esošiem saistītiem rādītājiem attiecībā uz vidisko veikumu, kā izklāstīts C sadaļā". IV pielikuma C sadaļā norādīts: "Ikviena organizācija katru gadu sniedz arī ziņojumu par sniegumu attiecībā uz konkrētiem vides aspektiem, kas noteikti tās vides deklarācijā, un, ja iespējams, ņem vērā nozares atsaucē dokumentus, kā minēts 46. pantā."

Kad akreditēti vidiskuma verificētāji veic auditu, tiem no organizācijas vajadzīgi pierādījumi, kā, ņemot vērā vidisko pārskatu, izraudzīti un ņemti vērā attiecīgie NAD elementi. Vidiskuma verificētāji nepārbauda, vai ir izpildīti aprakstītie izcilības kritēriji, bet verificē pierādījumus, kā ar NAD palīdzību noskaidroti rādītāji un izraudzīti pienācīgi brīvprātīgie pasākumi, ko organizācija varētu īstenot, lai uzlabotu savu vidisko veikumu.

Tā kā daļība EMAS un NAD izmantošana ir brīvprātīga, šādu pierādījumu sniegšanai nevajadzētu organizācijas nesamērīgi apgrūtināt. Konkrētāk, verificētāji neprasa atsevišķu pamatojumu par katru paraugpraksi, nozarspecifisko vidiskā veikuma rādītāju un izcilības kritēriju, kas ir norādīts NAD, bet ko organizācija, ņemot vērā savu vidisko pārskatu, nav atzinusi par relevantu. Tomēr verificētāji var organizācijai ieteikt nākotnē ņemt vērā vēl citus relevantus elementus, kas apliecinātu organizācijas apņemšanos savu veikumu pastāvīgi uzlabot.

Nozares atsauces dokumenta struktūra

Šis dokuments sastāv no piecām iedaļām. 1. iedaļā aprakstīts EMAS juridiskais pamats un tas, kā izmantot šo dokumentu; 2. iedaļā noteikts šā NAD tvērums. 3. un 4. iedaļā īsi aprakstītas dažādas vidiskās pārvaldības paraugprakses (VPPP)⁽⁵⁾, kā arī sniegta informācija par to izmantojamību attiecīgi ražošanas un nolietotu transportlīdzekļu apakšnozarēs. Ja bijis iespējams konkrētā VPPP izklāstā dot arī konkrētus vidiskā veikuma rādītājus un izcilības kritērijus, tie ir norādīti. Tomēr nav bijis iespējams noteikt izcilības kritērijus visām VPPP, jo vai nu trūcis datu, vai apstākļi katrā uzņēmumā un/vai rūpnīcā (katrā ražotnē notiekošie dažādie ražošanas procesi, vertikālās integrācijas līmenis utt.) atšķiras tādā mērā, kas no šādiem izcilības kritērijiem nebūtu jēgas. Pat tad, kad izcilības kritēriji ir norādīti, tie nav domāti kā visiem uzņēmumiem sasniedzami mērķrādītāji vai mērļielumi, kas ļautu salīdzināt visu nozares uzņēmumu vidisko veikumu, bet gan kā sasniedzamo rezultātu mēraukla, kas atsevišķiem uzņēmumiem ļauj sekot līdzi panāktajam progresam un tos pamudina uz jauniem uzlabojumiem. Daži rādītāji un kritēriji ir relevanti vairākām VPPP, un attiecīgos gadījumos tie atkārtojas. 5. iedaļā dota visaptveroša tabula, kurā uzskaitīti visbūtiskākie vidiskā veikuma rādītāji, attiecīgi skaidrojumi un saistītie izcilības kritēriji.

2. TVĒRUMS

Šajā atsauces dokumentā aplūkots autoražošanas nozares vidiskais veikums un arī daži nolietotu transportlīdzekļu apstrādes nozares aspekti. Šis dokuments domāts autoražošanas nozarē ietilpstošiem uzņēmumiem ar šādiem NACE kodiem (saskaņā ar saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1893/2006⁽⁶⁾):

- NACE 29.1 Automobiļu ražošana
- NACE 29.2 Automobiļu virsbūvju ražošana
- NACE 29.3 Detaļu un piederumu ražošana mehāniskajiem transportlīdzekļiem
- NACE 38.31 Nolietotu iekārtu, ierīču un mašīnu izjaukšana

Papildus iepriekšminētajam pie nolietotu transportlīdzekļu apstrādes nozares var apskatīt vēl šādas darbības, kas ir plašāku jomu apakšjomas: šķīrotu materiālu atgūšana (NACE 38.32: šķīrotu materiālu pārstrāde (ieskaitot NTL smalcināšanu) un atkritumu un lūžņu vairumtirdzniecība ((NACE 46.77 (ieskaitot NTL izjaukšanu nolūkā iegūt un tālāk pārdot derīgās detaļas).

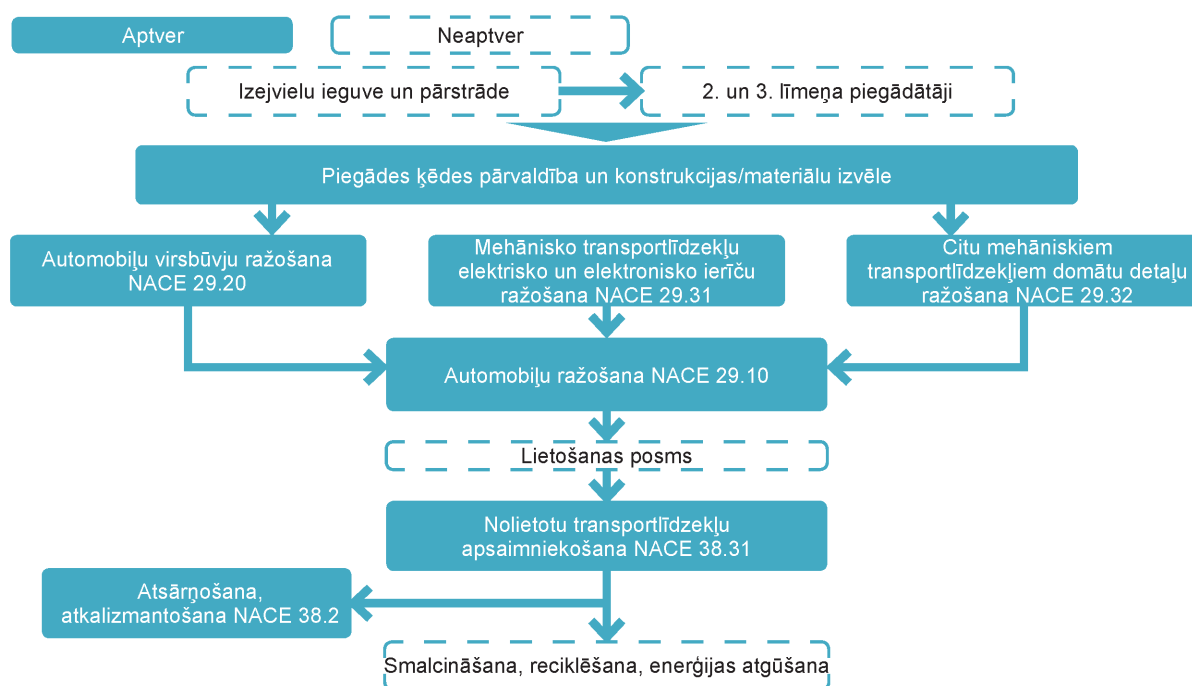
Šajā atsauces dokumentā apskatīti pasākumi, ko var izmantot automobiļu ražotāji un automobiļu detaļu un komponentu ražotāji un kas palīdz uzlabot vidisko veikumu visā autoražošanas vērtības ķēdē, kura attēlota 1. att. Attēlā ir izcelti galvenie sektori, uz kuriem attiecas šis dokuments.

⁽⁵⁾ Sīks visu paraugpraksju apraksts un praktiski norādījumi to īstenošanai ir atrodami JRC publicētajā Paraugprakses ziņojumā [Best Practice Report], kas tiešsaistē pieejams http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/BEMP_CarManufacturing.pdf. Lasītājiem, kas vēlas iegūt plašāku informāciju par šajā atsauces dokumentā aprakstītajām paraugpraksēm, vajadzētu iepazīties ar šo ziņojumu.

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regula (EK) Nr. 1893/2006, ar ko izveido NACE 2. red. saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju, kā arī groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3037/90 un dažas EK regulas par īpašām statistikas jomām (OV L 393, 30.12.2006., 1. lpp.).

1. attēls

Pārskats par darbībām autoražošanas vērtības ķēdē

Autoražošanā ir dažādi procesa posmi, tostarp presēšana, neapstrādātas virsbūves izgatavošana, krāsošana, komponentu un agregātu ražošana, spēka pārvadu un šasiju ražošana, priekšmontāža un piederumu montāža, galamontāža. Šajā dokumentā apskatītās VPPP izstrādātas tā, lai tās būtu izmantojamas pēc iespējas plašāk visdažādākajās rūpnīcās. Tomēr iepriekš minētās darbības pat vienā rūpnīcā var būt ļoti atšķirīgi vertikāli integrētas, tāpēc ir grūti dažādu rūpnīcu vidisko veikumu tieši novērtēt un salīdzināt; tas nozīmē, ka paraugprakses izmantojamība un relevance (kā arī rādītāji un kritēriji) ir jāizvērtē, ņemot vērā katra iecirkņa specifiku.

Tabulā (1. tabula) redzami būtiskākie tiešie un netiešie vidiskie aspekti autoražošanas nozarē un tas, kuri no tiem ir aptverti šajā atsaucē dokumentā. 1. tabulā norādīti arī galvenie vides noslogojumi, kas saistīti ar pašiem relevantākajiem vidiskajiem aspektiem, un tas, kādas pieejas piedāvātas šajā dokumentā: pieejas ir vai nu 3. un 4. iedaļā aprakstītās VPPP, vai atsauce uz citiem pieejamiem atsaucē dokumentiem, piemēram, atsaucē dokumentiem par labākajiem pieejamajiem tehniskajiem paņēmieniem (BREF⁽⁷⁾), norādīti ar kodiem).

(⁷) BREF: labāko pieejamo tehnisko paņēmieni atsaucē dokumentu Vairāk par labāko pieejamo tehnisko paņēmieni atsaucē dokumentu saturu un pilnīgu jēdzienu, akronīmu un dokumentu kodu skaidrojumu meklējiet Eiropas Piesārņojuma integrētās novērtēšanas un kontroles biroja vietnē: <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/>.

1. tabula

Autoražošanas nozarei visrelevantākie vidiskie aspekti un vides noslogojumi, kā arī šajā dokumentā piedāvātie risinājumi

Galvenais vidiskais aspekts	Relevantais vides noslogojums					VPPP
	Enerģija / klimata pārmaiņas	Resursi/atkritumi	Ūdens	Emisijas	Bioloģiskā daudzveidība	
Piegādes ķēdes pārvaldība						Piegādes ķēžu pārvaldības VPPP (3.6. iedaļa)
Inženiertehniskā projektēšana un konstruēšana						Ilgspējīgas konstruēšanas VPPP (3.6.3. iedaļa) Komponentu pārražošanas VPPP (3.7.1. iedaļa)
Ražošana un montāža						
Presēšana						Atsauce uz metālizstrādājumu ražošanas nozares VPPP ⁽¹⁾ Vidiskās pārvaldības, energopārvaldības, atkritumu un ūdens resursu apsaimniekošanas un bioloģiskās daudzveidības pārvaldības VPPP (3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5. iedaļa)
Neapstrādātas virsbūves izgatavošana						Vidiskās pārvaldības, energopārvaldības, atkritumu un ūdens resursu apsaimniekošanas un bioloģiskās daudzveidības pārvaldības VPPP (3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5. iedaļa)
Krāsošana						Atsauce uz LPTP, kas izklāstīti BREF dokumentos par STS un STM.
Spēka pārvadu un šasiju ražošana						Atsauce uz metālizstrādājumu ražošanas nozares VPPP Vidiskās pārvaldības, energopārvaldības, atkritumu un ūdens resursu apsaimniekošanas un bioloģiskās daudzveidības pārvaldības VPPP (3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5. iedaļa)
Citu komponentu ražošana						Atsauce uz LPTP, kas izklāstīti BREF dokumentos par FMP, SF, IS, TAN, GLS, POL, TXT u. c. Atsauce uz EEI ražošanas nozares VPPP ⁽²⁾

Galvenais vidiskais aspekts	Relevantais vides noslogojums					VPPP
	Enerģija / klimata pārmaiņas	Resursi/atkritumi	Ūdens	Emisijas	Bioloģiskā daudzveidība	
Montāžas līnijas						Vidiskās pārvaldības, energopārvaldības, atkritumu un ūdens resursu apsaimniekošanas un bioloģiskās daudzveidības pārvaldības VPPP (3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5. iedaļa)
Rūpnīcas infrastruktūra						Vidiskās pārvaldības, energopārvaldības, atkritumu un ūdens resursu apsaimniekošanas un bioloģiskās daudzveidības pārvaldības VPPP (3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5. iedaļa)
Lietošanas posms						Nav aptverts, sk. 1.att.
Nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas posms						
Atsārpošana						Atsauce uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvām 2000/53/EK un 2006/66/EK ⁽³⁾ . Modernas vidiskās pārvaldības sistēmas ieviešanas VPPP (3.1.1. iedaļa) Transportlīdzekļu uzlabotas atsārpošanas VPPP (4.2.1. iedaļa)
Utilizācija un atkalizmantošana						Direktīvas 2000/53/EK un 2006/66/EK (atsauces sk. iepriekš) Modernas vidiskās pārvaldības sistēmas ieviešanas VPPP (3.1.1. iedaļa) Komponentu un materiālu atpakaļpieņemšanas tīklu VPPP (4.1.1. iedaļa)
Komponentu demontāža un reciklēšana						Direktīvas 2000/53/EK un 2006/66/EK (atsauces sk. iepriekš) Modernas vidiskās pārvaldības sistēmas ieviešanas VPPP (3.1.1. iedaļa) Plastmasas un kompozītmateriālu detaļu VPPP (4.2.2. iedaļa)

Galvenais vidiskais aspekts	Relevantais vides noslogojums					VPPP
	Enerģija / klimata pārmaiņas	Resursi/atkritumi	Ūdens	Emisijas	Bioloģiskā daudzveidība	
Pēcsmalcināšanas apstrāde						Nav aptverts (sk. VPPP BREF dokumentu par WT), sk. 1. att.

(¹) Metālizstrādājumu ražošanas nozarei domātās VPPP pašlaik tiek apzinātas, plašāka un jaunāka informācija tiek publicēta vietnē http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/fab_metal_prod.html.

(²) Elektrisko un elektronisko ierīču ražošanas nozares VPPP pašlaik tiek apzinātas, plašāka un jaunāka informācija tiek publicēta vietnē <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/eeem.html>.

(³) Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 6. septembra Direktīva 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK (OV L 266, 26.9.2006., 1. lpp.) jeb Bateriju direktīva.

1. tabulā uzskaitītie vidiskie aspekti atzīti par nozarei parasti visbūtiskākajiem. Tomēr tas, kādi vidiskie aspekti jāpārvalda konkrētiem uzņēmumiem, būtu jāizvērtē katrā gadījumā atsevišķi.

Turklāt VPPP īstenošana vēl aizvien ir brīvprātīgs process, kas ir jāpielāgo katras organizācijas specifiskajiem apstākļiem. Tāpēc ir svarīgi, lai attiecīgās organizācijas priekšroku dotu tām VPPP, kas varētu būt visnoderīgākās. Šajā tabulā norādīts, kurā dokumenta iedaļā interesenti varētu atrast sev visnoderīgākās VPPP.

2. tabula

Galvenā mērķauditorija katrai VPPP grupai (X = galvenā mērķauditorija, (x) = potenciāli ieinteresēta auditorija)

Joma	Galvenais aspekts	Mērķauditorija					
		OEM (¹)	1. līm. piegādātāji	2. līm. u. c. piegādātāji	Pārražotāji	Lic. apstr. punkti (²)	Smalcinātāji
RAŽOŠANA	TRANSVERSĀLA RAŽOŠANA						
	Vidiskā pārvaldība	X	X	X	X	X	(x)
	Energopārvaldība	X	X	X	X	X	(x)
	Atkritumu apsaimniekošana	X	X	X	X	X	(x)
	Ūdens resursu apsaimniekošana	X	X	X	X	X	(x)
	Bioloģiskā daudzveidība	X	X	X	X	X	(x)
PIEG. ĶĒDE, KONSTRUĒŠANA, PĀRRAŽOŠANA	Piegādes ķēžu pārvaldība, loģistika, konstruēšana	X	X	X			
	Pārražošana	x)			X		

	Joma	Galvenais aspekts	Mērķauditorija					
			OEM ⁽¹⁾	1. līm. piegādātāji	2. līm. u. c. piegādātāji	Pārražotāji	Lic. apstr. punkti ⁽²⁾	Smalcinātāji
NTL APSTRĀDE	NTL loģistika	Savākšana				(x)	X	
	NTL apstrāde						X	(x)

⁽¹⁾ OEM (Original Equipment Manufacturers) ir oriģināliekārtu ražotāji, autoražošanas kontekstā – transportlīdzekļu ražotāji.

⁽²⁾ Licencēti apstrādes punkti ir licencēti apstrādes punkti, kas definēti Direktīvā 2000/53/EK par lietotiem transportlīdzekļiem.

3. AUTORAŽOŠANAS NOZARES VIDISKĀS PĀRVALDĪBAS PARAugPRAKSES, VIDISKĀ VEIKUMA RĀDĪTĀJI UN IZCILĪBAS KRITĒRIJI

3.1. Vidiskās pārvaldības VPPP

Šī iedaļa ir relevanta automobiļu, to detaļu un komponentu ražotājiem, kā arī vispārīgi relevanta licencētiem NTL apstrādes punktiem.

3.1.1. Modernas vidiskās pārvaldības sistēmas ieviešana

VPPP ir ieviest modernu vidiskās pārvaldības sistēmu (EMS) visos uzņēmuma objektos. Tas ļauj nodrošināt visu būtiskāko vidisko aspektu nepārtrauktu monitoringu un uzlabošanu.

EMS ir brīvprātīgs rīks, kas palīdz uzņēmumiem izstrādāt, īstenot, uzturēt, pārskatīt un uzraudzīt savu vidisko politiku un uzlabot savu vidisko veikumu. Modernas sistēmas var ieviest vai nu saskaņā ar ISO 14001-2015, vai (vēlams) EMAS – tās ir starptautiski atzītas, trešo pušu sertificētas vai verificētas sistēmas, kas orientētas uz organizācijas vidiskā veikuma pastāvīgu uzlabošanu un salīdzinošu novērtēšanu.

Izmantojamība

Parasti EMS ir piemērota visām organizācijām un objektiem. EMS tvērums un raksturs var būt atšķirīgs atkarībā no organizācijas un tās procesu mēroga un sarežģītības, kā arī no attiecīgajām specifiskajām vidiskajām ietekmēm. Dažos gadījumos autoražošanas nozares uzņēmumu ieviestās EMS var neaptvert ūdenssaimniecības, bioloģiskās daudzveidības vai zemes kontaminācijas aspektus vai neparedzēt to monitoringu; šajā ziņā lietderīgas norādes var rast šajā atsaucē dokumentā (3.2., 3.3., 3.4. un 3.5. iedaļa).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritērijs
i1) Objektu ar modernu vidiskās pārvaldības sistēmu (iecirikņu/operāciju %) i2) To vidiskā veikuma rādītāju skaits, ko vispārizmanto visā organizācijā un/vai par kuriem ziņo vidiskajās deklarācijās i3) Ārēju vai iekšēju kritēriju izmantošana, kas stimulē vidiskā veikuma uzlabošanu (jā/nē)	b1) Visos ražošanas objektos ir ieviesta moderna vidiskās pārvaldības sistēma

3.2. **Energoapārvaldības VPPP**

Šī iedaļa ir relevanta automobiļu, to detaļu un komponentu ražotājiem. Galvenie principi ir vispārīgi relevanti arī licencētiem NTL apstrādes punktiem.

3.2.1. *Detalizētu energomonitoringa un energoapārvaldības sistēmu ieviešana*

Lai optimizētu energoapārvaldību, VPPP ir visos ražošanas objektos ieviest detalizētu energomonitoringu procesu līmenī kopā ar trešās puses sertificētu vai verificētu energoapārvaldības sistēmu.

Paraugpraksi atbilstošos energoapārvaldības plānos ir ietverti tālāk uzskaitītie aspekti, un tie ir formalizēti atbilstīgi tādai pārvaldības sistēmai, kas prasa organizatoriskus uzlabojumus, piemēram, saskaņā ar ISO 50001 sertificētai vai EMAS integrētai sistēmai:

- enerģētikas politikas, stratēģijas un rīcības plāna izstrāde,
- augstākās vadības aktīva ieinteresētība,
- veikuma mērīšana un monitorings,
- personāla apmācība,
- saziņa,
- pastāvīgi uzlabojumi,
- ieguldījumi.

Izmantojamība

Saskaņā ar ISO 50001 sertificētu vai EMAS integrētu energoapārvaldības sistēmu var izmantot jebkurā rūpnīcā vai objektā.

Lai gan detalizētu energomonitoringa un energoapārvaldības sistēmu ieviešana var nebūt sistēmiski nepieciešama, tā var būt nodrošina jebkurā iecirknī; ieviešana jāapsver tajā monitoringa līmenī, kur tas ir vislietderīgāk.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i4) To iecirkņu skaits, kuros ir detalizētas energomonitoringa sistēmas (iecirikņu/operāciju # vai %)	b2) Visos objektos ir ieviesti specifiski energoapārvaldības plāni (organizācijas līmenī)
i5) To iecirkņu skaits, kur ir saskaņā ar ISO 50001 sertificēta vai EMAS integrēta energoapārvaldības sistēma (iecirikņu/operāciju # vai %)	b3) Objektā tiek īstenots detalizēts katra procesa monitorings (objekta līmenī) b4) Rūpnīcā ir ieviesta energoregulēšana, piem., objektos, kur ir detalizēts monitorings (objekta līmenī), atsevišķām ražotnes zonām dīkstāves brīžos tiek atslēgta energopadeve.

3.2.2. Enerģiju patērējošu procesu efektivitātes kāpināšana

VPPP ir augsta energoefektivitātes līmeņa uzturēšanu nodrošināt, regulāri izvērtējot enerģiju patērējošus procesus un noskaidrojot, kādas ir regulēšanas uzlabošanas, pārvaldības, remontu un/vai ierīču nomaiņas iespējas.

Lai kāpinātu energoefektivitāti visos iecirkņos, var ievērot šādus principus:

- energoefektivitātes novērtēšana,
- bāzes slodzes samazināšanas automatizācija un laiciskā regulēšana,
- zonēšana,
- noplūžu un zudumu pārbaudes,
- cauruļvadu un ierīču izolēšana,
- siltuma atgūšanas sistēmu (piemēram, siltummaiņu) uzstādīšana, kur tas iespējams,
- koģenerācijas sistēmu uzstādīšana,
- modernizācija,
- pāreja uz citiem energoresursiem vai energoresursu kombinēšana.

Izmantojamība

Pie šīs VPPP minētie paņēmieni principā ir izmantojami gan jaunās, gan esošās rūpnīcās. Tomēr optimizācijas potenciāls parasti lielāks ir esošās rūpnīcās, kas daudzu gadu garumā ir organiski veidojušās, pielāgodamās mainīgām ražošanas grūtībām, jo tieši tajās sinerģija un racionalizācija var sniegt pašus uzskatāmākos ieguvumus.

Ne visās rūpnīcās ir iespējams ieviest koģenerāciju: ja rūpnīcā termiskos procesus izmanto maz vai vajadzība pēc siltumenerģijas ir neliela, koģenerācija nav izmaksefektīva stratēģija.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i6) Sistēmu regulāra izvērtēšana, automatizācija, remonts, uzturēšana un atjaunināšana (objektu %)	—
i7) Kopējais enerģijas patēriņš (kWh) uz funkcionālo vienību ⁽¹⁾ .	

⁽¹⁾ Pie šī un vairākiem citiem rādītājiem minētais jēdziens "funkcionāla vienība" nozīmē izlaides vienību, darbības vienību vai resursu patēriņa vienību, ko katra organizācija pati izvēlas tā, lai tā atspoguļotu konkrētajā gadījumā būtiskāko aspektu (turklāt šo vienību var pielāgot atkarībā no objekta, apskatītā vidiskā aspekta u. tml.). Tipiskākie rādītāji (ko parasti uzskaita atskaites periodā, piem., 1 gadā), ko rūpniecībā izmanto par funkcionālajām vienībām, ir šādi:

- saražoto vienību (transportlīdzekļu, motoru, pārnenumkārbu, detaļu utt.) skaits,
- apgrozījums EUR,
- pievienotā vērtība EUR,
- produkcijas kg,
- darbinieki pilnslodzes ekvivalenta vienībās,
- nostrādātās cilvēkstundas.

3.2.3. Atjaunojamo energoresursu un alternatīvās enerģijas izmantošana

VPPP ir autoražotnes enerģētiskās vajadzības apmierināt ar objektā vai ārpus tā saražotu atjaunojamo energoresursu enerģiju.

Kad ir darīts viss iespējamais, lai pēc iespējas samazinātu energopatēriņu (sk. 3.2.2. iedaļu), var apsvērt šādu atjaunojamo vai alternatīvo energoresursu izmantošanu:

- lokālie atjaunojamie energoresursi, piem., saules siltumenerģija, saules fotoelementu paneli, vējturbīnas, ģeotermālā enerģija, biomasas vai hidroelektroenerģija,
- lokālie alternatīvie (potenciāli mazoglekļa) energoresursi, piemēram, koģenerācija vai triģenerācija,
- ārpus objekta ražotas atjaunojamo energoresursu enerģijas iegāde – vai nu tieši no ražotāja, vai ar elektroapgādes uzņēmumu starpniecību.

Izmantojamība

Realizējamība, izmaksas un nepieciešamās tehnoloģijas ievērojami atšķiras atkarībā no tā, kādi atjaunojamie energoresursi ir lokāli pieejami. Tas, cik reālistiski ir objektā ražot atjaunojamo energoresursu enerģiju, ir atkarīgs no dažādiem teritorijai kā tādai un pašam objektam specifiskiem kritērijiem (piem., klimats, reljefs, grunts, apēnojums, atsegtība, pieejamā vieta). Tāpat būvatļaujas saņemšana var būt konkrētajai jurisdikcijai specifisks administratīvs šķērslis.

Plašāk izmantojama ir ārpus objekta ražotas enerģijas iegāde: var vai nu veidot partnerības ar enerģijas ražotājiem (piem., vietējā mērogā), vai vienkārši no energoapgādes uzņēmuma iegādāties atjaunojamo energoresursu enerģiju, kas vairumā dalībvalstu jau kļūst par standarta piedāvājumu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i8) To ražošanas objektu īpatsvars, kur izvērtēts potenciāls un izdevības izmantot atjaunojamus energoresursus (%)	b5) Ir izvērtēts visu ražošanas objektu potenciāls izmantot atjaunojamus energoresursus
i9) Atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvars objekta kopējā energopatēriņā (%)	b6) Tiek ziņots par energopatēriņu, norādot fosilās un nefosilās enerģijas īpatsvaru
i10) No fosilā kurināmā iegūtas enerģijas patēriņš (MWh vai Tj) uz funkcionālo vienību	b7) Ir ieviesta politika, kas stimulē atjaunojamo energoresursu enerģijas izmantošanu

3.2.4. Apgaismes optimizācija automobiļu rūpnīcās

VPPP ir samazināt apgaismošanai patērēto enerģiju, izmantojot šādu paņēmieni kombināciju: optimāls projekts, izvietojums, efektīvu apgaismes tehnoloģiju izmantošana un zonēšanas stratēģijas.

Integrēta pieeja apgaismošanas energoefektivitātes optimizācijai nozīmē, ka jāņem vērā šādi elementi:

- telpas projektēšana: ja iespējams, jāizmanto dienasgaisma kombinācijā ar mākslīgo apgaismojumu,
- optimāls gaismekļu izvietojums un sadalījums: gaismekļu izvietojuma augstums un atstarpes starp gaismekļiem, ņemot vērā tādus faktoros kā apkope, tīrīšana, remontēšana un izmaksas,
- paaugstinātas efektivitātes gaismekļi: jāizvēlas efektīvi tehniski risinājumi (sistēmas līmenī), kas nodrošina pietiekamu gaismu drošam darbam,

— apgaismojuma zonālā regulēšana: apgaismojumu ieslēdz un izslēdz atkarībā no vajadzībām un tā, vai telpā atrodas cilvēki.

Šo pasākumu kombinēšana var būt visefektīvākais un visplašāk izmantojamais paņēmieni, kā samazināt energopatēriņu apgaismes vajadzībām.

Izmantojamība

Šī VPPP ir vispārīzmantojama, lai gan dažādas apgaismes tehnoloģijas ir paredzētas dažādiem lietojumiem un tām ir arī dažādi ierobežojumi, kuru dēļ dažas apgaismes tehnoloģijas var nebūt piemērotas kādai specifiskai darba videi.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i11) Uzlabots gaismekļu izvietojums, energoefektīvs apgaismojums (% no apgaismojamām zonām objektā, % no visiem objektiem)	b8) Visos objektos ir ierīkota visenergoefektīvākā apgaisme, kas piemērota specifiskajām darba vietas prasībām
i12) Zonālās apgaismes stratēģijas (% no apgaismojamām zonām objektā, % no visiem objektiem)	b9) Visos objektos ir ieviesta zonēšana
i13) Apgaismes ierīču energopatēriņš ⁽¹⁾ (kWh/gadā rūpnīcā)	
i14) Gaismekļu vidējā efektivitāte visā rūpnīcā (lm/W)	

⁽¹⁾ Ja mēra detalizēti.

3.2.5. Saspiesta gaisa racionāla un efektīva izmantošana

VPPP ir samazināt energopatēriņu ar šādiem paņēmieniem: kartēt un izvērtēt saspiesta gaisa izmantošanu, optimizēt saspiesta gaisa sistēmas un novērst noplūdes, labāk salāgot pieprasījumu pēc gaisa un gaisa padevi, kāpināt kompresoru energoefektivitāti un ieviest atlikumsiltuma atgūšanu.

Saspiesta gaisa izmantošanu var optimizēt ar virkni pasākumu šādās trīs jomās.

— Pieprasījuma puses pasākumi:

- novērst saspiesta gaisa izmantošanu nevietā vai to aizstāt ar citiem paņēmieniem,
- pārskatīt saspiesta gaisa instrumentu izmantošanu,
- monitorēt un kontrolēt pieprasījumu,
- izveidot informētības vairošanas programmas.

— Sadales tīklam un sistēmai paredzēti pasākumi:

- identificēt un līdz minimumam samazināt noplūdes,
- samazināt spiedienu,
- izmantot zonēšanu,
- izmantot vārstus.

— Piedāvājuma puses pasākumi:

- izvēlēties un pārvaldīt pieprasījumam atbilstoša lieluma kompresoru sistēmu,
- palielināt saspiestā gaisa sistēmas vispārējo energoefektivitāti,

- regulāri pārbaudīt spiedienu sistēmā,
- palielināt nozīmīgāko sistēmas komponentu energoefektivitāti,
- regulāri pārbaudīt filtrus,
- izmantot energoefektīvus žāvētājus un izvēlēties optimālu drenāžu,
- ierīkot atlikumsiltuma atgūšanas sistēmu.

Izmantojamība

Saspiesta gaisa sistēmu energoefektivitātes uzlabošanas paņēmienus var izmantot ikviens jebkāda lieluma uzņēmums, kam ir šādas sistēmas.

Saspiesta gaisa ierīču aizstāšana un noplūžu novēršana ir paņēmieni, ko visumā var izmantot ikvienā sistēmā neatkarīgi no vecuma un pašreizējā stāvokļa.

Ieteikumi optimizēt sistēmas konstrukciju ir sevišķi relevanti tām sistēmām, kas gadu desmitiem ir paplašinātas – lēš, ka šo pieeju var izmantot vismaz 50 % no visām saspiestā gaisa sistēmām.

Kas attiecas uz atlikumsiltuma izmantošanu, enerģijas un izmaksu ietaupījuma potenciāls ir realizējams tad, ja ir pastāvīgs pieprasījums pēc tehnoloģiskā siltuma.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i15) Saspiestā gaisa sistēmas elektroenerģijas patēriņš uz tilpuma vienību galaizmantošanas punktā (kWh/m^3 padotā saspiestā gaisa)	<p>b10) Saspiestā gaisa sistēmas energopatēriņš ir mazāks par $0,11 \text{ kWh}/\text{m}^3$ padotā saspiestā gaisa lielām iekārtām, kuras ekspluatē pie 6,5 bar manometriskā spiediena ar normalizētu caurplūdumu 1 013 mbar 20 °C temperatūrā un spiediena novirzēm zem 0,2 bar.</p> <p>b11) Kad visi gaisa patērētāji ir izslēgti, spiediens tīklā saglabājas stabils un kompresori (gaidstāves režīmā) nepārslēdzas uz slodzes režīmu</p>

3.2.6. Elektromotoru izmantošanas optimizācija

VPPP ir samazināt elektroenerģijas patēriņu, optimāli izmantojot elektromotorus, proti, izmantot regulējama ātruma piedziņu, lai motora griešanās ātrumu pielāgotu vajadzībām; parasti izmanto sūkņos u. tml.

Elektromotorus izmanto vairumā ražošanas procesu, un tos var optimizēt, lai kāpinātu to efektivitāti. Sākumā var izpētīt iespējamus variantus, kā samazināt motora slodzi, un sagatavot pārskatu par elektroenerģijas kvalitāti, motora vadību un motora un transmisijas efektivitāti. Var apsvērt arī elektromotora nomainīšanu, jo modernu, energoefektīvu modeļu energopatēriņš var būt pat par 40 % mazāks nekā vecākiem modeļiem.

Nākamais risinājums attiecībā uz regulējamu ātrumu/slodzi būtu uzstādīt regulējama ātruma piedziņu (VSD), kas ļauj motora darbību regulēt elektroniski un ar minimāliem zudumiem. Vislielākos potenciālos ietaupījumus un labumu dotu sūkņi un ventilatori ar VSD. Šie ieguldījumi ātri atmaksājas, tāpēc ir ekonomiski pievilcīgi.

Izmantojamība

Pirms novērtēt, kādus uzlabojumus dotu optimizācija, ir jāapsver slodzes tips un attiecīgais elektromotors. Vislielākais optimizācijas potenciāls ir modernizācijai, pēc tam, kad ir novērtēts, vai ir iespējams uzstādīt motoru ar mazāku nominālo jaudu (ja tiek samazināta slodze), un jāapsver tādi faktori kā, piem., izmērs, masa un iedarbināmība. Tomēr optimizēt var arī jaunuzstādītu un jauniegādātu motoru ekspluatāciju, ja to izvēlē pēc iespējas lielākā mērā ņem vērā iecerēto pielietojumu.

Apsverot VSD uzstādīšanu, jāapsver arī šādas būtiskākās negatīvās blakusparādības: harmoniskie kropļojumi, dzesēšanas problēmas pie zemiem griešanās ātrumiem, mehāniskā rezonanse pie noteiktiem griešanās ātrumiem.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i16) To motoru īpatsvars, kam uzstādīta VSD (% no kopējās uzstādītās jaudas vai kopējā skaita)	—
i17) To sūkņu īpatsvars, kam uzstādīta VSD (% no kopējās uzstādītās jaudas vai kopējā skaita)	—
i18) Vidējā sūkņu efektivitāte (%)	—

3.3. Atkritumu apsaimniekošanas VPPP

Šī iedaļa ir relevanta automobiļu, to detaļu un komponentu ražotājiem, kā arī vispārīgi relevanta licencētiem NTL apstrādes punktiem.

3.3.1. Atkritumu rašanās novēršana un apsaimniekošana

VPPP ir sagatavot vispārēju organizācijas atkritumu apsaimniekošanas stratēģiju, kurā ir nosprausti augsti atkritumu samazināšanas mērķrādītāji, un piemērot to objekta līmenī, izmantojot pielāgotus atkritumu apsaimniekošanas plānus, ar ko var līdz minimumam samazināt atkritumu rašanos operāciju gaitā, kā arī iedibināt stratēģiskas partnerības, kas palīdz rast tirgus atlikušajām atkritumu frakcijām.

Organizācijas efektīvas atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas mērķis ir izvairīties no atkritumu apglabāšanas poligonos, ievērojot atkritumu hierarhiju ⁽⁸⁾, resp., šādu prioritāru kārtību:

- samazināt atkritumu rašanos, t. i., izmantot tālredzīgu plānošanu, pagarināt produkta kalpošanas laiku, pirms tas kļūst par atkritumiem, uzlabot ražošanas metodes un pārvaldīt piegādes ķēdē radušos atkritumus,
- atkalizmantojot materiālus to pašreizējā formā,
- reciklēt, t. i., ieviest šādas shēmas:
 - savākšana un segregēšana,
 - atkritumu rašanās mērīšana un monitorings,
 - procedūras un metodika,

⁽⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (OV L 312, 22.11.2008., 3. lpp.) jeb Atkritumu pamatdirektīva ievieš atkritumu samazināšanas un apsaimniekošanas pasākumu prioritāru secību; to sauc par "atkritumu hierarhiju". Vislielākā prioritāte piešķirta atkritumu rašanās novēršanai, kam seko atkritumu atkalizmantošana, tad reciklēšana, tad (enerģijas) atgūšana no tām atkritumu frakcijām, kuru rašanos nav iespējams novērst un kuras nevar atkalizmantojot vai reciklēt. Atkritumu apglabāšana ir pieļaujama tikai tad, ja neviens no iepriekš minētajiem paņēmieniem nav iespējams.

- atkritumu loģistika,
- partnerības un ieinteresēto personu iesaiste,
- atgūt enerģiju no atkritumiem ar sadedzināšanu vai modernākiem paņēmieniem.

Izmantojamība

Dažos reģionos nepietiekama vietējā reciklēšanas infrastruktūra un noteikumi par atkritumu apglabāšanu var apgrūtināt atkritumu novirzīšanu no poligoniem. Tādos gadījumos atkritumu apsaimniekošanas plāna nozīmīgs aspekts ir sadarbība ar vietējām ieinteresētajām personām.

Izvēloties vispiemērotāko atkritumu apstrādes variantu, ir jāapsver tādi faktori kā loģistika, materiāla īpašības un ekonomiskā vērtība.

MVU var nespēt atļauties kapitāla izmaksas, ko prasa dažu atkritumu samazināšanas paņēmieni ieviešana – jaunas iekārtas, apmācība vai programmatūra.

Visbeidzot, atkarībā no rūpnīcas procesu vertikālās integrētības pakāpes dažos iecirkņos var nebūt iespējams sasniegt ļoti vērienīgus mērķus (piemēram, panākt, ka atkritumi vispār nenonāk poligonā).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i19) Radušos atkritumu daudzums uz funkcionālo vienību (kg/funkcionālā vienība)	
i20) Radušos bīstamo atkritumu daudzums uz funkcionālo vienību (kg/funkcionālā vienība)	
i21) Specifiskās plūsmās (reciklēšana, enerģijas atgūšana, poligoni) nonākušie atkritumi (kg/funkcionālā vienība, % no visiem atkritumiem)	b12) Ir ieviesti atkritumu apsaimniekošanas plāni [visos objektos]
i22) Ir pieņemta un ieviesta visaptveroša atkritumu apsaimniekošanas stratēģija, kas paredz monitoringu un uzlabojumu mērķrādītājus (jā/nē)	b13) Poligonos nenonāk atkritumi ne no kādām ražošanas vai neražošanas darbībām/objektiem
i23) [Attiecībā uz vairākobjektu organizācijām] Objektu skaits, kuros ir ieviesti moderni atkritumu apsaimniekošanas plāni (#)	
i24) [Attiecībā uz vairākobjektu organizācijām] Objektu skaits, kuros panākts, ka atkritumi vispār nenonāk poligonos (#)	

3.4. Ūdens resursu apsaimniekošanas VPPP

Šī iedaļa ir relevanta automobiļu, to detaļu un komponentu ražotājiem. Galvenie principi ir vispārīgi relevanti arī licencētiem NTL apstrādes punktiem.

3.4.1. Ūdens resursu izmantošanas stratēģija un apsaimniekošana

Ūdens resursu apsaimniekošana ir jautājums, kas rada aizvien lielākas bažas, bet kas parasti nav detalizēti aplūkots standarta vidiskās pārvaldības sistēmās. Tāpēc VPPP ir ieviest monitoringu un sagatavot pārskatu par ūdens resursu apsaimniekošanas problēmām, ievērojot atzītu un konsolidētu ūdens resursu apsaimniekošanas satvaru, kas organizācijām dod iespēju:

- novērtēt ūdens izmantošanu un notekūdeņu novadīšanu,
- novērtēt riskus vietējā sateces baseinā un piegādes ķēdē,
- sagatavot plānu, kā efektīvāk izmantot ūdeni un uzlabot notekūdeņu novadīšanu,
- sadarboties ar piegādes ķēdi un citām organizācijām,

- uzņemties atbildību un prasīt to arī no citiem,
- ziņot par rezultātiem.

Izmantojamība

Ūdens resursu apsaimniekošana ir ļoti atkarīga no vietējiem apstākļiem: tāds pats ūdens patēriņš var ārkārtīgi noslogot pieejamos ūdens resursus reģionos, kur ūdens trūkst, bet neradīt nekādas problēmas vietās, kur valda ūdens pārpilnība. Tāpēc uzņēmumu ūdens resursu apsaimniekošanas pūliņiem ir jābūt samērīgiem ar vietējiem apstākļiem.

Var būt grūtības savākt pietiekamus datus, kas vajadzīgi, lai pilnībā novērtētu ietekmi uz ūdens resursiem. Tāpēc organizācijām jākoncentrējas uz pašiem ūdensietilpīgākajiem procesiem, jomām un produktiem, un tāpat vislielākie pūliņi ir vajadzīgi apgabalos, kur draud ūdens trūkums.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i25) Ūdens patēriņš uz funkcionālo vienību (m^3 /funkcionālā vienība)	b14) Ir ieviesta ūdens stratēģija atbilstīgi atzītai shēmai (piem., <i>CEO Water Mandate</i>), kas paredz arī ūdens trūkuma novērtēšanu
i26) Objekti, kuros sagatavots ūdens stratēģijas pārskats (iecirķņu/operāciju %)	b15) Ūdens patēriņu uz vietas mēra gan katrā objektā, gan katrā procesā, vajadzības gadījumā izmantojot automatizētu programmatūru
i27) Objekti, kuros ir ūdens patēriņa monitorings (%)	
i28) Objekti, kuros ir atsevišķs monitorings par ūdens patēriņu ražošanas procesos un par patēriņu sanitārām vajadzībām (%)	

3.4.2. Ūdens taupīšanas izdevības automobiļu rūpnīcās

VPPP ir līdz minimumam samazināt ūdens izmantošanu visos iecirkņos, regulāri izvērtēt ūdens efektivitātes pasākumus un nodrošināt, ka vairums paņēmieni un ierīču ir klasificētas kā augstefektīvas.

Ūdens taupīšanas potenciālu visā rūpnīcā ⁽⁹⁾ var apgūt ar šādiem paņēmieniem:

- novērst ūdens izmantošanu:
 - pirms to mazgāšanas ar šļūteni visas zonas izslaucīt,
 - novērst noplūdes,
 - izmantot alternatīvas šķidrums gredzena vakuumsūkņiem,
- samazināt ūdens izmantošanu:
 - uzlabot operāciju efektivitāti,
 - uz padeves ūdensvada uzstādīt plūsmas ierobežotājus,
 - skalošanā ar smidzināšanu vai strūklu izmantot ūdens efektīvas sprauslas,
 - izmantot skalošanas taimerus,

⁽⁹⁾ Šī VPPP neskar krāsošanas ceļu specifiku (kur ir iespējams ietaupīt ļoti daudz ūdens), jo tādi norādījumi jau ir pieejami attiecīgajos BREF dokumentos (ST, STM).

- ierīkot ūdensefektīvas personāla labierīcības,
- izmantot tīrīšanu ar ultraskaņu,
- izmantot skalošanu ar pretplūsmu,
- izmantot starpskalošanu.

Izmantojamība

Ūdenstauptīgas ierīces var izmantot ļoti plaši, un, ja tās ir pareizi izvēlētas un uzstādītas, tās nemazina ražīgumu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i25) Ūdens patēriņš uz funkcionālo vienību (m^3 /funkcionālā vienība)	b16) Visi jaunie objekti projektēti ar ūdenstauptīgām sanitārajām ierīcēm, savukārt visi esošie objekti tiek pakāpeniski modernizēti, tajos ierīkojot ūdenstauptīgas ierīces
i29) To operāciju īpatsvars esošajos objektos, kur ieviestas (modernizācijas gaitā) ūdenstauptīgas labierīcības un procesi (%)	
i30) Tādu jaunu objektu īpatsvars, kur ieviestas (projektēšanas gaitā) ūdenstauptīgas ierīces un procesi (%)	

3.4.3. Ūdens reciklēšana un lietusūdens savākšana

VPPP ir novērst/nepieļaut kvalitatīva ūdens izmantošanu tādos procesos, kur tas nav nepieciešams, un palielināt ūdens atkalizmantošanu un reciklēšanu atlikušo vajadzību apmierināšanai.

Daudzām vajadzībām (dzesēšana, tuaļu un pusuāru skalošana, transportlīdzekļu/komponentu mazgāšana, laistīšana (izņemot kultūraugus)) dzeramā ūdens vai kvalitatīva ūdens vietā var izmantot savākto lietusūdeni vai reciklētu ūdeni, kas iepriekš izmantots citām vajadzībām.

Lai šādas sistēmas varētu uzstādīt, parasti ir vajadzīgi šādi elementi:

- notekūdeņu reciklēšanas sistēmai:
 - priekšapstrādes tvertnes,
 - attīrīšanas sistēma,
 - sūkņošana,
- lietusūdens savākšanas sistēmai:
 - sateces zona,
 - pārvadīšanas sistēma,
 - krātuve,
 - sadales sistēma.

Izmantojamība

Ūdens reciklēšanas sistēmas var paredzēt ikvienas jaunas ēkas projektā. Šādu sistēmu uzstādīšana esošās ēkās ir dārga un var būt nepraktiska, izņemot gadījumus, kad ēka tiek kapitāli renovēta.

Tas, cik ekonomiski izdevīgas ir lietusūdens savākšanas sistēmas, ir ļoti atkarīgs no klimata.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i25) Ūdens patēriņš uz funkcionālo vienību (m^3 /funkcionālā vienība)	b17) Ir ieviesta "slēgtā cikla" ūdens reciklēšana, un atgūšanas rādītājs ir vismaz 90 % (ja iespējams)
i31) Ir uzstādīta notekūdeņu reciklēšanas sistēma (jā/nē)	b18) 30 % no ūdens vajadzībām apmierina ar savākto lietusūdeni (reģionos ar pietiekamiem nokrišņiem)
i32) Ir uzstādīta lietusūdens reciklēšanas sistēma (jā/nē)	
i33) Atkalizmantoto lietusūdeņu un notekūdeņu daudzums gadā (m^3 gadā)	
i34) Reciklētu lietusūdeņu vai notekūdeņu procentuālā daļa kopējā ūdens patēriņā (%)	

3.4.4. Zaļo jumtu izmantošana nokrišņu ūdens apsaimniekošanā

VPPP ir rūpnieciskos objektos uzstādīt zaļos jumtus, jo īpaši vidiski jutīgos apgabalos, kur liela nozīme ir nokrišņu ūdens noteces pārvaldībai.

Zaļo jumtu uzstādīšana (kur tas strukturāli iespējams) var palīdzēt sasniegt šādus mērķus:

- ūdens aizturēšana (īpaši tad, ja iestājušās kādas postošas dabas parādības),
- ilgāks jumta kalpošanas laiks (mazāks materiālu patēriņš),
- izolācija (samazina apsildei, ventilācijai un gaisa kondicionēšanai nepieciešamo energopatēriņu),
- bioloģiskās daudzveidības saglabāšana,
- labāka ūdens kvalitāte.

Izmantojamība

Zaļos jumtus var izmantot daudzās esošās un jaunās ēkās, bet praksē nav daudz vietu, kur šo risinājumu varētu ieviest plašā mērogā. Ierobežojošie faktori ir šādi: vētru radītais faktiskais risks, ēkas strukturālie ierobežojumi, saules gaismas pieejamība, mitrums, hidroizolācija, esošās jumtu sistēmas un savāktā lietusūdens apsaimniekošana.

Turklāt jumta izmantošana šādām vajadzībām ir jāizsver, ņemot vērā citus iespējamus videi labvēlīgus izmantojumus, piemēram, uz tiem var uzstādīt saules enerģijas (siltumenerģijas vai fotoelementu) sistēmas vai pa tiem var nodrošināt dienasgaismas ieplūšanu telpās.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i35) To zaļajiem jumtiem piemēroto objektu daudzums, kur zaļie jumti ir uzstādīti (%)	—
i36) Zaļā jumta ūdensnoturspēja: aizturētā ūdens īpatsvars (%), notecējušais ūdens (m^3)	
i37) Dzesējošais efekts: apsildes, ventilācijas un gaisa kondicionēšanas sistēmu energopatēriņa samazinājums (MJ)	
i38) Kvalitatīvie bioloģiskās daudzveidības rādītāji (piem., uz jumta mītošo sugu skaits) atkarībā no vietējiem apstākļiem	

3.5. Bioloģiskās daudzveidības pārvaldības VPPP

Šī iedaļa ir relevanta automobiļu, to detaļu un komponentu ražotājiem. Galvenie principi ir vispārīgi relevanti arī licencētiem NTL apstrādes punktiem.

3.5.1. Ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības pārvaldības caurskate un stratēģija visā vērtības ķēdē

VPPP ir caurskatīt ekosistēmu pārvaldību, lai rastu skaidru priekšstatu par ekosistēmu pakalpojumu ietekmi visā vērtības ķēdē, un sadarboties ar attiecīgajām ieinteresētajām personām nolūkā jebkādas problēmas samazināt līdz minimumam.

Organizācijas var ievērot dažādas metodikas, piemēram, Korporatīvo ekosistēmu pakalpojumu caurskati (*Corporate Ecosystem Services Review*), ko izstrādājis Pasaules Resursu institūts sadarbībā ar WBCSD un ko veido pieci posmi:

- izraudzīties tvērumu,
- identificēt prioritāros ekosistēmu pakalpojumus (kvalitatīvi prioritāros),
- analizēt prioritāro pakalpojumu tendences,
- identificēt komerciālos riskus un izdevības,
- izstrādāt stratēģijas.

Izmantojamība

Visu lielumu uzņēmumi var bez grūtībām ieviest ekosistēmu caurskati, atšķirties var vienīgi piegādes ķēdes analīzes detalizētība un padziļinātība. Izklāstītās pieejas nozīmē, ka organizācijas (vidiskās) pārvaldības plānā tiek integrēta arī bioloģiskās daudzveidības pārvaldība, un tas ļauj viegli veidot sasaisti ar daudziem citiem uzņēmuma procesiem un analītiskajiem paņēmieniem (piemēram, aprites cikla izvērtējums, zemes apsaimniekošanas plāni, ekonomiskās ietekmes novērtējumi, uzņēmuma gatavotie pārskati, ilgtspējas novērtējumi).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i39) Tiek izmantotas metodikas, ar ko novērtē ekosistēmu pakalpojumus vērtības ķēdē (jā/nē vai vērtības ķēdes aptvēruma %)	b19) Visā vērtības ķēdē ir veikta ekosistēmiskā caurskatīšana pamatvilcienos, un pēc tam tiek veikta detalizētāka ekosistēmiskā caurskatīšana identificētajās augsta riska jomās.
i40) Attiecīgā tvēruma aptvēruma saskaņā ar identificētajām prioritātēm (jā/nē vai aptvēruma %).	b20) Sadarbībā ar vietējām ieinteresētajām personām un ārējiem ekspertiem ir izstrādātas stratēģijas, kā mazināt problēmas identificētajos piegādes ķēdes prioritārajos posmos.

3.5.2. Bioloģiskās daudzveidības pārvaldība objekta līmenī

VPPP ir uzņēmuma objektos uzlabot tiešo ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, proti, nodarboties ar bioloģiskās daudzveidības mērījumiem, pārvaldību un ziņošanu un sadarboties ar vietējiem interesentiem.

Lai uzlabotu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību objektā, svarīgi ir šādi trīs soļi:

- bioloģiskās daudzveidības mērījumi nolūkā sekot līdzi organizācijas pozitīvajai un negatīvajai ietekmei uz bioloģisko daudzveidību, piem., koncentrējoties uz tādiem aspektiem kā zemes izmantojums, vidiskā ietekme vai aizsargājamās sugas. Paraugprakse ir, piemēram, lokalizēti bioloģiskās daudzveidības vai risku apsekojumi (t. sk. apkārtējo teritoriju novērtējums) un mērījumi pēc noteiktiem rādītājiem un sugu sarakstiem,

- pārvaldība un sadarbība ar ieinteresētajām personām: objekta pārvaldība nolūkā veicināt un saglabāt bioloģisko daudzveidību, ekokompensējošu pasākumu īstenošana, sadarbība ar specializētām organizācijām bioloģiskās daudzveidības jomā, personāla un līgumslēdzēju izglītošana,
- ziņošana: ieinteresēto personu informēšana par organizācijas darbībām, ietekmēm un veikumu saistībā ar bioloģisko daudzveidību.

Izmantojamība

Daudzas pieejas ir vispārizmantojamas, turklāt tās var ieviest jebkurā objekta ekspluatācijas laikā. Esošos objektos var trūkt vietas jauniem ierīkojumiem, lai gan ir daži risinājumi, kas ļauj izmantot jau apbūvētas platības (sk. 3.4.4. iedaļu).

Viena no problēmām, ar ko saskaras organizācijas, kas piekopj šo VPPP, ir tāda, ka bioloģiskajai daudzveidībai paredzētās platības var kļūt par aizsargājamām teritorijām, kā dēļ nākotnē vairs nebūtu iespējama to izmantošana, piem., ilgtermiņā plānota paplašināšanās.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i41) Bioloģiskajai daudzveidībai veltīto projektu skaits sadarbībā ar ieinteresētajām personām(#)	b21) Ir sagatavots visaptverošs bioloģiskās daudzveidības plāns, ar ko nodrošina bioloģiskās daudzveidības jautājumu sistemātisku integrēšanu, izmantojot mērījumus, monitoringu un ziņošanu
i42) Ir ieviesta procedūra/rīki, ar ko tiek analizēta informācija par bioloģisko daudzveidību, kas saņemta no klientiem, ieinteresētajām personām, piegādātājiem (jā/nē)	b22) Ir iedibināta sadarbība ar ekspertiem un vietējām ieinteresētajām personām
i43) Ir veikta inventarizācija par uzņēmumam piederošu, tā nomātu vai apsaimniekotu zemi vai citām teritorijām, kas atrodas aizsargājamās zonās vai zonās ar augstu bioloģiskās daudzveidības vērtību, vai blakus šādām zonām (m ²).	
i44) Ir sagatavots bioloģiskajai daudzveidībai labvēlīgas apzaļumošanas plāns, kas paredzēts uzņēmuma teritorijai vai citām tam piederošām, tā nomātām vai apsaimniekotām teritorijām (jā/nē)	
i45) Bioloģiskās daudzveidības indekss (sagatavojams atbilstīgi vietējiem apstākļiem)	

3.6. Vērtības ķēdes pārvaldības un plānošanas VPPP

Šī iedaļa ir relevanta automobiļu, to detaļu un komponentu ražotājiem.

3.6.1. Vidisku uzlabojumu ieviešana visā vērtības ķēdē

VPPP ir prasīt, lai visiem lielākajiem piegādātājiem būtu sertificētas vidiskās pārvaldības sistēmas, nospraust vidisko kritēriju mērkrādītājus un auditēt sevišķi riskantus piegādātājus, lai nodrošinātu atbilstību prasībām. To papildina piegādātāju apmācība un sadarbība ar piegādātājiem ar mērķi nodrošināt to vidiskā veikuma uzlabošanu.

Vadošās organizācijas uzlabot vidisko veikumu savā piegādes ķēdē tiecas ar šādiem paņēmieniem:

- izsekot materiāliem, izmantojot *IMDS* (Starptautisko Materiālu datu sistēmu),

- pieprasīt no tiešajiem piegādātājiem, lai tie būtu ieviesuši sertificētu vai verificētu vidiskās pārvaldības sistēmu,
- nospraust vidisko uzlabojumu mērķus un kopā ar pirmā līmeņa piegādātājiem strādāt pie to sasniegšanas (parasti: samazināt atkritumus un kāpināt reciklēšanu; samazināt energopatēriņu un CO₂ emisijas; palielināt ilgtspējīgu materiālu īpatsvaru iepirktajās detaļās un uzlabot bioloģisko daudzveidību),
- palīdzēt piegādātājiem uzlabot savu ietekmi uz vidi,
- nodrošināt monitoringu un izpildi.

Izmantojamība

Daudzi OEM no visiem pirmā līmeņa piegādātājiem prasa, lai tie pievienotos tam pašam vispārīgajam vidiskajam rīcības kodeksam, kas jau ir iestrādāts iepirkumu līgumos. Sākumā varētu būt lietderīgi orientēties uz tiem pirmā līmeņa piegādātājiem, kuriem atvēlēta lielākā daļa no kopējā iepirkumu budžeta, vai tiem, kam ir liela ietekme uz vidi. Pirmā līmeņa piegādātāju audits prasa lielas pūles, kas varētu būt pa spēkam tikai lielākām organizācijām, kuras jau cieši seko līdzi savu piegādātāju operācijām. Ilgtermiņā prasības var attiecināt uz vēl citiem piegādātājiem.

Ja šo paraugpraksi vēlas izmantot paši pirmā līmeņa piegādātāji, nevis OEM, piegādātājiem ir jāņem vērā, cik lielā mērā tie spēj piespiest savus piegādātājus izpildīt prasības, ņemot vērā tādus faktoros kā uzņēmuma lielums, pirktspēja un relatīvā nozīmība piegādātāja klientu lokā.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i46) To pirmā līmeņa (tiešo) piegādātāju īpatsvars (pēc skaita vai pēc iepirkumu budžeta/vērtības), kas, kā liecina iekšējie vai ārējie auditi, atbilst prasītajiem standartiem (%)	b23) Lai lielākie piegādātāji būtu tiesīgi noslēgt iepirkuma līgumus, tiem visiem ir jābūt ieviestai vidiskās pārvaldības sistēmai
i47) Augsta riska piegādātājiem tiek sūtītas pašnovērtējuma veidlapas (jā/nē)	b24) Ir noteikti vidiskie kritēriji attiecībā uz visām vidiskās ietekmes jomām, ko skar iepirkuma līgumi
i48) Notiek tiešo piegādātāju pilnveidošanās un apmācība (jā/nē)	b25) Visiem tiešajiem piegādātājiem tiek sūtītas pašnovērtējuma anketas un augsta riska piegādātājus audītē vai nu klienti, vai trešās personas b26) Notiek tiešo piegādātāju pilnveidošanās un apmācība b27) Ir definētas izpildes panākšanas procedūras, ko izmanto, ja konstatēta neatbilstība

3.6.2. Kopīgs darbs ar piegādātājiem un klientiem pie iepakojuma daudzuma samazināšanas

VPPP ir samazināt materiālu un komponentu piegādē izmantotā iepakojuma daudzumu un šādu iepakojumu atkalizmanto.

Paraugprakse ir balstīta uz šādiem principiem:

- samazināt nevajadzīgo iepakojumu, bet tajā pašā laikā nodrošināt pienācīgu funkcionalitāti (daļu integritāte, ērta piekļūšana),
- meklēt alternatīvus iepakojuma materiālus, kas ir vai nu mazāk resursietilpīgi, vai vieglāk atkalizmantojami/reciklējami,

- izveidot reversās loģistikas sistēmu, kas nozīmē, ka noslēgtā aprites lokā tukšo iepakojumu atgriež piegādātājiem / saņēmt atpakaļ no klientiem,
- meklēt alternatīvu pielietojumu vienreizlietojamam iepakojumam, lai novērstu tā apglabāšanu (virzība uz augšu "atkritumu hierarhijā" ⁽¹⁰⁾).

Izmantojamība

Šie principi ir plaši attiecināmi uz visu pašlaik lietošanā esošo iepakojumu. Tas, cik praktiski īstenojami ir inovatīvie risinājumi, ir atkarīgs no piegādātāju vai klientu vēlmes iesaistīties shēmā.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i20) Radušos atkritumu daudzums uz funkcionālo vienību (kg / funkcionālā vienība)	—
i49) Radītā izlietotā iepakojuma daudzums uz funkcionālo vienību (kg / funkcionālā vienība)	
i50) Radītā izlietotā iepakojuma daudzums uz objektu vai funkcionālo grupu (kg/objekts, kg / funkcionālā grupa)	

3.6.3. Ilgtspējīga konstruēšana un projektēšana, izmantojot aprites cikla izvērtējumu (LCA)

Aprites cikla izvērtējums (LCA) palīdz apzināt potenciālos uzlabojumus un kompromisus starp dažādām vidiskām ietekmēm, un palīdz novērst situāciju, kad vidiskā noslodze tiek vienkārši pārvirzīta no viena produkta aprites cikla posma uz citu.

VPPP ir konstruēšanas posmā vairākkārtīgi izvērtēt aprites ciklu: tas palīdz nospraust konkrētus mērķus, kā uzlabot dažādās vidiskās ietekmes, panākt, ka šie mērķrādītāji tiek sasniegti, un lēmumu pieņemšanas gaitā izmantot LCA rīkus, lai:

- nodrošinātu resursu ilgtspēju,
- nodrošinātu, ka ražošanā un transportēšanā izmanto pēc iespējas mazāk resursu,
- nodrošinātu, ka lietošanas posmā izmanto pēc iespējas mazāk resursu,
- nodrošinātu produkta un tā komponentu pienācīgu ilgmūžību,
- nodrošinātu demontāžu, šķirošanu un attīrīšanu,
- nodrošinātu dažādu mobilitātes koncepciju salīdzināmību.

Izmantojamība

Principā LCA var bez ierobežojumiem izmantot lēmumu pieņemšanā par transportlīdzekļa un tā atsevišķu detaļu konstrukciju un izmantojamiem materiāliem. Lielākajai daļai MVU trūkst speciālo zināšanu un resursu, lai apmierinātu vajadzības pēc informācijas par vidisko veikumu aprites ciklā, tāpēc var būt vajadzīgs papildu atbalsts.

Tāpat arī pašreizējās LCA metodikas nav bez trūkumiem: nav pietiekami iztīrītas dažas ietekmju kategorijas, piemēram, bioloģiskās daudzveidības zudums un netiešā ietekme, ko izraisa lauksaimnieciskās ražošanas izspiešana.

⁽¹⁰⁾ Sk. 3.3.1. iedaļu.

LCA var nebūt pietiekami efektīvs rīks, ar ko salīdzināt dažādu ražotāju transportlīdzekļus, jo izmantotie robežlielumi, parametri un datu kopas var ievērojami atšķirties, pat tad, ja tiek ievērotas ISO standartu vadlīnijas. Tāds arī nebija rīka sākotnējais mērķis. Tomēr, ja runājam par vidiskās pārvaldības sistēmām (piem., EMAS), LCA ir ļoti lietderīgs rīks, ar ko mērīt, kā uzņēmums uzlabo savu produktu vidisko veikumu; parasti salīdzina transportlīdzekli ar tās pašas ražojumu līnijas iepriekšējo modeli.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i51) Ir veikts galveno produkcijas līniju LCA, kas palīdz pieņemt lēmumus par konstrukciju un izstrādi (jā/nē)	b28) Galveno produkcijas līniju LCA ir veikts saskaņā ar ISO 14040:2006 vai līdzvērtīgu standartu
i52) Galveno produkcijas līniju jauno modeļu vidisko rādītāju (CO ₂ , energopatēriņš, piesārņojums u. c.) uzlabojums salīdzinājumā ar iepriekšējiem modeļiem (%)	b29) Ir nosprausti mērķrādītāji, lai nodrošinātu, ka jaunu transportlīdzekļu konstrukcija ir tāda, ka to vidiskā ietekme pastāvīgi uzlabojas
i53) Dažādu mobilitātes koncepciju salīdzinājumi (jā/nē)	

3.7. Pārražošanas VPPP

Šī iedaļa ir relevanta automobiļu, to detaļu un komponentu ražotājiem.

3.7.1. Komponentu pārražošanas vispārīgās paraugprakses

Pārražošanas kāpināšana var palīdzēt ievērojami ietaupīt materiālus un enerģiju.

VPPP ir izvērst pārražošanu, noteikt procedūras, ar ko nodrošina pārražoto detaļu augstu kvalitāti, vienlaikus samazinot ietekmi uz vidi, un pārražot aizvien lielāku komponentu klāstu.

Izmantojamība

Parasti izdevīgi ir pārražot tos produktus, kam ir augstāka tālākpārdošanas vērtība, un dažu šādu komponentu (piem., starteru, maiņstrāvas ģeneratoru) tirgus jau ir attīstīts. Citās jomās (piem., elektriskie un elektroniskie komponenti) attīstība ir pašā sākumā un arī paši sektori ir sarežģītāki, toties šajos tirgos ir liels izaugsmes potenciāls. Pārražošana var būt lietderīga arī situācijās, kad iepriekšējās paaudzes produkti vēl ir tirgū (un tiem vajadzīga apkope), bet vairs netiek ražoti.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i54) Pārražošanas līmenis (masa uz komponentu (%))	—
i55) Kopējais pārražošanas līmenis (atgūto komponentu %)	

4. NOLIETOTU TRANSPORTLĪDZEKĻU APSTRĀDES NOZARES VIDISKĀS PĀRVALDĪBAS PARAUGPRAKSES, VIDISKĀ VEIKUMĀ RĀDĪTĀJI UN IZCILĪBAS KRITĒRIJI

4.1. NTL savākšanas VPPP

Šī iedaļa ir relevanta licencētiem NTL apstrādes punktiem.

4.1.1. Komponentu un materiālu atpakaļpieņemšanas tīkli

VPPP ir ieviest efektīvus atpakaļpieņemšanas tīklus, lai kāpinātu atkalizmantošanu, reciklēšanu un atgūšanu kā ekonomiski izdevīgas darbības NTL apstrādes jomā. Tas nozīmē, ka vajadzīga plaša sadarbība starp dažādiem nozares dalībniekiem, lai komponentus rekuperētu, to plūsmu apvienotu ar citām atkritumu plūsmām (ja iespējams) un nodrošinātu arī apmācību un atbalstu.

Vadošie licencētie apstrādes punkti ievēro šādu paraugpraksi:

- sadarboties ar nozares dalībniekiem, lai koordinētu komponentu un materiālu izsekošanu, savākšanu un transportēšanu un nodrošinātu, ka ķēdes dalībniekiem tiek doti pareizie stimuli,
- pārvaldīt/stimulēt produktu atgriešanu,
- apvienot šo plūsmu ar citām atkritumu plūsmām – tas ļauj samazināt administratīvo slogu un sakopot speciālās zināšanas,
- sniegt tehnisko atbalstu un vairot informētību.

Izmantojamība

Vidiski visizdevīgāk varētu būt vākt augsttehnoloģiju komponentus ar īsu kalpošanas laiku (piem., hibrīdtransportlīdzekļu vai elektrotransportlīdzekļu akumulatorus), kā arī tādus komponentus/materiālus, kuru demontāža finansiāli nav tik izdevīga (piem., plastmasas un stikla komponentus). Kas attiecas uz produktu atgriešanas pārvaldību un stimulēšanu, tas, kādā mērā un vai vispār ir izmantojami alternatīvi uzņēmējdarbības modeļi, ir atkarīgs no vietējā regulējuma, klientu bāzes, ģeogrāfiskās izklaidētības un ražojuma veida.

Dažās dalībvalstīs atpakaļpieņemšanas shēmas varētu saskarties ar konkurenci, ko rada NTL demontāžas neoficiālais sektors.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i56) Ar NTL tīklu starpniecību rekuperēto specifisko ražojumu vai materiālu rādītājs (%)	b30) Ir iedibināta sadarbība un partnerības ar vietēja vai nacionāla mēroga organizācijām atpakaļpieņemšanas tīklu jomā

4.2. NTL apstrāde

Šī iedaļa ir relevanta licencētiem NTL apstrādes punktiem.

4.2.1. Transportlīdzekļu uzlabotas atsārņošanas VPPP

VPPP ir rūpīgi veikt transportlīdzekļu obligāto atsārņošanu, ja iespējams, izmantojot īpaši konstruētu aprīkojumu. Vidiskie apsvērumi ir saistīti gan ar augsnes un ūdens kontamināciju, gan ar iespējām materiālus atgūt un pēc tam atkalizmantot un reciklēt.

Paraugprakse ir ieviest efektīvas atsārņošanas sistēmas, piemēram, šādas:

- aprīkojums, ar ko var droši urbt degvielas tvertnes un hidrauliski izsūknēt degvielu,
- eļļu, hidraulisko šķidrumu u. tml. notecināšanas un savākšanas aprīkojums un aprīkojums, ar ko izvada eļļu no amortizatoriem,
- katalizatora nomontēšanas rīki,
- gaisa kondicionēšanas gāzu novadīšanas un drošas glabāšanas aprīkojums,
- gaisa spilvenu iedarbināšanas aprīkojums,

— drošības jostu spriegotāju demontāžas aprīkojums,
vai izmantot alternatīvas metodes, ar ko iespējams panākt tādu pašu atsārņotības līmeni.

Izmantojamība

Atsārņošanas pakāpi ietekmē tas, vai NTL apstrādes punkts specializējas konkrēta tipa transportlīdzekļos (piem., pēc transportlīdzekļa lieluma). Būtiski ir arī citi faktori, piemēram, lai nodrošinātu, ka atsārņošana nekaitē videi, dažos gadījumos ir vajadzīgas komerciālas atsārņošanas mašīnas, pienācīgas glabātavas un apstrādes iespējas.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i57) Komponentu izņemšanas pakāpe (%)	b31) Organizācijā ir ieviesta sertificēta kvalitātes vadības sistēma
i58) Fluīdu (šķidrums un gāzu) reciklēšanas pakāpe (%)	
i59) Ir uzstādīta komerciāla atsārņošanas mašīna vai līdzvērtīgas veiktspējas aprīkojums (jā/nē)	
i60) Atsārņošanas pakāpes monitoringā izmanto masas bilances metodi (jā/nē)	
i61) Ir ieviesta kvalitātes vadības sistēma (jā/nē)	

4.2.2. Vispārīgās paraugprakses attiecībā uz plastmasas un kompozītmateriālu detaļām

Ir divi galvenie plastmasas un kompozītmateriālu detaļu apstrādes paņēmieni: komponentu demontāža un reciklēšana un reciklēšana pēc sasmalcināšanas. Šo paņēmienu priekšrocības un trūkumus lielā mērā nosaka NTL apstrādes tehnoloģiju pieejamība un veiktspēja.

Tāpēc VPPP ir novērtēt plusus un mīnus, balstoties uz specifisku informāciju par plastmasas un kompozītmateriālu detaļām. Vadošās organizācijas ir izveidojušas atsevišķu komponentu slēgtā cikla reciklēšanu un, lai palielinātu savu transportlīdzekļu reciklējamību, turpina darbu jaunās jomās.

Izmantojamība

Šo paraugpraksi var izmantot reciklēšanā gan pirms, gan pēc smalcināšanas.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i62) Lai noteiktu, kur – atkarībā no vietējiem apstākļiem – būtu optimāli novirzīt materiālus, tiek izmantoti LCA pētījumi (jā/nē)	—
i63) To komponentu īpatsvars, kas apstrādāti atbilstīgi LCA ieteiktajai optimālajai materiālu novirzīšanai (%)	

5. GALVENIE VIDISKĀ VEIKUMA RĀDĪTĀJI, KO IETEICAMS IZMANTOT KONKRĒTĀJĀ NOZARĒ

Šajā tabulā izlases kārtībā norādīti daži svarīgākie autoražošanas nozares vidiskā veikuma rādītāji, kā arī ar tiem saistītie kritēriji un atsauces uz attiecīgajām VPPP. Tie ir visu 3. un 4. iedaļā minēto rādītāju apakškopa.

#	Ieteicamais rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitorings līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (1)	Izcīlības kritērijs	Attiecīgā vidiskās pārvaldības paraugprakse (2)
AUTORAŽOŠANA								
1.	Objekti, kur ir ieviesta moderna vidiskās pārvaldības sistēma	iecirikņu/operāciju %	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	To objektu skaits, kur ieviesta moderna vidiskās pārvaldības sistēma (piem., EMAS reģistrēta vai saskaņā ar ISO 14001 sertificēta sistēma, kas aprakstīta pie attiecīgās VPPP), dalīts ar kopējo objektu skaitu	Uzņēmuma līmenis	Energoefektivitāte Materiālefektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	Visos ražošanas objektos ir ieviesta moderna vidiskās pārvaldības sistēma	VPPP Nr. 3.1.1.
2.	To objektu skaits, kuros ir detalizētas energomonitoringa sistēmas	iecirikņu/operāciju # iecirikņu/operāciju %	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	To iecirkņu skaits, kuros ir piemērotas energomonitoringa sistēmas. To var izteikt arī kā īpatnību no visiem uzņēmuma iecirkņiem.	Uzņēmuma līmenis	Energoefektivitāte	Visos objektos ir ieviesti specifiski energopārvaldības plāni Objektā tiek īstenots detalizēts katra procesa monitorings Rūpnīcā ir ieviesta energoregulēšana, piem., objekts, kur ir detalizētais monitorings, atsevišķām ražotnes zonām dīkšāves brīžos tiek atslēgta energopadeve.	VPPP Nr. 3.2.1.

#	Ieteicamais rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitorēšanas līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (1)	Izcilības kritērijs	Atbilstīgā vārdiskās pārvaldības paraugprakse (2)
3.	Kopējais enerģijas patēriņš uz funkcionālo vienību.	kWh uz funkcionālo vienību gadā	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	Ražošanas objektā gadā patērētā enerģija (siltumenerģija, aukstums un elektroenerģija), dalīta ar izvēlēto funkcionālo vienību (piem., saražotajiem automobiļiem)	Uzņēmuma līmenis	Energoefektivitāte	—	VPPP Nr. 3.2.2.
4.	To ražošanas objektu īpatsvars, kur izvērtēts potenciāls un izdevības izmantot atjaunojamās enerģijas resursus	%	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	To ražošanas objektu skaits, kur izvērtēts potenciāls un izdevības izmantot atjaunojamās enerģijas resursus, dalīts ar kopējo ražotņu skaitu	Uzņēmuma līmenis	Emisijas	Visos ražošanas objektos ir izvērtēts potenciāls un izdevības izmantot atjaunojamās enerģijas resursus Ir ieviesta politika, kas stimulē atjaunojamās enerģijas izmantošanu	VPPP Nr. 3.2.3.
5.	Atjaunojamās enerģijas īpatsvars objekta kopējā enerģijas patēriņā	%	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	Izmantotais atjaunojamās enerģijas daudzums (ieskaitot gan uz vietas saražoto, gan iepirkto enerģiju), dalīts ar objekta kopējo enerģijas patēriņu	Uzņēmuma līmenis	Emisijas	Tiek ziņots par energopatēriņu, norādot fosilās un nefosilās enerģijas īpatsvaru.	VPPP Nr. 3.2.3.
6.	Apgaismes ierīču energopatēriņš	kWh gadā	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	Apgaismes ierīču gada energopatēriņš, kas izmērīts iecirkņa līmenī	Iecirkņa līmenis	Energoefektivitāte Emisijas	—	VPPP Nr. 3.2.4

#	Ieteicamais rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērvērtība	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitorēšanas līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (1)	Izcilības kritērijs	Atiecīgā vārdiskā pārvaldības paraugprakse (2)
7.	Uzlabots gaismeķļu izvietoējums, energoefektīvs apgaismojums	% no apgaismojuma platībām objektā % no visiem objektiem	Automobiļi, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	Iecirkņi ir uzlabots gaismeķļu izvietoējums un tiek izmantotas energoefektīvas apgaismošanas sistēmas	Iecirkņa līmenis	Energoefektīvitate Emisijas	Visos objektos ir ierīkota visenergoefektīvākā apgaisme, kas piemērota specifiskajām darba vietas prasībām	VPPP Nr. 3.2.4
8.	Ir ieviestas zonālās apgaismošanas stratēģijas	% no apgaismojuma platībām objektā % no visiem objektiem	Automobiļi, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	Apgaismojumu regulē pēc zonēšanas principa, t. i., apgaismojumu ieslēdz vai izslēdz atkarībā no katras iecirkņa zonas vajadzībām un tā, vai tur atrodas cilvēki	Iecirkņa līmenis	Energoefektīvitate Emisijas	Visos objektos ir ieviesta zonēšana atbilstīgi paraugprakses līmeņiem	VPPP Nr. 3.2.4
9.	Saspīestā gaisma sistēmas elektroapgāde uz tūluma vienību gaisma izmantošanas punkti	kWh/Nm ³ no apgaismojuma platībām objektā % no visiem objektiem	Automobiļi, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	Elektroapgādes sistēmas patēriņš uz m ³ saspīestā gaisma izmantošanas punktiem norādīta spiediena līmeņa	Iecirkņa līmenis	Energoefektīvitate Emisijas	Saspīestā gaisma sistēmas elektroapgāde ir mazāks par 0,11 kWh/Nm ³ , ja saspīestā gaisma sistēma darbojas ar aptuveni 6,5 bāru spiedienu	VPPP Nr. 3.2.5.
10.	To elektromotoru īpatsvars, kam uzstādīta regulējama ātruma piedziņa	%	Automobiļi, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	To motoru skaits, kam uzstādīta regulējama ātruma piedziņa, daļi ar kopējo motoru skaitu. Šo rādītāju var aprēķināt arī šādi: to motoru elektrisko jaudu, kam uzstādīta regulējama ātruma piedziņa, daļa ar visu elektromotoru kopējo elektrisko jaudu.	Iecirkņa līmenis	Energoefektīvitate Emisijas	—	VPPP Nr. 3.2.6.

#	Ieteicamais rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitorēšanas līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (1)	Izcilības kritērijs	Atiecīgā vīdskāts pārvaldības paraugprakse (2)
11.	Radušos atkritumu daudzums uz funkcionālo vienību	kg / funkcionālā vienība	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	Kopējie radušies atkritumi (t. i., gan bistamie, gan nebstamie), dalīti ar izvēlēto funkcionālo vienību (piem., sarazotajiem automobiļiem)	Iecirkņa līmenis	Atkritumi	—	VPPP Nr. 3.2.7.
12.	Ir pieņemta un ieviesta visaptveroša atkritumu apsaimniekošanas stratēģija, kas paredz monitoringu un uzlabojumu mērķrādītājus	Jā/nē	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	Ir pieņemta objekta līmeņa atkritumu apsaimniekošanas stratēģija, kas paredz monitoringu un uzlabojumu mērķrādītājus	Iecirkņa līmenis	Atkritumi	Ir ieviesti atkritumu apsaimniekošanas plāni [visos objektos]	VPPP Nr. 3.3.1.
13.	Specifiskās plūsmās (reciklēšana, enerģijas atgūšana, poligoni) nokauštie atkritumi	kg / funkcionālā vienība	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	Tiek veikts radušos atkritumu monitoringa un tiek reģistrēti atkritumu daudzumi, ko nosūta reciklēšanai, enerģijas atgūšanai un apglabāšanai poligonos	Iecirkņa līmenis	Atkritumi	Poligonos nenonāk nekādi atkritumi ne no kādām ražošanas vai nerāžošanas darbībām/objektiem	VPPP Nr. 3.3.1.
14.	Ūdens patēriņš uz funkcionālo vienību.	l / funkcionālā vienība	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	Kopējais ūdens patēriņš vienā iecirknī, dalīts ar izvēlēto funkcionālo vienību (piem., sarazotajiem automobiļiem)	Iecirkņa līmenis	Ūdens	Ir ieviesta ūdens srautējīga atbilstīgi atzītai shēmai (piem., CEO Water Mandate), kas paredz arī novērtējumu par ūdens trūkumu Ūdens patēriņu uz vietas mēra gan katrā objektā, gan katrā procesā, vajadzības gadījumā izmantojot automatizētu programmatūru. Robežvērtības, kas noteiktas piesārņotāju samazināšanai novadītajos ūdeņos, ir stingrākas nekā minimālās tiesību aktos noteiktās prasības	VPPP Nr. 3.4.1., 3.4.2., 3.4.3.

#	Ieteicamais rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitorēšanas līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (1)	Izcilības kritērijs	Atiecīgā vīdskāts pārvaldības paraugprakse (2)
15.	To operāciju īpatsvars esošajos objektos, kur ieviestas (modernizācijas gaitā) ūdenstaupīgas ierīces un procesi	%	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	To operāciju skaits esošajos objektos, kur modernizācijas gaitā ieviestas ūdenstaupīgas ierīces un procesi, no visu operāciju kopējā skaita	Iecirkņa līmenis	Ūdens	Visi jaunie objekti projektēti ar ūdenstaupīgām sanitārajām ierīcēm, savukārt visi esošie objekti tiek pakāpeniski modernizēti, tajos ierīkojot ūdenstaupīgas ierīces	VPPP Nr. 3.4.2.
16.	Tādu jaunu objektu īpatsvars, kur projektēšanas gaitā ieviestas ūdenstaupīgas ierīces un procesi	%	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	Tādu jaunu objektu skaits, kur projektēšanas gaitā ieviestas ūdenstaupīgas ierīces un procesi, no visu jauno objektu kopējā skaita	Iecirkņa līmenis	Ūdens	Visi jaunie objekti projektēti ar ūdenstaupīgām sanitārajām ierīcēm, savukārt visi esošie objekti tiek pakāpeniski modernizēti, tajos ierīkojot ūdenstaupīgas ierīces	VPPP Nr. 3.4.2.
17.	Reciklēta lietussūdens vai notekūdeņu procentuālā daļa kopējā ūdens patēriņā	%	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	Iecirknī izmantotais tāda ūdens daudzums, kas ir ražošanas procesos reciklēts ūdens vai lietussūdens savākšanas sistēmā uzkrātais ūdens	Iecirkņa līmenis	Ūdens	Ir ieviesta "slēgtā cikla" ūdens reciklēšana, un atgūšanas rādītājs ir vismaz 90 % (ja iespējams) 30 % no patērētā ūdens ir savāktais lietussūdens (tikai reģionos ar pietiekamiem nokrišņiem)	VPPP Nr. 3.4.3.

#	Ieteicamais rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitorēšanas līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (1)	Izcilības kritērijs	Atiecīgā vārdiskā pārvaldības paraugprakse (2)
18.	Tiek izmantotas metodes, ar ko novērtē ekosistēmu pakalpojumus vērtības ķēdē	Jā/nē vērtības ķēdes aptvērumis %	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji	Tiek novērtēti ekosistēmu pakalpojumi vērtības ķēdē. Bez tam var aprēķināt, cik lielā vērtības ķēdes daļā ir novērtēti ekosistēmu pakalpojumi	Uzņēmuma līmenis	Bioloģiskā daudzveidība	Visā vērtības ķēdē ir veikta ekosistēmiskā caurskatīšana pamatlīmenos, un pēc tam tiek veikta detalizētāka ekosistēmiskā caurskatīšana identifiķētajās augsta riska jomās. Sadarbībā ar vietējiem ieinteresētajām personām un ārējiem ekspertiem ir izstrādāta stratēģijas, kā mazināt problēmas identifiķētajos piegādes ķēdes prioritārajos posmos.	VPPP Nr. 3.5.1.
19.	Bioloģiskajai daudzveidībai veļto projektu skaits vai kopā ar ieinteresētajām personām īstenoto sadarbības pasākumu skaits	#	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji Licencēti NTL apstrādes punkti	Var sekot līdzi dažādu tādu sadarbības projektu skaitam, kurus īsteno kopā ar vietējiem ieinteresētajām personām un ekspertiem, kas iesaistīti bioloģiskās daudzveidības promblemātikā	Iecirkņa līmenis	Bioloģiskā daudzveidība	Ir iedibināta sadarbība ar ekspertiem un vietējiem ieinteresētajām personām	VPPP Nr. 3.5.2.

#	Ieteicamais rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mēroggrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitorēšanas līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (1)	Izcilības kritērijs	Atiecīgā vidiskās pārvaldības praugprakse (2)
20.	To pirmā līmeņa (tiešo) piegādātāju īpatsvars, kas, kā liecina iekšējie vai ārējie auditi, atbilst prasītajiem standartiem (%)	%	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji	To pirmā līmeņa (tiešo) piegādātāju procentuālais daudzums (pēc skaita vai pēc iepirkto produktu vērtības), kas, kā liecina iekšējie vai ārējie auditi, atbilst prasītajiem standartiem (%)	Uzņēmuma līmenis	Energoefektivitāte Materiālefektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	Lai lielākie piegādātāji būtu tiesīgi noslēgt iepirkuma līgumus, tiem visiem ir jābūt ieviestai vidiskās pārvaldības sistēmai Ir noteikti vidiskie kritēriji attiecībā uz visām vidiskās ietekmes jomām, ko skar iepirkuma līgumi Visiem tiešajiem piegādātājiem tiek sūtītas pašnovērtējuma anketas, un augsta riska piegādātājus audītē tresās puses Notiek tiešo piegādātāju pilnveidošanās un apmācība Ir definētas izpildes panākšanas procedūras, ko izmanto, ja konstatēta neatbilstība	VPPP Nr. 3.6.1.
21.	Radītā izlietotā iepakojuma daudzums uz funkcionālo vienību	kg / funkcionālā vienība	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji	Radītā izlietotais iepakojums, dalīts ar izvēlēto funkcionālo vienību (piem., sazaļotajiem automobiļiem)	Iecirkņa līmenis	Atkritumi	—	VPPP Nr. 3.6.2.
22.	Ir veikts galveno produkcijas līniju LCA, kas palīdz pieņemt lēmumus par konstrukciju un izstrādi	Jā/nē	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji	Ir veikts galveno produkcijas līniju LCA, kas palīdz pieņemt lēmumus par konstrukciju un izstrādi	Uzņēmuma līmenis	Energoefektivitāte Materiālefektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	Galveno produkcijas līniju LCA ir veikts saskaņā ar ISO 14040:2006 vai līdzvērtīgu standartu	VPPP Nr. 3.6.3.

#	Ieteicamais rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitorēšanas līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (1)	Izcilības kritērijs	Atiecīgā vīdskāpārvaldības pārvaldības prakse (2)
23.	Galveno produkcijas līniju jauno modeļu vīdisko rādītāju (CO ₂ , energopatēriņš, piesārņojums u. c.) uzlabojums salīdzinājumā ar iepriekšējiem modeļiem	%	Automobiļu, to detaļu un komponentu ražotāji	Ir noteiktas panākamais galveno produkcijas līniju jauno modeļu vīdisko rādītāju (CO ₂ , energopatēriņš, piesārņojums u. c.) uzlabojums salīdzinājumā ar iepriekšējiem modeļiem šīs rādītājs parāda, cik lielā mērā ir uzlabojusies dažādi ar produktu saistītie rādītāji.	Uzņēmuma līmenis	Energoefektivitāte Materiālefektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	Ir nosprausti mērķrādītāji, lai nodrošinātu, ka jaunu transportlīdzekļu konstrukcija ir tāda, ka to vīdiskā ietekme pastāvīgi uzlabojas	VPPP Nr. 3.6.3.

NOLĪETOTU TRANSPORTLĪDZEKĻU APSTRĀDE

24.	Ar NTL tīklu starpniecību rekurperēto specifisko ražojumu vai materiālu rādītājs	% (iegūtie / tirgū laistie produkti/materiāli)	Licencēti NTL apstrādes punkti	Ar NTL tīklu starpniecību rekurperēto specifisko ražojumu vai materiālu daudzums, dalīts ar kopējo apstrādāto NTL materiālu daudzumu	Uzņēmuma līmenis	Atkritumi Materiālefektivitāte	Ir iedibināta sadarbība un partnerības ar vietēja vai valsts mēroga organizācijām	VPPP Nr. 4.1.1.
25.	Ir ieviesta kvalitātes vadības sistēma	Jā/nē	Licencēti NTL apstrādes punkti	Organizācijā, kas apstrādā NTL, ir ieviesta sertificēta kvalitātes vadības sistēma	Uzņēmuma līmenis	Atkritumi Materiālefektivitāte	Organizācijā ir ieviesta sertificēta kvalitātes vadības sistēma	VPPP Nr. 4.2.1.

#	Ieteicamais rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mēroggrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs ⁽¹⁾	Izcilības kritērijs	Atiecīgā vārdiskās pārvaldības paraugprakse ⁽²⁾
26.	Ir uzstādīta komerciāla atsāpšanas mašīna vai līdzvērtīgas veiktspējas aprīkojums	Jā/nē	Licencēti NTL apstrādes punkti	Iecirkņi ir uzstādīti komerciāla atsāpšanas mašīna vai līdzvērtīgas veiktspējas aprīkojums	Iecirkņa līmenis	Kopējais radušos atkritumu daudzums gadā	—	VPPP Nr. 4.2.1.
27.	Lai noteiktu, kur – atkarībā no vietējiem apstākļiem – būtu optimāli novirzīt materiālus, tiek izmantoti LCA pētījumi	Jā/nē	Licencēti apstrādes punkti	Lai noteiktu, kur – atkarībā no vietējiem apstākļiem – būtu optimāli novirzīt materiālus (komponentu demontaža un reciklēšana vai reciklēšana pēc smalcināšanas), tiek izmantoti LCA pētījumi	Uzņēmuma līmenis	Energoefektivitāte Materiālefektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	—	VPPP Nr. 4.2.2.

⁽¹⁾ EMAS pamatrādītāji ir uzskaitīti Regulas (ES) Nr. 1221/2009 IV pielikumā (C sadaļas 2. daļa).

⁽²⁾ Nurmuri ir atsaucē uz šā dokumenta iedaļām.

KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2019/63**(2018. gada 19. decembris)****par atsaucē dokumentu, kas veltīts elektrisko un elektronisko ierīču ražošanas nozares vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozares vidiskā veikuma rādītājiem un izcilības kritērijiem, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS)****(Dokuments attiecas uz EEZ)**

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS), kā arī par Regulas (EK) Nr. 761/2001 un Komisijas Lēmumu 2001/681/EK un 2006/193/EK atcelšanu ⁽¹⁾ un jo īpaši tās 46. panta 1. punktu,

tā kā:

- (1) Regula (EK) Nr. 1221/2009 Komisijai nosaka pienākumu izstrādāt konkrētām ekonomikas nozarēm paredzētus nozares atsaucē dokumentus. Dokumentos jāapskata vidiskās pārvaldības paraugprakses ["vides vadības paraugprakses"], vidiskā veikuma rādītāji ["veikuma vides jomā rādītāji"] un – attiecīgā gadījumā – izcilības kritēriji un vērtēšanas sistēmas, ar kurām nosaka vidiskā veikuma līmeņus. Organizācijām, kas reģistrētas vai gatavojas reģistrēties ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 izveidotajā vidiskās pārvaldības un audita sistēmā ["vides vadības un audita sistēma"], ir pienākums šos dokumentus ņemt vērā, izstrādājot savu vidiskās pārvaldības sistēmu un savu vidisko veikumu izvērtējot vidiskajā deklarācijā ["vides deklarācija"] vai atjauninātajā vidiskajā deklarācijā ["atjaunināta vides deklarācija"], ko sagatavo saskaņā ar minētās regulas IV pielikumu.
- (2) Regula (EK) Nr. 1221/2009 Komisijai noteica pienākumu izstrādāt darba plānu, kurā iekļautu indikatīvu to nozaru sarakstu, kurās nozaru un starpnozaru atsaucē dokumenti būtu jāpieņem prioritāri. Komisijas paziņojumā "Darba plāna izveide, kurā paredz indikatīvu nozaru sarakstu nozaru un starpnozaru atsaucē dokumentu pieņemšanai, saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS)" ⁽²⁾ par prioritāru nozari tika atzīta elektrisko un elektronisko ierīču rūpniecība.
- (3) Elektrisko un elektronisko ierīču ražošanas nozares atsaucē dokumentam vajadzētu būt veltītam paraugpraksēm, rādītājiem un kritērijiem, kas domāti elektrisko un elektronisko ierīču ražotājiem. Dokumentā būtu jānorāda nozares vidiskās pārvaldības paraugprakses – konkrēti pasākumi, kā uzlabot nozares uzņēmumu vispārējo vidisko pārvaldību šādās trīs pamatjomās: ražošanas procesi, piegādes ķēdes pārvaldība un darbības virzībai uz pilnīgāku aprites ekonomiku.
- (4) Lai organizācijām, vidiskuma verificētājiem ["vides verificētāji"] un citām personām dotu pietiekami daudz laika sagatavoties elektrisko un elektronisko ierīču ražošanas nozares atsaucē dokumenta ieviešanai, šā lēmuma piemērošanas diena būtu jāatliek par 120 dienām no dienas, kad tas publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.
- (5) Izstrādājot šim lēmumam pievienoto nozares atsaucē dokumentu, Komisija konsultējās ar dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām, kā paredz Regula (EK) Nr. 1221/2009.
- (6) Šajā lēmumā paredzētie pasākumi ir saskaņā ar atzinumu, ko sniegusi komiteja, kura izveidota ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 49. pantu,

⁽¹⁾ OV L 342, 22.12.2009., 1. lpp.

⁽²⁾ OV C 358, 8.12.2011., 2. lpp.

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Šā lēmuma pielikumā ir sniegts Regulā (EK) Nr. 1221/2009 paredzētais nozares atsaucis dokuments par elektrisko un elektronisko ierīču ražošanas nozares vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozares vidiskā veikuma rādītājiem un izcilības kritērijiem.

2. pants

Šis lēmums stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

To piemēro no 2019. gada 19. maija.

Briselē, 2018. gada 19. decembrī

*Komisijas vārdā –
priekšsēdētājs
Jean-Claude JUNCKER*

PIELIKUMS

1. IEVADS

Nozares atsaucis dokumenta (NAD) pamatā ir detalizēts zinātniskās un politiskās situācijas pārskats⁽¹⁾ ("Paraugprakses pārskats"), ko sagatavojis Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs (JRC).

Relevantais juridiskais konteksts

Kopienas vidiskās pārvaldības un audita sistēma (EMAS), kurā organizācijas iesaistās brīvprātīgi, tika ieviesta 1993. gadā ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 1836/93⁽²⁾. Pēc tam EMAS divreiz pamatīgi pārskatīta ar:

— Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 761/2001⁽³⁾ un

— Regulu (EK) Nr. 1221/2009.

Jaunākā EMAS pārskatīšanas regula stājās spēkā 2010. gada 11. janvārī, un ar tās 46. pantu ir ieviests būtisks jauninājums – nozaru atsaucis dokumentu (NAD) izstrāde. Nozaru atsaucis dokumentos jāapskata vidiskās pārvaldības paraugprakses (VPPP), konkrēto nozaru vidiskā veikuma rādītāji un – attiecīgā gadījumā – izcilības kritēriji un vērtēšanas sistēmas, ar kurām nosaka vidiskā veikuma līmeņus.

Kā šo dokumentu lasīt un lietot

Vidiskās pārvaldības un audita sistēmā (EMAS) brīvprātīgi iesaistās organizācijas, kas apņēmušās aizvien uzlabot savu darbību vidiskā ziņā. Tāpēc šajā NAD sniegti tieši elektrisko un elektronisko ierīču ražošanas nozarei domāti norādījumi, izklāstītas vairākas iespējas, kā panākt uzlabojumus, un norādītas paraugprakses.

Šo dokumentu sagatavoja Eiropas Komisija, izmantojot ieinteresēto personu sniegto informāciju. Šajā dokumentā aprakstītās vidiskās pārvaldības paraugprakses, nozarspecifiskos vidiskā veikuma rādītājus un izcilības kritērijus apsprieda un par tiem beigu beigās vienojās tehniskā darba grupa, kurā ietilpa eksperti un nozarē ieinteresētās personas un kura darbojās JRC vadībā; tika nolemts, ka tieši šie rādītāji reprezentatīvi atspoguļo vidiskā veikuma ["veikums vides jomā"] līmeņus, ko jau sasniegušas nozares sekmīgākās organizācijas.

Ar šo NAD iecerēts sniegt palīdzību un atbalstu visām organizācijām, kas vēlas uzlabot savu vidisko veikumu, proti, tajā izklāstītas gan idejas un ierosinājumi, gan praktiski un tehniski norādījumi.

Šis NAD ir paredzēts, pirmkārt, organizācijām, kas EMAS jau reģistrējušās, otrkārt, organizācijām, kas apsver iespēju EMAS reģistrēties nākotnē, un, treškārt, visām organizācijām, kas vēlas par vidiskās pārvaldības paraugpraksēm uzzināt vairāk, lai uzlabotu savu vidisko veikumu. Tātad šā dokumenta mērķis ir palīdzēt visām elektrisko un elektronisko iekārtu ražošanas nozares organizācijām pievērsties relevantiem tiešiem un netiešiem vidiskajiem aspektiem ["vides aspekti"], kā arī tām sniegt informāciju par vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozarspecifiskajiem vidiskā veikuma rādītājiem, kas ir vidiskā veikuma mēraukla, un izcilības kritērijiem.

EMAS reģistrējušās organizācijas: NAD ievērošana

Saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 EMAS reģistrētām organizācijām NAD ir jāievēro divos līmeņos:

1) izstrādājot un īstenojot savu vidiskās pārvaldības sistēmu saskaņā ar vidiskajiem pārskatiem ["vides pārskats"] (4. panta 1. punkta b) apakšpunkts).

⁽¹⁾ Zinātniskās un politiskās situācijas pārskats ir publiski pieejams JRC vietnē: http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/BEMP_EEE_Manufacturing.pdf. Šajā nozares atsaucis dokumentā iekļautie secinājumi par vidiskās pārvaldības paraugpraksēm ["vides vadības paraugprakse"] un to izmantojamību, specifiskiem vidiskā veikuma rādītājiem ["veikuma vides jomā rādītāji"] un izcilības kritērijiem balstās uz zinātniskās un politiskās situācijas pārskatā dokumentētajiem konstatējumiem. Tajā atrodama plašāka informācija un tehniskas ziņas.

⁽²⁾ Padomes 1993. gada 29. jūnija Regula (EEK) Nr. 1836/93, ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides vadības un audita sistēmā (OV L 168, 10.7.1993., 1. lpp.).

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 19. marta Regula (EK) Nr. 761/2001, ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS) (OV L 114, 24.4.2001., 1. lpp.).

Organizācijām būtu jāizmanto attiecīgie NAD elementi, kad tās atbilstīgi attiecīgajiem vidiskajiem aspektiem, kas apzināti vidiskajā pārskatā un vidiskajā politikā, definē un pārskata savus vidiskos mērķrādītājus ["uzdevumi vides jomā"] un mērķus un kad tās lemj par vidiskā veikuma uzlabošanas pasākumiem;

2) sagatavojot vidisko deklarāciju ["vides deklarācija"] (4. panta 1. punkta d) apakšpunkts un 4. panta 4. punkts).

a) Organizācijām, izvēloties, kādus rādītājus izmantot ziņojumos par vidisko veikumu, būtu jāapsver attiecīgie nozarspecifiskie vidiskā veikuma rādītāji⁽⁴⁾, kas norādīti NAD.

Izvēloties rādītāju kopu ziņošanas vajadzībām, organizācijām būtu jāņem vērā, kādus rādītājus ierosināts izmantot attiecīgajā NAD un cik tie ir relevanti attiecībā uz tiem vidiskajiem aspektiem, kurus organizācija savā vidiskajā pārskatā atzinusi par būtiskiem. Rādītāji jāņem vērā tikai tad, ja tie ir relevanti attiecībā uz tiem vidiskajiem aspektiem, kas vidiskajā pārskatā atzīti par pašiem būtiskākajiem.

b) Ziņojot par vidisko veikumu un citiem ar vidisko veikumu saistītiem faktoriem, organizācijām vidiskajā deklarācijā būtu jānorāda, kā ir ņemtas vērā attiecīgās vidiskās pārvaldības paraugprakses un – ja tādi ir – izcilības kritēriji.

Būtu jāapraksta, kā attiecīgās vidiskās pārvaldības paraugprakses un izcilības kritēriji (kas norāda, kādu vidiskā veikuma līmeni ir sasniegušas sekmīgākās organizācijas) ir izmantoti, lai noskaidrotu, kādi pasākumi un darbības jāveic un kādas būtu iespējamās prioritātes vidiskā veikuma tālākā uzlabošanā. Tomēr vidiskās pārvaldības paraugpraksi ievērošana vai apzināto izcilības kritēriju izpilde nav obligāta: tā kā iesaistīšanās EMAS ir brīvprātīga, organizācijas pašas var izvērtēt, kādā mērā no izmaksu un ieguvumu viedokļa ir iespējams izpildīt šos kritērijus un ievērot paraugpraksi.

Līdzīgi kā ar vidiskā veikuma rādītājiem, organizācijai ir jāizvērtē arī vidiskās pārvaldības paraugpraksi un izcilības kritēriju relevantums un piemērojamība atkarībā no vidiskajiem aspektiem, ko organizācija savā vidiskajā pārskatā atzinusi par būtiskiem, un no tehniskajiem un finansiālajiem aspektiem.

Par NAD elementiem (rādītāji, VPPP vai izcilības kritēriji), kas nav uzskatāmi par relevantiem no to vidisko aspektu viedokļa, kurus organizācija savā vidiskajā pārskatā atzinusi par būtiskiem, vidiskajā deklarācijā nav jāziņo, un tie nav jāapraksta.

Dalība EMAS ir pastāvīgs process. Ik reizi, kad organizācija plāno uzlabot savu vidisko veikumu (un to pārskata), tai jānoskaidro, kas par konkrētajiem aspektiem sacīts NAD, lai, izmantojot pakāpenisku pieeju, secinātu, kādas problēmas risināšanai pienākusi kārtā.

EMAS vidiskuma verificētāji ["vides verificētāji"] pārbauda, vai un kā organizācija, sagatavodama vidisko deklarāciju, ir ņēmusi vērā NAD (Regulas (EK) Nr. 1221/2009 18. panta 5. punkta d) apakšpunkts).

Kad akreditēti vidiskuma verificētāji veic auditu, tiem no organizācijas vajadzīgi pierādījumi, kā, ņemot vērā vidisko pārskatu, izraudzīti un ņemti vērā attiecīgie NAD elementi. Vidiskuma verificētāji nepārbauda, vai ir izpildīti aprakstītie izcilības kritēriji, bet verificē pierādījumus, kā ar NAD palīdzību noskaidroti rādītāji un izraudzīti pienācīgi brīvprātīgie pasākumi, ko organizācija varētu īstenot, lai uzlabotu savu vidisko veikumu.

⁽⁴⁾ Saskaņā ar EMAS regulas IV pielikuma B punkta e) apakšpunktu vidiskajā deklarācijā ietverams "to datu apkopojums, kuri pieejami par organizācijas veikumu saistībā ar tās mērķiem un uzdevumiem vides jomā, ņemot vērā organizācijas būtisko ietekmi uz vidi. Ziņojumi jāsniedz par pamatrādītājiem un citiem jau esošiem saistītiem rādītājiem attiecībā uz veikumu vides jomā, kā izklāstīts C sadaļā". IV pielikuma C sadaļā norādīts: "Ikvienu organizācija katru gadu sniedz arī ziņojumu par sniegumu attiecībā uz konkrētiem vides aspektiem, kas noteikti tās vides deklarācijā, un, ja iespējams, ņem vērā nozares atsaucē dokumentus, kā minēts 46. pantā."

Tā kā daļība EMAS un NAD izmantošana ir brīvprātīga, šādu pierādījumu sniegšanai nevajadzētu organizācijas nesamērīgi apgrūtināt. Konkrētāk, verificētāji neprasa atsevišķu pamatojumu par katru paraugpraksi, nozarspecifisko vidiskā veikuma rādītāju un izcilības kritēriju, kas ir norādīts NAD, bet ko organizācija, ņemot vērā savu vidisko pārskatu, nav atzinusi par relevantu. Tomēr verificētāji var organizācijai ieteikt nākotnē ņemt vērā vēl citus relevantus elementus, kas apliecinātu organizācijas apņemšanos savu veikumu pastāvīgi uzlabot.

Nozares atsauces dokumenta struktūra

Šis dokuments sastāv no četrām nodaļām. 1. nodaļā aprakstīts EMAS juridiskais pamats un tas, kā izmantot šo dokumentu; 2. nodaļā noteikts šā NAD tvērums. 3. nodaļā īsi aprakstītas dažādas vidiskās pārvaldības paraugprakses (VPPP)⁽⁵⁾, kā arī sniegta informācija par to izmantojamību. Ja bijis iespējams konkrētā VPPP izklāstā dot arī konkrētus vidiskā veikuma rādītājus un izcilības kritērijus, tie ir norādīti. Tomēr nav bijis iespējams noteikt izcilības kritērijus visām VPPP, jo vai nu trūcis datu, vai apstākļi katrā uzņēmumā un/vai stacijā (ražoto elektrisko un elektronisko ierīču veids var būt diapazonā no lielām mājsaimniecības ierīcēm līdz mazām un mikroelektroniskām ierīcēm, uzņēmumi var veikt darījumus ar citiem uzņēmumiem vai ar patērētājiem, var ievērojami atšķirties katrā ražotnē veiktie procesi utt.) atšķiras tādā mērā, kas no šādiem izcilības kritērijiem nebūtu jēgas. Pat tad, kad izcilības kritēriji ir norādīti, tie nav domāti kā visiem uzņēmumiem sasniedzami mērķrādītāji vai mērļielumi, kas ļautu salīdzināt visu nozares uzņēmumu vidisko veikumu, bet gan kā sasniedzamo rezultātu mēraukla, kas atsevišķiem uzņēmumiem ļauj sekot līdzī panāktajam progresam un tos pamudina uz jauniem uzlabojumiem. 4. nodaļā dota visaptveroša tabula, kurā uzskaitīti visbūtiskākie vidiskā veikuma rādītāji, attiecīgi skaidrojumi un saistītie izcilības kritēriji.

2. TVĒRUMS

Šis atsauces dokuments ir veltīts vidiskajam veikumam elektrisko un elektronisko ierīču (EEI) ražošanas nozarē. Šā dokumenta mērķauditorija ir EEI ražošanas nozares uzņēmumi, proti, ar šiem NACE kodiem reģistrēti uzņēmumi (saskaņā ar saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju, kas izveidota ar Regulu (EK) Nr. 1893/2006⁽⁶⁾):

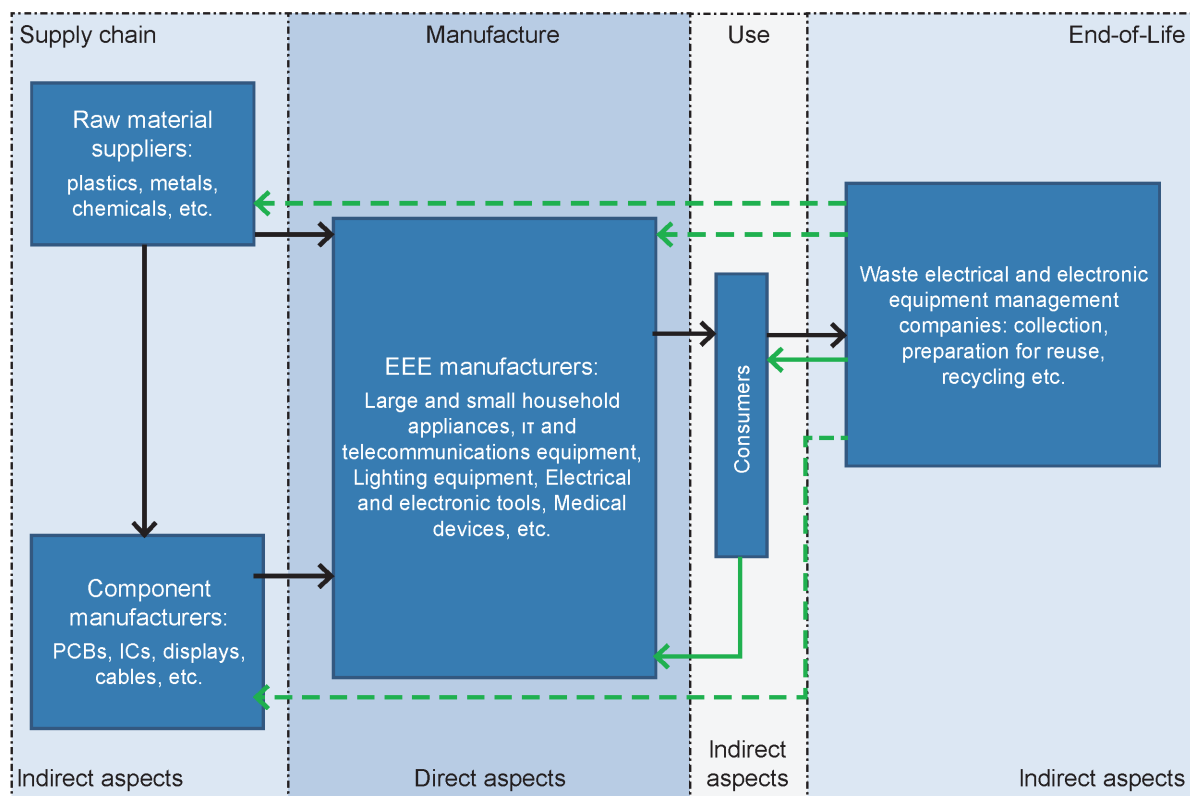
- 26 – datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana,
- 27 – elektrisko iekārtu ražošana,
- 28.12., 28.13. – hidraulisko iekārtu un citu sūkņu un kompresoru ražošana,
- 28.22. – pacelšanas un pārvietošanas iekārtu ražošana,
- 28.23. – biroja tehnikas un iekārtu ražošana.

Šis atsauces dokuments aptver darbības, ar kurām EEI ražotāji var uzlabot vidisko veikumu visā EEI vērtības ķēdē, kā redzams turpmāk attēlā. Attēlā bultas rāda galvenās materiālu plūsmas starp vērtības ķēdes aktoriem, savukārt apzīmējumi "tiešie aspekti" un "netiešie aspekti" nošķir darbības, pār kurām ražotājam ir pilnīga kontrole ("tiešie vidiskie aspekti"), no tām, kurās EEI ražotājs sadarbojas ar trešām personām, bet kuras tas tik un tā spēj saprātīgā mērā ietekmēt ("netiešie vidiskie aspekti").

⁽⁵⁾ Sīks visu paraugpraksu apraksts un praktiski norādījumi to īstenošanai ir atrodami JRC publicētajā Paraugprakses ziņojumā (*Best Practice Report*), kas tiešsaistē pieejams http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/BEMP_EEE_Manufacturing.pdf. Organizācijām, kas vēlas iegūt plašāku informāciju par šajā NAD aprakstītajām paraugpraksēm, vajadzētu iepazīties ar šo ziņojumu.

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regula (EK) Nr. 1893/2006, ar ko izveido NACE 2. red. saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju, kā arī groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3037/90 un dažas EK regulas par īpašām statistikas jomām (OV L 393, 30.12.2006., 1. lpp.).

Pārskats par galvenajām materiālu plūsmām elektrisko un elektronisko ierīču (EEI) ražošanas vērtības ķēdē

Šim atsauces dokumentam ir trīs galvenās iedaļas (2.1. tabula), kas no ražotāja perspektīvas aptver galvenos vidiskos aspektus, kas ir aktuāli elektrisko un elektronisko ierīču vērtības ķēdē.

2.1. tabula

Kā elektrisko un elektronisko ierīču ražošanas nozares atsauces dokuments strukturēts un kādi galvenie vidiskie aspekti tajā aplūkoti

Iedaļa	Apraksts	Galvenie aplūkoti vidiskie aspekti
3.1. Ražošanas procesu VPPP	Šī iedaļa veltīta darbībām, kas saistītas ar elektrisko un elektronisko ierīču ražošanas pamatoperācijām.	Komponentu ražošana un montāža Gatavā produkta montāža Stacijas tehniskā apgāde Objekta apsaimniekošana
3.2. Piegādes ķēžu pārvaldības VPPP	Šī iedaļa veltīta tam, kā elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji var pārvaldīt piegādes ķēdi. Galvenā uzmanība tajā veltīta operācijām, ar kurām šīs nozares uzņēmumi var sagādāt materiālus ilgtspējīgi, aizstāt bīstamas vielas un mazināt piegādes ķēdes ietekmi uz biodaudzveidību.	Materiālu un komponentu sagāde Saziņa ar piegādātājiem un to vadība Produktu projektēšana

Iedaļa	Apraksts	Galvenie aplūkotie vidiskie aspekti
3.3. VPPP loma virzībā uz pilnīgāku aprites ekonomiku	Šī iedaļa veltīta pārvaldības praksēm un stratēģiskajām praksēm, ar kurām elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji var veicināt pilnīgāku aprites ekonomiku, piemēram, projektēšanas prakšu maiņai, produktu pārražošanai vai ilgtspējīgāku darījumdarbības modeļu izstrādei.	Produktu projektēšana / darījumdarbības modeļu izstrāde Nolietotu ierīču apsaimniekošana

2.2. tabulā norādītie vidiskie aspekti atzīti par nozarei parasti visbūtiskākajiem. Tomēr tas, kādiem vidiskajiem aspektiem jāpievēršas konkrētam uzņēmumam, jāizvērtē katrā gadījumā atsevišķi.

2.2. tabula

Relevantākie vidiskie aspekti un ar tiem saistītie vides noslogojumi, kas aplūkoti šajā dokumentā

Relevantākie vidiskie aspekti	Galvenie ar tiem saistītie vides noslogojumi
Komponentu ražošana un montāža	Resursefektivitāte Ūdens Atkritumi Emisijas gaisā Augsne Enerģētika un klimata pārmaiņas Bīstamas vielas Bioloģiskā daudzveidība
Gatavā produkta montāža	Enerģētika un klimata pārmaiņas
Stacijas tehniskā apgāde	Resursefektivitāte Ūdens Atkritumi Emisijas gaisā Enerģētika un klimata pārmaiņas Bioloģiskā daudzveidība
Objekta apsaimniekošana	Ūdens Atkritumi Emisijas gaisā Augsne Enerģētika un klimata pārmaiņas Bioloģiskā daudzveidība
Materiālu un komponentu sagāde	Resursefektivitāte Enerģētika un klimata pārmaiņas Bioloģiskā daudzveidība

Relevantākie vidiskie aspekti	Galvenie ar tiem saistītie vides noslojumi
Saziņa ar piegādātājiem un to vadība	Resursefektivitāte Enerģētika un klimata pārmaiņas Bīstamas vielas
Produktu projektēšana / darījumdarbības modeļa izstrāde	Resursefektivitāte Ūdens Atkritumi Emisijas gaisā Enerģētika un klimata pārmaiņas Bīstamas vielas
Nolietotu ierīču apsaimniekošana	Resursefektivitāte Atkritumi

3. ELEKTRISKO UN ELEKTRONISKO IERĪČU RAŽOŠANAS NOZARES VIDISKĀS PĀRVALDĪBAS PARAugPRAKSES, VIDISKĀ VEIKUMA RĀDĪTĀJI UN IZCILĪBAS KRITĒRIJI

3.1. Ražošanas procesu VPPP

Šī iedaļa attiecas uz EEI ražotājiem.

3.1.1. Energoefektīva tirtelpu tehnoloģija

VPPP ir minimalizēt tirtelpu enerģijas patēriņu. To var panākt, īstenojot šādus pasākumus:

- pareizi novērtēt tirtelpas ietilpību un izvēlēties piemērota lieluma aprīkojumu. Mērķis ir izvēlēties pēc iespējas mazāka izmēra aprīkojumu, izņemot dzeses torņus un pasīvos komponentus (caurules un kanālus), ko enerģijas taupīšanas nolūkos var izvēlēties lielākus. To palielināšana uzlabo dzesētāja veiktspēju un ļauj izmantot mazākus ventilatorus un sūkņus,
- mazināt tirtelpas un tās apkaimes spiediena atšķirības un gaisa daudzumu pielāgot vajadzībām, lai mazinātu ventilatoru elektroenerģijas patēriņu,
- pieļaut lielākus tirtelpas ekspluatācijas temperatūras un relatīvā mitruma diapazonus. Lielāki ekspluatācijas diapazoni samazina iekšējās gaisa dzesēšanas, priekšsarsēšanas un atmitrināšanas energopatēriņu,
- noteikt mazāku virsmas ātrumu (⁽⁷⁾), lielākus gaisapstrādes blokus apvienojot ar mazākiem ventilatoriem, kas ļauj saglabāt mazāku gaisa cirkulācijas ātrumu,
- noteikt, kāds ir mazākais iespējamais gaisa apmaiņas biežums (GAB), tirtelpā samazinot siltumslodzi un faktisko daļiņu rašanos,
- izmantot visas iespējas samazināt tirtelpā radušos siltumslodzi un no tehniskā aprīkojuma atgūt atlikumsiltumu. Atgūto atlikumsiltumu var izmantot, piem., iekšējās gaisa atkaluzkarsēšanai,
- izmantot augstefektīvus komponentus, piem., frekvenčregulējamus piedziņas (FRP) ventilatoru motorus, sūkņus un dzesētājus, lai varētu labāk reaģēt uz mainīgo tirtelpas noslojumu,

(⁷) Virsmas ātrums ir ātrums, ar kādu gaiss gaisapstrādes blokā plūst pāri filtriem vai sildīšanas/dzesēšanas serpentīncaurulēm.

- izvairīties tirtelpas operācijām vajadzīgo ūdeni pārmērīgi attīrīt, ievērojot vajadzīgās tirtelpas klasifikācijas specifiskācijas bez pārmērīgi lielām drošības rezervēm.

Izmantojamība

Šo VPPP var plaši izmantot visi EEI ražotāji, kas izmanto tirtelpas.

Tikko izbūvētu tirtelpu gadījumā GAB var būt mazāks par saskaņā ar klasifikāciju ieteicamo GAB diapazonu, bet ir svarīgi nodrošināt un attiecīgi koriģēt tirtelpas kvalitātes prasības. Esošu tirtelpu gadījumā GAB samazināšanai var izmantot daļiņu skaita kontroli un nepārtrauktu monitoringu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i1) Iespiedshēmu plašu ražošanā: tirtelpas energopatēriņš (kWh/m ² apstrādāto iespiedshēmu plašu)	Nav.
i2) Pusvadītāju un/vai integrālslēmu ražošanā: tirtelpas energopatēriņš (kWh/cm ² silīcija plāksnīšu)	
i3) Gaisa apmaiņas biežums (reizes stundā)	
i4) Uztādītā dzesēšanas aprīkojuma LK (lietderības koeficients) (kWh iegūtā aukstuma (dzesēšanai pārnestās siltumenerģijas) / kWh patērētās enerģijas)	
i5) Ūdens elektrovadītspēja (μS/cm)	

3.1.2. Energoefektīva aukstumapgādes tehnoloģija

VPPP ir samazināt vajadzību pēc dzesēšanas un uzlabot ražošanas procesos un ražošanas zālēs izmantoto dzesēšanas sistēmu energoefektivitāti. To var panākt, īstenojot šādus pasākumus:

- novērtēt un optimizēt katram aukstumapgādājamam procesam un telpai vajadzīgo temperatūru,
- izmantot kaskādveida dzesēšanu, esošo dzesēšanas kontūru sadalot divos vai vairākos temperatūras līmeņos,
- izmantot brīvās dzesēšanas paņēmienus. Relevanti tehnoloģiskie risinājumi ir, piem., tiešā dzesēšana ar caurplūstošu aukstāko āra gaisu, brīvā sausā dzesēšana, kurā cikla ūdeni dzesē ar āra gaisu, un brīvā slapjā dzesēšana (dzeses tornis),
- ievadītā apkārtējā gaisa dzesēšanai un atmitrināšanai izmantot ventilācijas sistēmu ar siltuma atgūšanu,
- par alternatīvu kompresijas dzesētājiem izmantot dzesēšanas tehnoloģijas ar absorbciju. Atgūto atlikumsiltumu var izmantot aukstumaģenta termiskajai saspiešanai.

Izmantojamība

Aukstumapgādes energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi EEI ražošanas uzņēmumos ir izmantojami plaši.

Lai varētu izmantot brīvo dzesēšanu, dzesēšanas sistēmas atgriezes plūsmas temperatūrai jābūt augstākai par āra temperatūru un ražotnes āra teritorijai jābūt pietiekami lielai.

Absorbīvo dzesēšanu var izmantot, ja ražotnē vai tās apkaimē pastāvīgi pieejams atlikumsiltuma vai atjaunojamā siltuma avots.

Ierosināto pasākumu ekonomiskā lietderība ir ļoti atkarīga no tā, vai ražotnē dzesēšana nepieciešama visu gadu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i6) Atsevišķo dzesēšanas ierīču lietderības koeficients (LK) (kW dzesēšanas jaudas / kW patērētās enerģijas)	Nav.
i7) Sistēmas lietderības koeficients (SLK), kurā ņem vērā arī dzeses sistēmas papildaprīkojuma (piem., sūkņu) darbināšanai vajadzīgo enerģiju (kW dzesēšanas jaudas / kW patērētās enerģijas)	
i8) Kaskādveida dzesēšanas izmantošana (jā/nē)	
i9) Brīvās dzesēšanas izmantošana (jā/nē)	
i10) Siltuma atgūšanas ventilatoru izmantošana (jā/nē)	
i11) Absorbīvo dzesētāju izmantošana (jā/nē)	
i12) Dzeses sistēmas energopatēriņš uz apgrozījuma vienību (kWh/EUR)	

3.1.3. Energoefektīva lodēšana

VPPP ir uzlabot atplūsmas lodēšanas (*reflow soldering*) operāciju energoefektivitāti.

Esoša lodēšanas aprīkojuma gadījumā VPPP ir:

- maksimizēt esošā atplūsmas lodēšanas aprīkojuma ražīgumu, lai samazinātu īpatnējo elektropatēriņu uz saražoto iespiedshēmu plašu kvadrātmetru. To var panākt, optimizējot lodēšanas līnijas konveijera ātrumu, saglabājot pieņemamu procesa parametru logu,
- modernizēt lodēšanas aprīkojuma izolāciju.

Jauna lodēšanas aprīkojuma gadījumā VPPP ir:

- izvēlēties aprīkojumu, kam ir i) uzlabota energopārvaldības sistēma (piem., pieejams gaidstāves vai miega režīms), ii) elastīga dzeses sistēma, kas ļauj pārslēgties starp iekšējiem un ārējiem dzesēšanas blokiem un atgūt atlikumsiltumu, un iii) uzlabota šķidrā slāpekļa patēriņa monitoringa un kontroles sistēma,
- lai varētu atsevišķi regulēt dažādo motoru ātrumu, izmantot līdzstrāvas, nevis maiņstrāvas ventilatoru motorus.

Gan esošu sistēmu, gan jauna lodēšanas aprīkojuma gadījumā VPPP ir:

- izvairīties šķidro slāpekli izmantot mazāk smalkiem procesiem, piem., nesarežģītiem montāžas darbiem.

Izmantojamība

Šī VPPP attiecas uz EEI ražotājiem, kas izmanto atplūsmas lodēšanu un it sevišķi ir izmantojama iespiedshēmu plašu ražošanā.

Pasākumi, kas attiecas uz jaunu lodēšanas aprīkojumu, ir izmantojami tad, kad tiek pieņemts lēmums uzstādīt jaunu atplūsmas lodēšanas līniju. Ieguldījumu atmaksāšanās ir ļoti atkarīga no produkcijas apjomu palielinājuma, lietderības uzlabojumiem un apkopes prasībām, nevis enerģijas ietaupījuma.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i13) Kopējais energopatēriņš uz apstrādāto iespiedshēmu plašu virsmas laukuma vienību (elektroenerģijas kWh/ISP m ²)	Nav.
i14) Slāpekļa patēriņš uz apstrādāto iespiedshēmu plašu virsmas laukuma vienību (slāpekļa kg/ISP m ²)	

3.1.4. Lokāla tehnisko ķīmikāliju vara reciklēšana

VPPP ir atgūt varu no iespiedshēmu plašu kodināšanā (ar elektrolīzi) izmantotajiem kodinātājiem. Tā var atgūt kvalitatīvu varu, samazināt izmantoto kodinātāju daudzumu un atkalizmantot ūdeni.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama iespiedshēmu plašu ražotnēs. Tomēr tās ekonomiskā lietderība ir ļoti atkarīga no produkcijas apjoma un tādā veidā no atgūstamā kvalitatīvā vara daudzumu (piem., virs 60 t vara gadā). Vēl viens ierobežojums ir lokālajai reciklēšanas sistēmai vajadzīgā vieta – no 50 m² līdz 80 m² atkarībā no iekārtas izvietojuma un bufertvertņu tilpuma. Tomēr tai nav obligāti jābūt tieši blakus kodināšanas procesa norises vietai.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i15) Ieviesta lokāla vara reciklēšanas sistēma (jā/nē)	Nav.
i16) No kodinātājiem reciklētā vara daudzums (t gadā)	

3.1.5. Kaskādveida skalošanas sistēmas

VPPP ir minimalizēt ūdens daudzumu, ko izmantot EEI iespiedshēmu plašu ražotāji, uzstādot vairākas kaskādveida skalošanas sistēmas ar četriem vai vairāk posmiem.

VPPP ir arī optimizēt ūdens izmantojumu, piem., ūdens ielaidi skalošanas vannās noteikt pēc procesa kvalitātes prasībām un skalošanas vannu ūdeni atkalizmantot citos posmos.

Izmantojamība

Šī VPPP iespiedshēmu plašu ražošanā ir plaši izmantojama. Veikt optimizācijas pasākumus un uzstādīt vairākas kaskādveida skalošanas sistēmas ar vismaz četriem posmiem var gan esošos, gan jaunus objektos. Ja izmanto kaskādveida skalošanas sistēmas ar četriem vai vairāk posmiem, zināms ierobežojums var būt pieejamā vieta.

Konkrēti piecposmu kaskādveida skalošanas sistēmas ir visvairāk piemērotas sistēmām ar augstu mašīnražīgumu vai ļoti koncentrētiem elektrolītiem, un ir jāņem vērā vēl šādi ierobežojoši faktori:

— ja skalošanas ūdens ir ļoti koncentrēts, sanāk izmantot vairāk ķīmikāliju un vajag vairāk laika nostādināšanai, veicot notekūdeņu dejonizāciju,

- lielāks sūkņu skaits palielina noslogojumu, ko rada kontaminācija ar patogēniem, tāpēc skalošanas vannu ūdens var būt jākarsē,
- kontaminācija ar patogēniem jāierobežo ar pienācīgiem ūdens dezinfekcijas paņēmieniem.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i17) Kopējais ūdens patēriņš ražotnē (l/m^2 saražoto iespiedshēmu plašu)	
i18) Četrposmu vai piecposmu kaskādveida skalošanas sistēmu īpatnsvārs visu skalošanas sistēmu vidū (%)	
i19) Ūdens patēriņš četrposmu vai piecposmu kaskādveida skalošanas sistēmās attiecībā pret ūdens patēriņu trīsposmu kaskādveida skalošanas sistēmās (%)	b1) Vismaz 50 % skalotavu ir aprīkotas ar četru vai vairāk posmu kaskādveida skalošanas sistēmu
i20) Ieviesta piecposmu kaskādveida skalošanas sistēma (jā/nē)	

3.1.6. Perfluorsavienojumu emisiju minimalizēšana

VPPP ir pusvadītāju ražotnēs minimalizēt perfluorsavienojumu (PFC) emisijas ar šādiem pasākumiem:

- PFC gāzes, kam ir augsts īpatnējais globālās sasilšanas potenciāls, aizstāt ar tādām, kam globālās sasilšanas potenciāls ir mazāks, piem., ķīmisko tvaiku nogulsnešanu (CVD) kameru tīrīšanai izmantot nevis C_2F_6 , bet gan C_3F_8 ,
- CVD kameru tīrīšanas procesu optimizēt tā, lai palielinātu izmantoto PFC gāzu pārvēršanas koeficientu, tā izvairoties no neizmantotu PFC gāzu emisijas pēc kameru tīrīšanas. Lai to panāktu, jāmonitorē emisijas un jāpielāgo darba parametri, piem., kameras spiediens un temperatūra, plazmas jauda, tīrīšanas gāzes caurplūdums un, ja izmanto PFC gāzu maisījumus, gāzu attiecība,
- izmantot attālinātās plazmatīrīšanas tehnoloģiju, kas ļauj PFC gāzu izmantojumu *in situ* (piem., C_2F_6 un CF_4) aizstāt ar attālinātu NF_3 izmantojumu. Šajā procesā plazma NF_3 pirms ielaides procesa kamerā disociē un tāpēc tas tiek izmantots efektīvāk: pēc tīrīšanas no procesa kameras tiek emitēts vien pavisam neliels daudzums NF_3 ,
- ieviest izmantošanas punktā lietojamas mazināšanas tehnoloģijas, piem., PFC emisijas no plazmkodināšanas mazina ar degļi-skruberi, kas uzstādīts aiz vakuumsūkņa, vai mazu plazmas avotu, kas uzstādīts pirms vakuumsūkņa.

Izmantojamība

Ši VPPP ir plaši izmantojama pusvadītāju ražotnēs, kurās tiek izmantotas PFC gāzes. Tomēr tas, kādus konkrētus pasākumus var īstenot katrā objektā, jāizvērtē katrā gadījumā atsevišķi.

Plaši izmantojama ir procesu optimizācija, un tā var būt efektīvs pasākums gan esošiem objektiem, gan jaunbūvētām CVD kamerām. Tas ir vienīgais pasākums, kas turklāt ietaupa izmaksas, jo tā var samazināt gāzes patēriņu un palielināt ražīgumu.

PFC gāzes aizstāt bieži vien nav tehniski iespējams, it sevišķi plazmkodināšanas gadījumā.

Ražotnēs plaši izmantojama attālinātā plazmtīrīšanas tehnoloģija, kurā izmanto NF_3 . Tomēr tās ieviešana var nozīmēt, ka jāaizstāj apstrādes aprīkojums. Tāpēc to ieviest ir reālistiskāk, kad tiek celta jauna ražotne vai pienācis laiks novecojušo apstrādes aprīkojumu modernizēt.

Kas attiecas uz izmantošanas punktā lietojamiem mazināšanas paņēmieniem, degļa-skrubera sistēmas ir biežāk sastopamas nekā mazināšana izmantošanas punktā ar plazmu. Skruberu sistēmu izmantojamību var ierobežot pieejamā vieta, esošā infrastruktūra un izmaksas. Viens no galvenajiem ierobežojošajiem faktoriem, kas attiecas uz ierīcēm mazināšanai ar plazmu, ir to mazā plūsmas apstrādes spēja.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i21) Normalizētais perfluorsavienojumu emisijas rādītājs (kg CO_2 ekv./ cm^2) i22) PFC emisiju minimalizēšana ar šādiem paņēmieniem (jā/nē): <ul style="list-style-type: none"> — tādu PFC, kam ir liels īpatnējais globālās sasilšanas potenciāls, aizstāšana ar PFC, kam globālās sasilšanas potenciāls ir mazāks; — uz CVD kameru tīrīšanu orientēta procesu optimizācija; — attālinātās plazmtīrīšanas tehnoloģijas ieviešana; — izmantošanas punktā lietojamu mazināšanas paņēmieni izmantošana. 	b2) Normalizētais PFC emisijas rādītājs jaunbūvētās vai ievērojami renovētās pusvadītāju ražotnēs ir mazāks par $0,22 \text{ kg CO}_2 \text{ ekv./cm}^2$

3.1.7. Racionāla un efektīva saspiesta gaisa izmantošana

VPPP elektrisko un elektronisko iekārtu ražotājiem ir samazināt energopatēriņu, kas saistīts ar saspiesta gaisa izmantošanu ražošanas procesos, ar šādiem paņēmieniem:

- saspiestā gaisa izmantošanas kartēšana un izvērtēšana. Ja ir gadījumi, kad saspiestais gaiss tiek izmantot neefektīvi vai nepiemēroti, var izvēlēties citus tehnoloģiskus risinājumus, kas ir piemērotāki vai efektīvāki. Ja tiek apsvērta iespēja konkrētai vajadzībai pneimatisku instrumentu vietā izmantot elektriskus instrumentus, jāveic pienācīgs novērtējums, kurā ņem vērā ne tikai energopatēriņu, bet visus vidisko aspektus, kā arī konkrētās vajadzības specifiku,
- optimizēt saspiestā gaisa sistēmu:
 - nosakot un likvidējot noplūdes ar piemērotu kontroles tehnoloģiju, piem., ja gaisa noplūdes ir slēptas vai attiecīgajām vietām grūti piekļūt, var izmantot ultraskaņas mērinstrumentus,
 - ražotnē pilnīgāk salāgot saspiestā gaisa piedāvājumu ar pieprasījumu, t. i., gaisa spiedienu, tilpumu un kvalitāti pielāgot dažādo galaierīču vajadzībām un attiecīgā gadījumā iegūt saspiesto gaisu tuvāk patēriņa centriem, izvēloties decentralizētus blokus, nevis lielu centralizētu kompresoru, kurā ražo saspiesto gaisu visām vajadzībām,
 - samazināt padodamā saspiestā gaisa spiedienu, samazinot spiediena zudumus sadales tīklā, un vajadzības gadījumā tām ierīcēm, kam vajadzīgs lielāks spiediens nekā citām, izmantot spiediena palielinātājus,
 - saspiestā gaisa sistēmu izstrādāt, balstoties uz gada slodzes ilguma grafiku, lai nodrošinātu, ka pamatslodze, maksimumslodze un minimumslodze tiek apmierināta ar minimālu enerģijas patēriņu,

- saspīstā gaisa sistēmai izmantot augstefektīvus komponentus, piem., augstefektīvus kompresorus, frekvenčregulējamu piedziņu un gaisa žāvētājus ar integrētiem aukstumglabāšanas risinājumiem,
- kad visi šie aspekti ir optimizēti, atgūt kompresoru siltumu, kompresoru eļļas kontūrā uzstādot plāksņu siltummaini; atgūto siltumu var izmantot dažādiem citiem mērķiem, piem., produktu žāvēšanai, desikantžāvētāja reģenerācijai, telpas apsildei, dzesēšanai ar absorbtīvo dzesētāju, vai pārveidot mehāniskajā enerģijā ar organiska Renkina cikla (ORC) aparātiem.

Izmantojamība

Šajā VPPP aprakstītie pasākumi ir plaši izmantojami visos EEI uzņēmumos, kuros izmanto saspīsto gaisu.

Kas attiecas uz siltuma atgūšanu: lai izdotos ietaupīt enerģiju un aiztaupīt izmaksas, jābūt pastāvīgam pieprasījumam pēc tehniskā siltuma.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i23) Saspīstā gaisa sistēmas elektropatēriņš uz tilpuma vienību galaizmantošanas punktā (kWh/m ³)	b3) Saspīstā gaisa sistēmas elektropatēriņš ir mazāks par 0,11 kWh/m ³ padotā saspīstā gaisa lielām iekārtām, kuras ekspluatē pie 6,5 bar manometriskā spiediena ar normalizētu caurplūdumu 1 013 mbar 20 °C temperatūrā un spiediena novirzēm zem 0,2 bar.
i24) Gaisa noplūdes indekss ⁽¹⁾ (skaitlis)	b4) Kad visas gaisu patērējošās ierīces ir izslēgtas, spiediens tīklā ir stabils un kompresori (gaidstāves režīmā) nepārslēdzas uz slodzes režīmu.

⁽¹⁾ Gaisa noplūdes indekss, ko aprēķina, visām gaisu patērējošām ierīcēm esot izslēgtām; to aprēķina, saskaitot ar kompresora jaudu reizinātus katra kompresora rezultātus tā darbības laikā, kas dalīti ar kopējo gaidstāves laiku un sistēmas kompresoru kopējo nominālo jaudu

$$\text{gaisa noplūdes indekss} = \frac{\sum_i I_{i(cr)} * C_{i(cr)}}{I_{(sb)} * C_{(tot)}}$$

3.1.8. Biodaudzveidības aizsardzība un vairošana

VPPP ir izstrādāt, īstenot un periodiski pārskatīt rīcības plānu biodaudzveidības aizsardzībai un vairošanai ražotnēs un to apkaimē. Iespējamo rīcības plāna pasākumu piemēri:

- degradētās dabas teritorijās iestādīt kokus vai reintroducēt vietējās sugas,
- apsekot floru un faunu, tā dokumentējot un monitorējot biodaudzveidību konkrētā vietā,
- ļaut klajām objekta platībām “atgriezties dabā”,
- attīstīt biotopus, tā veidojot jaunas dzīvotnes,
- biodaudzveidības projektos iesaistīt darbiniekus, viņu tuviniekus un vietējo sabiedrību.

Izmantojamība

Šo VPPP var plaši izmantot visi elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i25) Zemes izmantojums – zemes platības ražošanas vietā un tās dabas vērtība (piem., pamestas, degradētas teritorijas, aizsargājama teritoriju apkaime, no biodaudzveidības viedokļa augstvērtīgas teritorijas) (m ²)	b5) Biodaudzveidības (floras un faunas daudzveidības) aizsardzībai un vairošanai konkrētajā vietā visās ražotnēs ir ieviests biodaudzveidības rīcības plāns
i26) Aizsargājama vai atjaunotu dabisko dzīvotņu platība ražošanas vietā vai ārpus tās, bet ražotāja pārvaldījumā vai aizsardzībā (m ²)	
i27) Lokāla biodaudzveidības rīcības plāna ieviešana visās ražotnēs (jā/nē)	

3.1.9. Atjaunojamo energoresursu enerģijas izmantošana

VPPP ir elektrisko un elektronisko ierīču ražotājiem procesos izmantot atjaunojamo energoresursu enerģiju ar šādiem paņēmieniem:

- iepirkt atjaunojamo elektroenerģiju, kas nodrošina verificētu emisiju papildsamazinājumu, vai pašiem saražot elektroenerģiju no atjaunojamajiem energoresursiem,
- pašiem saražot siltumu no atjaunojamajiem energoresursiem.

Izmantojamība

Šī VPPP plaši izmantojama visos nozares uzņēmumos.

Izmantot atjaunojamo energoresursu elektroenerģiju (pašražotu vai iepirktu) ir iespējams visos gadījumos.

EI ražošanas procesos integrēt atjaunojamo energoresursu siltumu savukārt ir grūtāk, jo šie procesi ir sarežģīti, ir vajadzīga augsta temperatūra un dažkārt pieprasījums pēc siltuma nav salāgojams ar atjaunojamo energoresursu siltuma sezonālo pieejamību.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i28) Atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas (pašražotas vai iepirkas ar verificētu papildsamazinājumu) daļa attiecībā pret kopējo elektroenerģijas patēriņu (%)	Nav.
i29) No atjaunojamiem energoresursiem saražotā siltuma daļa attiecībā pret kopējo siltuma patēriņu (%)	

3.1.10. Optimizēta atkritumu apsaimniekošana ražotnēs

VPPP ir elektrisko un elektronisko ierīču ražotājiem izstrādāt un ieviest atkritumu pārvaldības stratēģiju, kas visus ražotnēs radušos atkritumus paredz prioritāri apstrādāt tā, ka tie nav jāapglabā, un ievēro atkritumu hierarhiju⁽⁸⁾. Šai stratēģijai jāaptver gan nebīstamās, gan bīstamās atkritumu frakcijas, jāizvirza vērienīgi uzlabojumu mērķrādītāji un jāmonitorē attiecīgie parametri, kā arī jāizskata iespēja ieviest industriālās simbiozes pieeju.

⁽⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (OV L 312, 22.11.2008., 3. lpp.), pazīstama kā Atkritumu pamatdirektīva, ievieš prioritāru kārtību atkritumu mazināšanas un apsaimniekošanas darbībām. To dēvē par atkritumu hierarhiju. Vislielākā prioritāte šajā hierarhijā ir atkritumu rašanās novēršanai, pēc tam atkritumu atkalizmantošanai, tad reciklēšanai, tad (enerģijas) atgūšanai no tām atkritumu frakcijām, ko nevar novērst, atkalizmantojot vai reciklēt. Atkritumu apglabāšanu/likvidēšanu apsver tikai tad, ja neviens no šiem variantiem nav iespējams.

Izmantojamība

Šī VPPP plaši izmantojama visos EEI ražošanas uzņēmumos.

Faktors, kas var ierobežot iespējas efektīvi ieviest industriālo simbiozi, ir vajadzība sazināties un koordinēt darbības vairāku uzņēmumu līmenī, proti, nepietiekamas zināšanas un informētība par citu uzņēmumu darbībām un tāpēc potenciāliem atkritumu un blakusproduktu izmantošanas variantiem.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i30) Rezultatīvas atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas izstrāde un īstenošana (jā/nē)	b6) Visos uzņēmuma objektos ir atkritumu apsaimniekošanas stratēģija
i31) To objektu īpatsvars, kam ir atkritumu apsaimniekošanas stratēģija (%)	b7) Uzņēmuma vidējais no apglabāšanas/likvidēšanas novirzīto atkritumu rādītājs visās ražotnēs ir 93 %
i32) Ražotnēs radušos atkritumu reciklēšanas rādītājs (%)	
i33) No apglabāšanas/likvidēšanas novirzīto ražotnēs radušos atkritumu rādītājs (%)	
i34) Konkrēta produkta vai produktu klāsta gadījumā: radušies atkritumi uz tonnu produkta vai citu piemērotu funkcionālo vienību (kg/t)	

3.2. Piegādes ķēžu pārvaldības VPPP

Šī iedaļa ir relevanta EEI ražotājiem un ir veltīta praksēm, kas saistītas ar piegādes ķēdi.

3.2.1. Novērtēšanas rīki izmaksefektīvai un vidi saudzējošai bīstamo vielu aizstāšanai

VPPP ir ar atsaucies rīkiem iepirktajos materiālos konstatēt un novērtēt bīstamu vielu klātbūtni, lai tās varētu aizstāt. Ražotāji vielu izsekošanai izmanto piegādātāju sniegtos ievaddatus, ideālā gadījumā pilnīgas materiālu deklarācijas vai atbilstības deklarācijas. Novērtējumam ir šādi trīs galvenie posmi:

- noskaidrot, vai konkrētā viela nav viela, kas rada ļoti lielas bažas (balstoties uz REACH kandidātu sarakstu), vai RoHS ierobežota lietojuma viela ⁽⁹⁾ – tādā gadījumā aizstāšana ir prioritāte,
- konkrēto vielu klasificēt pēc drošības datu lapas datiem un par klasifikācijas pareizību pārliecināties, vielu uzmeklējot bīstamo vielu datubāzē,
- īpašu vielu gadījumā, piem., dažu ftalātu un halogenētu antipirēnu gadījumā, papildus vēl izmantot novērtēšanas rīku, kas palīdz noskaidrot labākās alternatīvas.

Izmantojamība

Šī VPPP principā izmantojama visos nozares uzņēmumos. Tomēr MVU var nebūt iespējas no daudziem piegādātājiem prasīt pilnīgas materiālu deklarācijas, un tādā gadījumā tie var pieprasīt piegādātāja atbilstības deklarācijas, ko papildinātu laboratoriska testēšana.

⁽⁹⁾ Dažas šādas vielas tomēr var izmantot, jo RoHS noteikti attiecīgi atbrīvojumi.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
<p>i35) To piegādātāju īpatsvars, kas sniedz pilnīgu materiālu deklarāciju (% no piegādes ķēdes izdevumiem)</p> <p>i36) To piegādātāju īpatsvars, kas izdod atbilstības deklarāciju attiecībā uz uzņēmumam specifiskiem ierobežojumiem, kuru papildina (vēlams, ārēja) sertifikācija, kā pamatā ir laboratoriska testēšana (% no piegādes ķēdes izdevumiem)</p> <p>i37) Divu iepriekšējo rādītāju publiskošana (piem., tīmekļa vietnē un gada ilgtspējas ziņojumos (jā/nē))</p>	<p>b8) Ir ieviesta obligāta prasība, lai visi galvenie piegādātāji (ko nosaka pēc % no piegādes ķēdes izdevumiem) sniegtu pilnīgu materiālu deklarāciju</p>

3.2.2. Piegādes ķēdes siltumnīcefekta gāzu emisiju publiskošana un mērķrādītāju noteikšana

VPPP ir pēc atzītiem standartiem novērtēt un regulāri publiskot visas tiešās un relevantākās netiešās siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas (visas 1. pakāpes, 2. pakāpes, kā arī relevantākās 3. pakāpes emisijas ⁽¹⁰⁾). VPPP ir, balstoties uz novērtējumu, noteikt visu šo tiešo un netiešo SEG emisiju samazināšanas mērķrādītājus, kā arī pierādīt un regulāri publiskot faktiskos SEG emisiju samazinājumus absolūtā un/vai relatīvā izteiksmē.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visos nozares uzņēmumos. Tomēr EEI vērtības ķēžu sarežģītība var apgrūtināt 3. pakāpes emisiju aprēķināšanu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
<p>i38) Ar atzītu standartmetodi aprēķinātu SEG emisiju periodiska (piem., ikgadēja) publiskošana (jā/nē)</p> <p>i39) Novērtējumā iekļautās 3. pakāpes emisiju kategorijas</p> <p>i40) Pierādītā faktiskā SEG emisiju samazinājuma periodiska (piem., ikgadēja) publiskošana (absolūtā un/vai relatīvā izteiksmē) (jā/nē)</p>	<p>b9) SEG emisijas (kas ietver 1. un 2. pakāpes un relevantākās 3. pakāpes emisijas) tiek aprēķinātas ar atzītu standartmetodi un periodiski publiskas</p> <p>b10) Tiek publiskoti absolūtie vai relatīvie SEG emisiju samazinājuma mērķrādītāji</p> <p>b11) Tiek pierādīti un periodiski publiskoti faktiskie SEG emisiju samazinājumi absolūtā un/vai relatīvā izteiksmē</p>

⁽¹⁰⁾ Saskaņā ar SEG protokolu 1. pakāpes emisijas ir visas uzņēmuma tiešās SEG emisijas, piem., SEG emisijas no uzņēmumam piederošiem vai tā pārvaldītiem objektiem vai transportlīdzekļiem. 2. pakāpes emisijas ir netiešās SEG emisijas no iepirtās elektroenerģijas, siltuma, aukstuma vai tvaika, t. i., emisijas, kas uzņēmumā patērētās enerģijas ražošanā radušās citur. 3. pakāpes emisijas ir visas citas netiešās emisijas, kas rodas produktu (preču vai pakalpojumu) vai materiālu plūsmās, kuras uzņēmumā ienāk vai to atstāj.

3.2.3. Aprites cikla izvērtējuma izmantošana

VPPP ir šādos gadījumos par lēmumu pieņemšanas atbalsta instrumentu izmantot aprites cikla izvērtējumus (LCA): stratēģiskā plānošana (makrolīmenī), produktu, objektu un procesu projektēšana un plānošana (mikrolīmenī) un uzņēmuma vidiskā veikuma monitorings (uzskaite). Visrelevantākais izmantojums nozarē ir produktu grupu LCA sagatavošana vidisku uzlabojumu atbalstam, un tas ļauj produktu grupām noteikt LCA balstītus uzlabojumu mērķrādītājus.

Izmantojamība

Šo VPPP var plaši izmantot visi elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji, it sevišķi lieli uzņēmumi.

LCA veikšanu maziem un vidējiem uzņēmumiem varētu apgrūtināt iekšējo resursu trūkums un procesa sarežģītība. Tomēr šīs grūtības var mazināt vienkāršoti LCA rīki un gatavas datubāzes.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
<p>i41) ISO standartiem 14040 un 14044 atbilstoša LCA iekļaušana uzņēmuma vidiskajā stratēģijā un LCA izmantošana, pieņemot svarīgus lēmumus par jaunu produktu izstrādi un produktu pārprojektēšanu (jā/nē)</p> <p>i42) To produktu grupu procentuālā daļa, attiecībā uz kurām sasniegti LCA balstītie uzlabojumu mērķrādītāji (svērumā pēc produktu modeļu skaita vai apgrozījuma)</p>	<p>b12) LCA tiek sagatavoti saskaņā ar starptautiskajiem standartiem ISO 14040 un ISO 14044</p> <p>b13) Uzņēmums sagatavo jaunu un pārprojektētu produktu LCA un to rezultātus sistemātiski ņem par pamatu produktu izstrādes lēmumos</p>

3.2.4. Biodaudzveidības aizsardzība un vairošana elektrisko un elektronisko ierīču piegādes ķēdē

VPPP ir izstrādāt un īstenot programmu to biodaudzveidības ietekmējumu pārvaldībai, kas saistīti ar piegādes ķēdes produktiem un piegādes ķēdes darbībām.

Balstoties uz piegādes ķēdes produktu un materiālu kartējumu un to relevanto ietekmi uz biodaudzveidību, var izstrādāt iepirkuma vadlīnijas un prasības, īpaši pievēršoties izmaiņām tādu produktu un komponentu sagādē, kam varētu būt lielāka ietekme uz biodaudzveidību.

Izmantojamība

Šo VPPP var izmantot visi elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
<p>i43) Periodiska novērtēšana, kā piegādes ķēdes produkti un materiāli ietekmē biodaudzveidību (jā/nē)</p> <p>i44) Iepirkuma vadlīniju un prasību izstrāde attiecībā uz biodaudzveidības novērtējumā apzinātajiem relevantākajiem produktiem un materiāliem (jā/nē)</p> <p>i45) Attiecībā uz katru produktu grupu (piem., koksnes un papīra produkti), par kuru uzņēmums izstrādājis iepirkuma prasības:</p> <ul style="list-style-type: none"> — produktu daļa, kas ir prioritārā iepirkuma kategorijā (%) — produktu daļa, kas ir pieņemamā iepirkuma kategorijā (%) — produktu daļa, kas ir nevēlamā iepirkuma kategorijā (%) <p>i46) To piegādātāju īpatsvars (pēc iepirkta apjoma), kas snieguši sākotnējo ziņojumu par savu iespējamo ietekmi uz biodaudzveidību (%)</p> <p>i47) To piegādātāju īpatsvars (pēc iepirkta apjoma), kas izstrādājuši biodaudzveidības pārvaldības plānu (%)</p> <p>i48) To piegādātāju īpatsvars (pēc iepirkta apjoma), kas savu biodaudzveidības pārvaldības plānu īsteno (t. i., virzās uz nosprausto mērķrādītāju sasniegšanu (%))</p>	<p>b14) Uzņēmums īsteno programmu, kurā tiek periodiski novērtēta piegādes ķēdes produktu un materiālu ietekme uz biodaudzveidību, un novērtējuma rezultāti tiek izmantoti relevantāko produktu un materiālu iepirkuma vadlīniju un prasību izstrādē.</p>

3.3. VPPP loma virzībā uz pilnīgāku aprites ekonomiku

Šī iedaļa attiecas uz elektrisko un elektronisko ierīču ražotājiem un ir veltīta pārvaldībai un stratēģiskajām praksēm, kas palīdz virzīties uz pilnīgāku aprites ekonomiku.

3.3.1. Stratēģiski norādījumi, kā izstrādāt aprites ekonomikai pielāgotus produktus

VPPP ir izmantot pieeju, kas nodrošina, ka produktu projektēšanas procesā ir ņemti vērā un sistemātiski integrēti visi dažādie vidiskie aspekti un jo īpaši virzība uz aprites ekonomiku. Šādas pieejas pamatā ir šādi principi:

- nospraust produktu vidiskā veikuma uzlabošanas mērķus vai nu uzņēmuma līmenī (vispārīgi mērķi visiem produktiem), vai konkrētā produkta līmenī; mērķiem jābūt skaidriem un konkrētiem, un tie jāizziņo uzņēmuma līmenī, lai par tiem būtu informēti visu līmeņu darbinieki; atkarībā no produkta var noteikt ar aprites ekonomiku saistītus izturības, salabojamības, modernizējamības un reciklējamības mērķus; šie parametri lielākoties atkarīgi no produkta konstrukcijas,
- projektēšanas procesā integrēt komentārus un atsauksmes no dažādajām nodaļām, kas iesaistītas produkta ražošanā, izmantošanā un nolietotu ierīču apsaimniekošanā, kā arī (dažos gadījumos) no ārējām ieinteresētajām personām,
- visā uzņēmumā radīt sajūtu, ka darbinieki dažādās jauno produktu dizaina specifiskā izstrādā plecu pie pleca.

To var panākt ar vienu no šiem paņēmieniem vai tiem abiem:

- uzņēmuma līmenī izstrādāt jaunu produktu projektēšanas iekšējo vidisko standartu, kurā būtu noteikti vispārīgie mērķi un obligātās prasības, kas tiktu pastāvīgi pilnveidotas pēc dažādu organizācijas nodaļu komentāriem; katra produkta projektēšanas sākumposmā uz to pamata tad izstrādātu konkrētā produkta konstrukcijas specifikācijas,
- katra produkta projektēšanai izveidot starpdisciplināru projekta komiteju vai koordinācijas grupu, kurā ir visu to nodaļu pārstāvji, kas tieši iesaistīti kādā no visiem faktiskā produkta projektēšanas procesiem.

Izmantojamība

Šo VPPP var plaši izmantot visi elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
<p>i49) Aprites ekonomikas mērķu nosprašana jauniem produktiem (jā/nē)</p> <p>i50) To uzņēmumu nodaļu skaits, kas iesaistījās projektēšanas procesos (skaits)</p> <p>i51) Produktu vai komponentu īpatsvars (pēc skaita vai ieņēmumiem), attiecībā uz kuriem sākti projektēšanas vai pārprojektēšanas cikli, kuros īpaši ņemti vērā dažādi aprites ekonomikas apsvērumi (%)</p> <p>i52) Vidiskie ieguvumi, ko visā aprites ciklā dod gada laikā pārdotie produkti, kuri projektēti vai pārprojektēti, ņemot vērā aprites ekonomikas mērķus (kg CO₂ ekv. attiecībā uz oglekļa emisijām, kg ietaupītā materiāla resursefektivitātes gadījumā utt.)</p>	<p>b15) Uzņēmums ir ieviesis aprites ekonomikas mērķus attiecībā uz jauniem produktiem, kā arī efektīvu produktu projektēšanas procesu, kas nodrošina to sasniegšanu</p>

3.3.2. Integrēti produktu–pakalpojumu piedāvājumi

VPPP ir EEI ražotājiem gan darījumos ar citiem uzņēmumiem, gan ar patērētājiem piedāvāt integrētus produktu–pakalpojumu piedāvājumus (IPPP), no fizisku produktu projektēšanas un pārdošanas pārejot uz tādas produktu–pakalpojumu sistēmas nodrošināšanu, kas uzlabo funkcionālo un vidisko veikumu. Piemēram, IPPP ražotājiem ir stimulē gādāt, lai produkti būtu izturīgi, vai piedāvāt tos pieņemt atpakaļ, lai vēlāk tos uzstādītu citur vai atjaunotu tālākai izmantošanai.

Izmantojamība

IPPP modelis it sevišķi piemērots ir EEI ar augstām kapitālizmaksām un ilgu lietderīgās izmantošanas laiku.

Tā izmantojamība ir ierobežota, ja runa ir par elektriskajām māsaimniecības ierīcēm ar mazām iegādes izmaksām, lētiem materiāliem vai ievērojamiem izmēriem/masu (piem., atpakaļpieņemšana nav praktiska, ja ekonomiskā/tehniskā vērtība ir pārāk maza salīdzinājumā ar transportēšanas izmaksām).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i53) IPPP modeļa ieviešana, gādājot, lai tas sniegtu vidiskos ieguvumus (jā/nē)	b16) Uzņēmums savā darījumdarbībā ievieš IPPP modeli, gādājot, lai tas novestu pie piedāvātā produkta-pakalpojuma vidiskā veikuma pastāvīgas uzlabošanās
i54) Klienta telpās uzstādītu produktu atpakaļpieņemšanas rādītājs IPPP ietvaros katrā produktu kategorijā (%)	b17) Pēcpatēriņa ierīču 100 % atpakaļpieņemšana pēc nomas līgumiem un atjaunošanas rādītājs 30 %
i55) Atkalizmanto to ierīču īpatsvars attiecībā pret visu IPPP ietvaros uzstādīto ierīču skaitu (%)	

3.3.3. *Nolietotu produktu pārražošana vai kvalitatīva atjaunošana*

VPPP ir novērst atkritumu rašanos, lietotas elektriskās un elektroniskās ierīces pārražojot vai atjaunojot un atgriežot tirgū atkalizmantošanai. Pārražoto vai atjaunoto produktu kvalitātes līmenim jābūt vismaz tādām pašām kā tad, kad tie tirgū laisti pirmoreiz, un tie jāpārdod ar attiecīgu garantiju.

Izmantojamība

Šī prakse ir sevišķi piemērota vidēji kapitālintensīvām un ļoti kapitālintensīvām ierīcēm.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i56) Pārražošanas vai atjaunošanas darbību sniegto neto vidisko ieguvumu pierādīšana ar LCA, ņemot vērā arī jaunu produktu modeļu energoefektivitātes palielinājumus (jā/nē)	b18) Ar LCA tiek pierādīti pārražošanas vai atjaunošanas darbību sniegtie neto vidiskie ieguvumi, ņemot vērā arī jaunu produktu modeļu energoefektivitātes palielinājumus

3.3.4. *Reciklētās plastmasas satura palielināšana elektriskajās un elektroniskajās ierīcēs*

VPPP ir palielināt reciklētās plastmasas izmantojumu elektrisko un elektronisko ierīču ražošanā, ja to pieļauj vajadzīgās materiālu īpašības. To var panākt, slēgtā ciklā reciklējot plastmasas ražošanas pārpalikumus, slēgtā ciklā reciklējot pēcpatēriņa plastmasu no pašu ražotajiem produktiem, kā arī iepērkot reciklētu plastmasu, kas iegūta no pēcpatēriņa plastmasas atkritumiem (atvērta cikla reciklēšana).

Izmantojamība

Šī VPPP ir piemērota daudziem polimēriem, ko izmanto elektrisko un elektronisko ierīču ražošanā. Ja reciklētā plastmasa atbilst vajadzīgajām materiālu specifikācijām, ar to var aizstāt pirmējo plastmasu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i57) Konkrēta produkta vai produktu grupas ražošanā izmantotā plastmasas daļa, kas reciklēta no pirmspatēriņa atkritumiem, attiecībā pret visu šim produktam vai produktu grupai izmantoto plastmasu (%)	Nav.
i58) Konkrēta produkta vai produktu grupas ražošanā izmantotā plastmasas daļa, kas reciklēta no pēcpatēriņa atkritumiem, attiecībā pret visu šim produktam vai produktu grupai izmantoto plastmasu (%)	
i59) Kopējais ražošanā izmantotais plastmasas daudzums, kas reciklēts no pirmspatēriņa atkritumiem (tonnas)	
i60) Kopējais ražošanā izmantotais plastmasas daudzums, kas reciklēts no pēcpatēriņa atkritumiem (tonnas)	
i61) Ar reciklētu plastmasu saražoto produktu apgrozījums attiecībā pret produktu kopējo apgrozījumu (%)	

4. GALVENIE VIDISKĀ VEIKUMA RĀDĪTĀJI, KO IETEICAMS IZMANTOT KONKRĒTĀJĀ NOZARĒ

Šajā tabulā izlases kārtībā norādīti daži svarīgākie elektrisko un elektronisko ierīču ražošanas nozares vidiskā veikuma rādītāji, kā arī ar tiem saistītie kritēriji un atsauces uz attiecīgajām VPPP. Tie ir visu 3. iedaļā minēto rādītāju apakškopa.

Elektrisko un elektronisko ierīču ražošanas nozares svarīgākie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (1)	Izcilības kritērijs	Saistītā VPPP (2)
Ražošanas procesu VPPP							
Energoefektivitātes koeficients uz apstrādāto enerģiju	kWh/m ²	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Tīrtelpas energoefektivitātes koeficients uz apstrādāto enerģiju un/vai integrējamā ražošanas laukuma vienību ražošanā	Specializētā telpa	Energoefektivitāte	Nav.	3.1.1.
Energoefektivitātes koeficients uz apstrādāto enerģiju	kWh/cm ²	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Tīrtelpas energoefektivitātes koeficients uz apstrādāto enerģiju un/vai integrējamā ražošanas laukuma vienību ražošanā	Specializētā telpa	Energoefektivitāte	Nav.	3.1.1.
Gaisa apmaiņas biežums (GAB)	Reizes stundā	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Rādītājs, cik bieži tiek apmainīts tīrtelpas gaiss	Specializētā telpa	Energoefektivitāte	Nav.	3.1.1.
Sistēmas lietderības koeficients (SLK)	kWh/m ² apstrādāto enerģijas	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Attiecība starp dzesēšanas sistēmas lietderīgo dzesēšanas jaudu un dzesēšanas sistēmas izmantoto elektroenerģiju. Šis attiecības saucējā iekļauj arī palīgaprīkojuma (piem., sūkņu) patērēto enerģiju.	Objekts	Energoefektivitāte	Nav.	3.1.2.
Kopējais energoefektivitātes koeficients uz apstrādāto enerģiju	kWh/m ² apstrādāto enerģijas	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Iespiedhēmu plašu ražošanas energoefektivitātes koeficients uz apstrādāto enerģiju	Specializētā telpa	Energoefektivitāte	Nav.	3.1.3.

Rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (1)	Izcilības kritērijs	Saistnā VPPP (2)
Slāpekļa patēriņš uz apstrādāto iespiedshēmu plašu virsmas laukuma vienību	kg slāpekļa uz m ² sarazoto iespiedshēmu plašu	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Lodēšanas procesā patērētais slāpekļa daudzums, dalīts ar sarazoto iespiedshēmu plašu kopējo virsmas laukumu	Specializētā telpa	Materiālefektivitāte ("materiālu izmantošanas efektivitāte")	Nav.	3.1.3.
No kodinātajiem reciklētā vara daudzums	t gadā	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	No kodinātajiem gada laikā lokāli reciklētā vara masa	Objekts	Materiālefektivitāte	Nav.	3.1.4.
Ražotnes kopējais ūdens patēriņš	l/m ² sarazoto iespiedshēmu plašu	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Ražotnes kopējais ūdens patēriņš, dalīts ar sarazoto iespiedshēmu plašu kopējo virsmas laukumu	Objekts	Ūdens	Vismaz 50 % skalotuvu ir aprīkotas ar četru vai vairāk posmu kaskādeveida skalošanas sistēmu	3.1.5.
Normalizētais perfluorsavienojumu emisijas rādītājs	kg CO ₂ ekv./cm ²	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Ražotnes PFC emisiju globālās sasilšanas potenciāls, dalīts ar sarazoto plāksnišu virsmas laukumu	Objekts	Emisijas	Normalizētais PFC emisijas rādītājs jaunbūvēs vai ievērojami renovētās pusvadītāju ražotnēs ir mazāks par 0,22 kg CO ₂ ekv./cm ²	3.1.6.

Rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saisītais EMAS pamatrādītājs (1)	Izcilības kritērijs	Saisnā VPPP (2)
Saspieštā gaisa sistēmas elektroenerģijas patēriņš uz tilpuma vienību gaisa lauzmāntošanas punktā	kWh/m ³	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Saspieštā gaisa sistēmas (arī kompresoru, žāvētāju un sekundārās piedziņas sistēmu) elektroenerģijas patēriņš uz padotā saspieštā gaisa standarta kubikmetru pie konkrēta spiediena	Objekts	Energoefektivitāte	Saspieštā gaisa sistēmas elektroenerģijas patēriņš ir mazāks par 0,11 kWh/m ³ padotā saspieštā gaisa lielām iekārtām, kuras ekspluatē pie 6,5 bar manometriskā spiediena ar normalizētu caurplūdumu 1 013 mbar 20 °C temperatūrā un spiediena novirzēm zem 0,2 bar.	3.1.7.
Gaisa noplūdes indekss	Skaitlis	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Gaisa noplūdes indeksu aprēķina, visām gaisu patērējošām ierīcēm esot izslēgtām; to aprēķina, saskaitot ar kompresora jaudu reizinātus katru kompresora rezultātus tā darbības laikā, kas dalīti ar kopējo gaidstāves laiku un sistēmas kompresoru kopējo nominālo jaudu; to izsaka šādi: (gaisa noplūdes indekss = $\frac{\sum t_{i(er)} * C_{i(er)}}{t_{(sb)} * C_{(tot)}}$) kur: $t_{i(er)}$ ir laiks (min), kuru kompresors darbojas, visām gaisu patērējošām ierīcēm esot izslēgtām (saspieštā gaisa sistēmas gaidstāve); $C_{i(er)}$ ir tāda kompresora jauda (Nl/min), kas ieslēdzas uz laiku $t_{i(er)}$; visām gaisu patērējošām ierīcēm esot izslēgtām; $t_{(sb)}$ ir kopējais laiks (min), kurā uzstādītais saspieštā gaisa aprīkojums ir gaidstāves režīmā; $C_{(tot)}$ ir visu saspieštā gaisa sistēmas kompresoru summārā nominālā jauda (Nl/min).	Objekts	Energoefektivitāte	Kad visas gaisu patērējošās ierīces ir izslēgtas, spiediens tūlīt ir stabils un kompresori (gaidstāves režīmā) nepārslēdzas uz slodzes režīmu	3.1.7.

Rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (1)	Izcilības kritērijs	Saistītais VPPP (2)
Lokāla biodaudzveidības rīcības plāna ieviešana visās ražotnēs	Jā/nē	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Šis rādītājs izsaka to, vai visās ražotnēs ir lokāls biodaudzveidības rīcības plāns	Objekts	Bioloģiskā daudzveidība	Biodaudzveidības (floras un faunas daudzveidības) aizsardzībai un vairošanai konkrētajā vietā visās ražotnēs ir ieviests biodaudzveidības rīcības plāns	3.1.8.
Atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas (pašražotas vai iepirkta) ražotnēs vai verificētas papildsamazinājumu) daļa attiecībā pret kopējo elektroenerģijas patēriņu	%	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Atjaunojamo energoresursu elektroenerģija (pašražota vai iepirkta), dalīta ar kopējo elektroenerģijas patēriņu objektā. Iepirkto atjaunojamo energoresursu elektroenerģiju šajā rādītājā ieskaita tikai tad, ja ir verificēts, ka tā rada emisiju papildsamazinājumu (proti, to jau nav uzskaitījuši cita organizācija un tā nav uzskaitīta tīkla elektroenerģijas avotu struktūrā).	Objekts	Energoefektivitāte	Nav.	3.1.9.
No atjaunojamiem energoresursiem saražotā siltuma daļa attiecībā pret kopējo siltuma patēriņu	%	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Atjaunojamo energoresursu siltums (piem., saules siltumenerģija, ģeotermālā enerģija, biomasas siltums), dalīts ar kopējo siltuma patēriņu objektā	Objekts	Energoefektivitāte	Nav.	3.1.9.
No apglabāšanas/likvidēšanas novirzīto ražotnēs radušos atkritumu rādītājs	%	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	To atkritumu masa, kas nosūtīta uz sagatavošanu atkalizmantošanai, reciklēšanai vai enerģijas atgūšanai, dalīta ar kopējo ražotnes atkritumu daudzumu. Šo rādītāju var aprēķināt atsevišķi bīstamajiem un nebīstamajiem atkritumiem un/vai svarīgākajiem atkritumu plūsmas materiāliem, piem., metāllūzņiem, polimēriem.	Objekts	Atkritumi	Uzņēmuma vidējais no apglabāšanas/likvidēšanas novirzīto atkritumu rādītājs visās ražotnēs ir 93 %	3.1.10.

Rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (*)	Izcilības kritērijs	Saistītais VPPP (*)
To objektu īpatsvars, kam ir atkritumu apsaimniekošanas stratēģija	%	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Šo rādītāju izsaka, to objektu skaitu, kam ir šajā VPPP aprakstītos elementus saturoša atkritumu apsaimniekošanas stratēģija, dalot ar uzņēmuma objektu kopskaitu. Ja uzņēmumam ir tikai viens objekts, šo rādītāju attiecībā uz šo objektu izsaka ar "jā/nē".	Objekts	Atkritumi	Viss uzņēmuma objekts ir atkritumu apsaimniekošanas stratēģija	3.1.10.

Piegādes ķēžu pārvaldības VPPP

To piegādātāju īpatsvars, kas sniedz pilnīgu materiālu deklarāciju	%	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Šis rādītājs izsaka, kāda piegādes ķēdes izdevumu procentuālā daļa no visiem piegādes ķēdes izdevumiem iziet piegādātājiem, kas sniedz pilnīgu materiālu deklarāciju	Objekts	Bioloģiskā daudzveidība Materiālefektivitāte	Ir ieviesta obligāta prasība, lai visi galvenie piegādātāji (ko nosaka pēc % no piegādes ķēdes izdevumiem) sniegtu pilnīgu materiālu deklarāciju	3.2.1.
Ar atzītu standartmetodi aprēķinātu SEG emisiju periodiska (piem., ikgadēja) publiskošana	Jā/nē	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Šis rādītājs izsaka to, vai uzņēmuma SEG emisijas (kas ietver 1. un 2. pakāpes un relevanta 3. pakāpes emisijas) tiek aprēķinātas ar atzītu standartmetodi un periodiski publiskas	Uzņēmums	Emisijas	SEG emisijas (kas ietver 1. un 2. pakāpes un relevanta 3. pakāpes emisijas) tiek aprēķinātas ar atzītu standartmetodi un periodiski publiskas	3.2.2.
Pierādītā faktiskā SEG emisiju samazinājuma periodiska (piem., ikgadēja) publiskošana (absolūtā un/vai relatīvā izteiksmē)	Jā/nē	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Šis rādītājs izsaka to, vai uzņēmums periodiski publisko pierādītos faktiskos SEG emisiju samazinājumus	Uzņēmums	Emisijas	Tiek pierādīti un periodiski publiski faktiskie SEG emisiju samazinājumi absolūtā un/vai relatīvā izteiksmē	3.2.2.

Rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (1)	Izcilības kritērijs	Saistnā VPPP (2)
ISO standartiem 14040 un 14044 atbilstoša LCA iekļaušana uzņēmuma vidiskajā stratēģijā un LCA izmantošana, pieņemot svarīgus lēmumus par jaunu produktu izstrādi un produktu pārprojektēšanu	Jā/nē	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Šis rādītājs izsaka to, vai uzņēmuma vidiskajā stratēģijā ir integrēta LCA un vai tas tiek izmantots, pieņemot svarīgus lēmumus par jaunu produktu izstrādi un produktu pārprojektēšanu	Uzņēmums	Energoefektivitāte Materiālefektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	LCA tiek sagatavoti saskaņā ar starptautiskajiem standartiem ISO 14040 un ISO 14044 Uzņēmums sagatavo jaunu un pārprojektētu produktu LCA un to rezultātus sistemātiski ņem par pamatu produktu izstrādes lēmumos	3.2.3.
Iepirkuma vadlīniju un prasību izstrāde attiecībā uz biodaudzveidības novērtējumā apzinātiem relevantākajiem produktiem un materiāliem	Jā/nē	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Šis rādītājs izsaka to, vai attiecībā uz produktiem un materiāliem, kas periodiskajā novērtējumā par piegādes ķēdes produktu un materiālu ietekmi uz biodaudzveidību atzīti par relevantākajiem, ir izstrādātas iepirkuma vadlīnijas un prasības	Uzņēmums	Bioloģiskā daudzveidība	Uzņēmums īsteno programmu, kurā tiek periodiski novērtēta piegādes ķēdes produktu un materiālu ietekme uz biodaudzveidību, un novērtējuma rezultāti tiek izmantoti relevantāko produktu un materiālu iepirkuma vadlīniju un prasību izstrādē	3.2.4.

Rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs (*)	Izcilības kritērijs	Saistītais VPPP (*)
VPPP loma virzībā uz pilnīgāku aprites ekonomiku							
Aprites ekonomikas mērķu nosprausana jauniem produktiem	Jā/nē	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Šis rādītājs izsaka to, vai attiecībā uz jauniem produktiem vai produktu grupām tiek noteikti aprites ekonomikas mērķi	Uzņēmums	Materiālefektivitāte	Uzņēmums ir ieviesis aprites ekonomikas mērķus attiecībā uz jauniem produktiem, kā arī efektīvu produktu projektēšanas procesu, kas nodrošina to sasniegšanu	3.3.1.
Produktu vai komponentu īpatnsvars (pēc skaita vai ienēmumiem), attiecībā uz kuriem sākti projektēšanas vai pārprojektēšanas cikli, kuros īpaši ņemti vērā dažādi aprites ekonomikas apsvērumi	%	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	To produktu vai komponentu skaits, kuru projektēšanas vai pārprojektēšanas ciklos īpaši ņemti vērā dažādi aprites ekonomikas apsvērumi, dalīts ar uzņēmuma ražoto produktu un komponentu kopskaitu	Uzņēmums	Materiālefektivitāte	Nav.	3.3.1.
IPPP modeļa ieviešana, gādājot, lai tas sniegtu vīdīskos ieguvumus (jā/nē)	Jā/nē	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Šis rādītājs izsaka to, vai ir ieviests IPPP modelis, kura mērķis ir uzlabot produktu vīdīsko veikumu	Uzņēmums	Materiālefektivitāte	Uzņēmums savā darbībā ievieš IPPP modeli, gādājot, lai tas ļautu pastāvīgi uzlabot piedāvātā produkta pakalpojuma vīdīsko veikumu	3.3.2.

Rādītājs	Ierastā mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais EMAS pamatrādītājs ⁽¹⁾	Izcilības kritērijs	Saistītais VPPP ⁽²⁾
Klienta telpās uzstādītu produktu atpakaļpieņemšanas rādītājs IPPP ietvaros katrā produktu kategorijā	%	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Šis rādītājs izsaka, kādu IPPP modeļa ietvaros klienta telpās uzstādīto produktu procentuālo daļu ražotājs pieņem atpakaļ, lai uzstādītu citur vai atjaunotu tālākai izmantošanai	Uzņēmums	Materiālefektivitāte	Pēcapatēriņa ierīču 100 % atpakaļpieņemšana pēc nomas līgumiem un atjaunošanas rādītājs 30 %	3.3.2.
Atkalizmantoto ierīču īpatsvars attiecībā pret visu IPPP ietvaros uzstādīto ierīču skaitu	%	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Šis rādītājs ir atkalizmantoto ierīču skaits, dalīts ar kopējo to ierīču skaitu, ko uzņēmums uzstādījis IPPP modeļa ietvaros	Uzņēmums	Materiālefektivitāte	Nav.	3.3.2.
Pārveidošanas vai atjaunošanas darbību sniegto neto vidisko ieguvumu pierādīšana ar LCA, ņemot vērā arī jaunu produktu modeļu energoefektivitātes palielinājumus	Jā/nē	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Šis rādītājs attiecas uz LCA izmantošanu pārveidošanas vai atjaunošanas darbību sniegto faktiskā neto vidisko ieguvumu pierādīšanai	Uzņēmums	Materiālefektivitāte	Ar LCA tiek pierādīti pārveidošanas vai atjaunošanas darbību sniegtie neto vidiskie ieguvumi, ņemot vērā arī jaunu produktu modeļu energoefektivitātes palielinājumus	3.3.3.
Kopējais ražošanā izmantotais plastmasas daudzums, kas reciklēts no pirmspatēriņa atkritumiem	Tonnas	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Elektrisko un elektronisko ierīču ražošanā izmantotās plastmasas masa, kas reciklēta no pirmspatēriņa atkritumiem	Objekts/uzņēmums	Materiālefektivitāte	Nav.	3.3.4.
Kopējais ražošanā izmantotais plastmasas daudzums, kas reciklēts no pēcapatēriņa atkritumiem	Tonnas	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji	Elektrisko un elektronisko ierīču ražošanā izmantotās plastmasas masa, kas reciklēta no pēcapatēriņa atkritumiem	Objekts/uzņēmums	Materiālefektivitāte	Nav.	3.3.4.

⁽¹⁾ EMAS pamatrādītāji ir uzskaitīti Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumā (C sadaļas 2. daļā).

⁽²⁾ Numuri ir atsaucē uz šā dokumenta iedaļām.

ISSN 1977-0715 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5112 (papīra izdevums)

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
2985 Luksemburģa
LUKSEMBURGA

LV